

Gorenjski Glas

PETEK, 1. DECEMBRA 2023

LETO LXXVI, ŠT. 96, CENA 2,80 EUR

ODGOVORNA UREDNICA: MARIJA VOLČJAK

ČASOPIS IZHAJA OB TORKIH IN PETKIH

INFO@G-GLAS.SI

WWW.GORENJSKIGLAS.SI

Ponekod velik porast virusnih okužb

V nekaterih gorenjskih zdravstvenih domovih opažajo velik porast respiratornih okužb, več je tudi dokazanih obolelih s covidom-19. Pozivajo k nošenju zaščitnih mask, tudi zaradi zaščite zaposlenih in ranljivih pacientov.

SUZANA P. KOVAČIČ

Gorenjska – V največjem gorenjskem zdravstvenem domu (ZD) v Kranju pričakovano glede na letni čas zaznavajo porast respiratornih obolenj, kot so covid-19, respiratorni sincicijski virus, gripa. »Testiranje na covid-19 ni več obvezno, se pa občasno ob značilnih znakih še izvaja s hitrimi testi. Zato ugotavljamo, da se povečuje tudi delež obolelih s covidom-19, a natančnih podatkov nimamo, ker spremljanje ni več obvezno,« so povedali v ZD Kranj. »Mislim, da smo kar malo pozabili, da

je covid-19 resna bolezen. Tudi če ne povzroči pljučnice, ki bi zahtevala umetno predihavanje, ima zelo različne, sorazmerno pogoste zaplete,« je pred dnevi opozorila specialistka infektologinja prof. dr. Bojana Beović in med zapleti naštetela tromboze in embolije.

V kranjskem ZD zato svetujejo, da vsi upoštevamo znana navodila za preprečevanje prenosa okužb, kot so higiena rok in kašlja, vzdrževanje varne razdalje in prezračevanje prostorov. Osebe z jasnimi znaki okužbe naj tudi ne hodijo v službo ali družbo, dokler imajo znake

izražene, saj so to edini učinkoviti načini, kako obvladovati sezonska obolenja. Obiski pri zdravniku morajo biti dogovorjeni vnaprej – režim (ali in kdaj je treba priti v ambulanto) pa določi tim družinske ambulante oz. pediatri. Pacienti naj ob obisku ambulante upoštevajo tudi navodilo o uporabi zaščitne maske. Na to so opozorili tudi v ZD Radovljica: »Zaradi zaščite zaposlenih in ranljivih pacientov je nujno nošenje zaščitnih mask za vse paciente z znaki respiratornih okužb, ki pridejo v zdravstveni dom.«

▶ 3. stran

Med učinkovitimi ukrepi za preprečevanje prenosa okužb so tudi higiena rok in kašlja, vzdrževanje varne razdalje in prezračevanje prostorov ... Slika je simbolična. / Foto: Gorazd Kavčič

Od dvojezičnosti do narečij

Mohorjeva družba v Celovcu, Gorenjski glas in Ljudska univerza Škofja Loka so zagnali široko paleto aktivnosti za oživitev jezikovnih in kulturnih vezi na obmejnem območju Slovenije in avstrijske Koroške.

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Celovec – S projektom Lingua se partnerji odzivajo na aktualne izzive, hkrati želijo spodbuditi sodelovanje, prispevati k ohranjanju jezikovne in kulturne dediščine, širiti zavedanje o njenem pomenu. Na Koroškem je velik izziv pomanjkanje dvojezičnega strokovno usposobljenega kadra v dvojezičnih vrtcih. »Če želimo ohraniti te vrtece, potrebujemo dodatno osebje, olajšati moramo pretok delovne sile,« je na predstavitvi aktivnosti poudaril direktor Mohorjeve družbe Karl Hren.

▶ 3. stran

Na sliki z leve: vodja projekta v Mohorjevi družbi Martina Kanzian, direktor Karl Hren, direktorica Ljudske univerze Škofja Loka Nina Triller Albrecht in direktorica Gorenjskega glasa Marija Volčjak / foto: arhiv Mohorjeve družbe

Krčijo število zaposlenih

ALEŠ SENOŽETNIK

Žiri – Žirovska Alpina, ki je od lani v lasti češke družbe K&H, po poročanju Forbese Slovenija zaradi upada prodaje in povečanja zaloga blaga zmanjšuje število zaposlenih. V podjetju načrtujejo, da bodo do konca leta imeli dvajset manj zaposlenih kot v začetku, ko so zaposlovali

370 delavcev. Kot so poudarili, bodo ob tem v čim večji meri uporabljali mehke ukrepe postopnega zmanjševanja. Zaradi padca naročil pa so se v vodstvu odločili tudi za ukrep čakanja na delo za zaposlene v proizvodnji in povezanih podpornih službah. Trajanje ukrepa bo odvisno od prejetih naročil in prodaje zaloga.

Pri zmanjševanju števila delavcev bodo uporabljali mehke ukrepe, pravijo v vodstvu Alpine. / Foto: Gorazd Kavčič

GORENJSKA

O razvoju turizma z domačini

V Turizmu Bohinj so skupaj z občino začeli posodabljati turistično strategijo občine. Turizem je izredno močno vpet v delovanje lokalnega gospodarstva in ustroj skupnosti, poudarjajo.

4

GG+

Jana uči otroke v Etiopiji

Jana Dagarin, katehetinja v Škofji Loki in upokojena učiteljica, je za tri mesece kot prostovoljka odpotovala v Tigrj, regijo v severni Etiopiji. Pri salezijancih poučuje otroke in mlade.

15

GG+

Zgodbe žensk, ki so preživele

Triindvajset resničnih zgodb žensk, žrtev nasilja, je zbranih v knjigi V njeni koži, s katero Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja opozarja tudi na sistemske pomanjkljivosti.

16

SNOVANJA

Popotnika za radovedne

»Sva arhitekta, popotnika, ljubitelja arhitekture, umetnosti, zgodovine, narave in dobre hrane,« sta svojemu popotniškemu vodniku na pot zapisala Špela Kuhar in Robert Potokar.

20, 21

VREME

Danes bo oblačno in deževno. Topleje bo. Jutri popoldne bo dež večinoma prešel v sneg. V nedeljo se bo zjasnilo.

jutri: oblačno s padavinami

9/1°C

VSAK PRVI IN TRETJI PETEK V MESECU

Kupon za brezplačni mali oglas

Brezplačen je mali oglas z besedilom do 80 znakov. Ugodnost velja samo za naročnike časopisa Gorenjski glas. Kuponi so veljavni pol leta. Mali oglas brez kupona zaračunavamo po ceniku, z 20 % popustom za naročnike. Kupon ni veljaven za objavo pod šifro ali z navedbo: naslov v oglašnem oddelku. **Brezplačnega malega oglasa ne morejo uveljavljati pravne osebe (tudi s. p.).** Oglase sprejemamo na naslov Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj, po telefonu 04/201 42 47 ali po e-pošti malioglas@g-glas.si; za torkovo številko Gorenjskega glasa do petka do 14. ure in za petkovo številko do srede do 14. ure. V malooglasnem oddelku smo vam na razpolago v ponedeljek, torek, četrtek in petek od 8. do 15. ure, v sredo od 8. do 16. ure.

MALI OGLAS

december 1/23

Naročam objavo malega oglasa z naslednjim besedilom:

- prodam kupim oddam najmem
 podarim iščem nudim zamenjam

RUBRIKA:

Vsebina:

Tel.: ___ / ___ - ___ - ___

Nečitljivih kuponov
ne objavljamo.

Mobitel: ___ / ___ - ___ - ___

Ime, priimek in naslov naročnika časopisa:

KOTIČEK ZA NAROČNIKE

V veseli december s komedijo Na zdravje

Po razprodani premieri Tina Gorenjak in Tanja Kocman s komedijo Na zdravje prihajata tudi v Šenčur. Predstava ni sestanek anonimnih alkoholikov, čeprav bi kakšna zgodba sodila prav tja. Ni obisk psihologa, čeprav boste na koncu verjetno menili, da ga protagonistki resnično potrebujeta. In ni obisk fitnesa, čeprav je trening vaših smejalnih mišic zagotovljen. Komedija Na zdravje se vas bo dotaknila, vas nasmejala, vas opomnila, kaj v življenju zares šteje, predvsem pa vas prepričala, da v svojih težavah niste sami. Tudi takrat ne, ko bi radi bili. Predstava bo 6. decembra ob 19. uri v Domu krajanov Šenčur. Vstopnice so na voljo v spletni prodajalni in na prodajnih mestih Mojekarte.si (bencinski servisi, trafike ...). Več informacij: www.smejmose.si. Izžrebanemu naročniku Gorenjskega glasa, ki bo pravilno odgovoril na nagradno vprašanje, bomo podarili dve vstopnici za ogled januarske predstave abonmaja Smejmose v Domu krajanov Šenčur. Nagradno vprašanje: Koliko igralcev nastopa v komediji Na zdravje? Odgovore pošljite do petka, 8. decembra, na naslov: Gorenjski glas, Nazorjeva 1, 4000 Kranj, ali na koticek@g-glas.si.

sami. Tudi takrat ne, ko bi radi bili. Predstava bo 6. decembra ob 19. uri v Domu krajanov Šenčur. Vstopnice so na voljo v spletni prodajalni in na prodajnih mestih Mojekarte.si (bencinski servisi, trafike ...). Več informacij: www.smejmose.si. Izžrebanemu naročniku Gorenjskega glasa, ki bo pravilno odgovoril na nagradno vprašanje, bomo podarili dve vstopnici za ogled januarske predstave abonmaja Smejmose v Domu krajanov Šenčur. Nagradno vprašanje: Koliko igralcev nastopa v komediji Na zdravje? Odgovore pošljite do petka, 8. decembra, na naslov: Gorenjski glas, Nazorjeva 1, 4000 Kranj, ali na koticek@g-glas.si.

Darilo
izžrebanemu naročniku časopisa
Gorenjski Glas

Knjigo prejme JANEZ PAVLIN iz Nakla.

0 volilnih prevarah

Občinski odbor SDS Škofja Loka je bil organizator pogovornega večera s predsednikom SDS Janezom Janšo. Namenjen je bil predvsem predstavitvi knjige Volilne prevare Foruma São Paulo, pa tudi pogovoru o aktualnih zadevah v slovenski politiki.

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka – »Veseli me, da smo se zbrali v takem številu, kar pomeni, da je tema, o kateri bomo govorili, aktualna. Vsi poznamo pregovor, da gre osel samo enkrat na led, očitno pa številni volivci v Sloveniji gredo večkrat. Videti moramo, da smo, kar se tiče trenutne situacije, zabredli zelo daleč. Konstantno inštaliranje novih obrazov s strani centrov moči preko osrednjih slovenskih medijev na levi politični polobli nam daje pač tako sliko, kot je danes. Gre za neke vrste grotesko, kjer pa gre vse na škodo razvoja slovenskega naroda. Ukvarjati bi se morali s ključnimi temami, kot so zdravstvena kriza, inflacija, trajnostna oskrba, spoprijemanje z ujmo in ostalimi pomembnimi izdizivi, pa vendarle ugotavljamo, da sta ključni temi, s katerima se spopada država, štempljanje v službi in proučevanje vpliva kozmičnega dežja na glasovalne naprave v slovenskem parlamentu,« je številne zbrane, med katerimi so bili tudi poslanci Branko Grims, Žan Mahnič in Andrej Hoivik,

Dobro obiskan pogovorni večer v Sokolskem domu je vodila Zala Tomašič, gost pa je bil predsednik SDS Janez Janša.

/ Foto: Tina Dokl

v dvorani Sokolskega doma minuli ponedeljek nagovoril predsednik škofjeloškega občinskega odbora SDS Robert Strah, nato pa sta o knjigi Volilne prevare Foruma São Paulo avtorja Alejandra Peñe Escluse govorila voditeljica pogovora Zala Tomašič in predsednik SDS Janez Janša.

»Knjiga odgovarja namerikano vprašanje, ko se sprašujemo, kako je mogoče, da se nekatere stvari dogajajo, pa ne vemo pravega

odgovora. Forum São Paulo je nekaj takšnega kot komunistična internacionala za Latinsko Ameriko z vplivom, ki seže tudi že preko tega. Forum je bil ustanovljen ob razpadu Sovjetske zveze, ko so komunisti v Latinski Ameriki ugotovili, da ni več velikega brata, ki bo pomagal z denarjem, šolanjem in raznimi prenosi gverilskih praks,« je pojasnil Janez Janša in omenil teorijo Antonia Gramscija, da je treba, preden ljudi

prepričaš, da nekaj ni dobro zanje, vrednostne temelje diskreditirati. Tako je treba razgraditi družino, narod, zasebno lastnino, vero in zasebno šolstvo, ki so temeljni stebri zahodne civilizacije. »Bistvo teh metod je kulturna vojna. Komunisti morajo zavzeti medije, založbe, gledališče ... – vse, kjer se ustvarja odnos do sebe in okolice,« je pojasnil Janez Janša in dodal, da je danes ta kulturni marksizem prisoten tako v Ameriki kot Evropi in tudi v Sloveniji.

Pogovor je nato potekal tudi o volitvah in volilnih prevarah v tujini in doma. »Če lahko pride do napake na sistemu, ki beleži glasovanje devetdesetih poslancev, kaj se lahko šele zgodil, če gre sistem, ki beleži glasovanje milijona in dvesto tisoč volivcev?« se je spraševal Janez Janša in dodal, da je to vprašanje treba razčistiti. Kot je povedal, bo stranka SDS na naslednjih volitvah zahtevala forenzično revizijo računalniškega programa, ki beleži rezultate in mandate volitev. To bo preiskovala vsaj ena neodvisna tuja institucija.

Priložnost za čezmejno sodelovanje

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon predlaga ustanovitev Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje, v katerem je prostor tudi za Gorenjsko.

JOŽE KOŠNJEK

Kanalska dolina – Kanalska dolina pod Višarjami v Italiji, kjer živijo italijansko, slovensko, nemško in fur-lansko govoreči »dolinci«, je zgodovinsko povezana s Slovenijo, še posebej z zgornjim delom Gorenjske. Občine in ustanove s tega dela

Gorenjske že več let negujejo že utečene oblike sodelovanja, še posebej na kulturnem in izobraževalnem področju ter pri varovanju kulturne dediščine. Med ponedeljkovim obiskom Kanalske doline pa je Matej Arčon, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu – obiskal jo je skupaj z državno

sekretarko na tem ministrstvu Vesno Humar in generalnim konzulom Republike Slovenije v Trstu Gregorjem Šucem –, predlagal ustanovitev Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje, ki bi povežalo Slovenijo, Italijo in Avstrijo. V njem lahko odigra pomembno vlogo tudi Gorenjska. Pogovora z

ministrom na sedežu Slovenskega kulturnega središča Planika v Ukvah / Ugovizzi so se z gorenjske strani udeležili župan Občine Gorje Peter Torkar, podžupanja Občine Kranjska Gora Klavdija Gomboc in direktor Gornjesavskega muzeja z Jesenic Aljaž Pogačnik s sodelavci.

Minister Matej Arčon (tretji z leve) s predstavniki slovenskih organizacij iz Koroške in Furlanije - Julijske krajine, gorenjskih ter posoških občin / Foto: USZS

Porast virusnih okužb

◀ 1. stran

V radovljiškem ZD v tem tednu opažajo porast respiratornih okužb, med njimi covid-19, se pa te vlečejo že od septembra.

Tudi v ZD Bled v zadnjem času je velik porast respiratornih infektov pri vseh starostnih skupinah. »Povečano je število dokazanih covidnih okužb kot tudi infektov z drugimi virusnimi povzročitelji. Med njimi pa so le posamezni primeri obolenja z virusom gripe. Pri otrocih smo zaznali porast atipičnih pljučnic, povzročenih z micoplazmo pneumonije ter streptokoknih angin. » Kot doda-

gripe ne izvajamo, ne moremo reči, ali gre med pacienti, ki prebolevajo akutne respiratorne infekcije, tudi za virus gripe,« so pojasnili. Tudi pri njih je incidenca okužb s covidom-19, ki ga dokažejo s testi, v porastu, težkih zapletov pa doslej niso imeli. »Posebnih ukrepov pri vstopu v zdravstveni dom za zdaj nismo sprejeli, od akutno obolelih obiskovalcev ZD Tržič pa pričakujemo, da uporabljajo maske in da zaposlene obvestijo o svojem stanju. Obolelim z znaki respiratornega infekta svetujemo, naj ostanejo doma in vzpostavijo stik z ambulanto. V primeru urgentnega stanja lahko v odsotnosti izbrane-

»Tudi v lekarnah smo na istem, v tem tednu imamo kar težave sestaviti ekipe in zagotavljati odprtost vseh enot po rednih urnikih. Pri zagotavljanju normalno odprtih lekarn bi nam zelo pomagalo, da bi akutno bolni v lekarne prihajali z zaščitnimi maskami. Na ta način bi ščitili okolje pred širjenjem infekcij, hkrati pa tudi sebe pred dodatnimi okužbami.«

jajo, je še vedno veliko primerov z virusom povzročitelja gastrointestinalnih infektov, ki se kažejo z bruhanjem, visoko temperaturo in drisko. V zadnjih tednih je zaradi akutnih okužb tudi več absentizma med zaposlenimi.

V ZD Tržič v zadnjih tednih opažajo porast respiratornih okužb, v manjši meri tudi okužb prebavil. »Glede na to, da v ZD Tržič hitrih testov za dokaz virusa

gaje osebne zdravnika pokličejo v ambulanto za nujno medicinsko pomoč in tudi tam bodo dobili ustrezne informacije.«

Obiski v bolnišnicah

Za zdaj v Bolnišnici za ginekologijo in porodništvo Kranj nimajo posebnih omejitev obiskov, kot vedno pa pozivajo, da na obiske, sploh k mamicam z novorojenčki, hodijo popolnoma zdravi ljudje brez znakov

Nošenje maske ob znakih virusnih obolenj svetujejo v zdravstvenih domovih in tudi lekarnah.

/ Foto: Gorazd Kavčič, arhiv Gorenjskega glasa

obolenj, ki naj dosledno razkužujejo roke.

Na Kliniki Golnik je dotok pacientov primeren trenutnemu obdobju v letu. »Za zdaj še nismo tako globoko v sezoni respiratornih okužb, da bi omejevali ali prepovedali obiske. Prepoved obiskov je ukrep, ki ga je težko vzdrževati dolgo časa, zato ga bomo uvedli takrat, ko bo to res nujno. Obiskovalce pozivamo, naj prihajajo na obisk zdravi, obiske z majhnimi otroki pa odsvetujemo,« so povedali na Kliniki Golnik.

V Splošni bolnišnici Jesenice, kot smo že poročali v torek, zaradi porasta okužb na oddelkih kirurške službe in internistične službe obiski začasno niso dovoljeni. Obiski so dovoljeni pri kritično bolnih, paliativnih bolnikih, vendar izključno po predhodnem dogovoru z lečečim zdravnikom. Na

drugih oddelkih bolnišnice za zdaj omejitve ni. Prosijo pa, da na obiske prihajajo le zdrave osebe.

Obolevajo tudi zaposleni v lekarnah

Iz Gorenjskih lekarn pa so sporočili, da je zaradi respiratornih okužb že ogromno bolniških odsotnosti, kar že ogroža delovanje različnih služb. »Tudi v lekarnah smo na istem, v tem tednu imamo kar težave sestaviti ekipe in zagotavljati odprtost vseh enot po rednih urnikih. Pri zagotavljanju normalno odprtih lekarn bi nam zelo pomagalo, da bi akutno bolni v lekarne prihajali z zaščitnimi maskami. Na ta način bi ščitili okolje pred širjenjem infekcij, hkrati pa tudi sebe pred dodatnimi okužbami. Zato pozivamo vse na odgovorno ravnanje v skrbi za skupnost,« so poudarili v Gorenjskih lekarnah.

K

KOMENTAR
VILMA STANOVNIK

Prihaja čas za smučanje

Ko na nebu zaplešejo prve snežinke in ko pogovori vse pogosteje nanesejo na načrte o smučanju, je jasno, da prihaja prava zima.

Še kot otrok sem komaj čakala, da sneg pobeli hribovce za našim naseljem in da iz kleti spet privlečemo sanke in smuči. Ne spomnim se, koliko dni smo vsako zimo preživele smo se z naših hribovcev in dolinic preselili na smučišča. Res je postalo razkošje, ko smo »štampanje« zamenjali za vožnjo z vlečnicami in sedežnicami na bližnjih smučiščih.

Pa so prišli novi časi in domače proge smo zamenjali za smuko v tujini, najprej v Avstriji, nato v Italiji ... Včasih sem poslušala pomisleke, zakaj neki hodimo na smučanje v tujino, ko pa imamo smučišča tudi doma. Le tisti, ki v smuki uživajo in so kdaj sami šli smučat v tujino, tega nikoli niso spraševali. Prostrana smučišča z lepo urejenimi progami na dva tisoč metrih in več se preprosto ne morejo primerjati z našimi, večinoma skromnimi smučišči z majhnimi površinami, zastarelimi smučarskimi napravami in navadno tudi s skromno snežno odejo. Količina smučarskih prog kje dobiš za ceno, ki jo plačaš, pa je tako vsem jasno.

Nisem se čudila, ko je bilo te dni znova večkrat slišati, da je tako imenovano odprtje sezone oziroma med smučarji priljubljeni »ski opening« na so-

sednjih smučiščih v Avstriji in Italiji tako rekoč razprodani in da je tudi med zimskimi počitnicami že težko dobiti prostor. Pri tem tudi dvig cen smučarskih vozovnic pri sosedih za večino navdušenih smučarjev ne pomeni, da bodo pozimi ostali doma. Tudi letos naj bi menda v tujini smučalo več kot sto tisoč Slovencev, ki znajo dobro preračunati, kam in kdaj po najboljši pred- ali posezonski ceni ter kako izkoristiti številne ugodnosti, ki jih ponujajo smučišča v tujini.

Res je – prejšnji teden so tudi slovenski žičničarji povedali, da bo pri nas na smučiščih enajst novih smučarskih naprav, od tega tri na Gorenjskem. Če se spomnim zadnjih let, je to ogromno, če pa pomislim na smučišče v italijanskih Dolomitih, kamor hodimo na zimsko počitnice zadnja desetletja in kjer vsako leto poskrbijo vsaj za eno, večinoma pa več novosti, pa je podatek o letošnjih investicijah na naših smučiščih vseeno bolj žalosten kot vesel.

Kljub temu letošnje novosti in tudi napovedi o še nekaterih v naslednjih sezonah pomenijo napredek. Da se spet vsaj malce spreminja na bolje, da tudi pri nas vendarle razmišljajo o tem, da je priložnost za zaslužek tudi poleti, ne le pozimi ... In tudi da je možnost za vadbo otrok v bližini doma. Tako ostaja upanje, da bomo Slovenci in še posebno Gorenjci še ostali ne le alpski, ampak tudi smučarski narod.

Od dvojezičnosti do narečij

◀ 1. stran

Mohorjeva družba bo jezikovne in medkulturne kompetence krepila skupaj z Ljudsko univerzo Škofja Loka, ki bo v sklopu triletnega čezmejnega projekta organizirala tečaje slovenščine in nemščine, tečaje na temo večjezičnosti in medkulturnosti, izvedla dve strokovni ekskurziji ter omogočila praktično usposabljanje za delo v dvojezičnem okolju. S tem bo po besedah direktorice Nine Triller Albreht dana možnost ne le za nadgradnjo znanja, pač pa tudi za izmenjavo izkušenj in njihov prenos v slovenske vrte, v kate- re prihaja vedno več otrok, katerih materni jezik ni slovenščina. »Želimo si, da se naše sodelovanje nadaljuje tudi po izteku projekta in da postane primer dobre prakse, ki se bo lahko širilo še

v druge organizacije,« je dodala direktorica ljudske univerze. Za uspešno izvajanje dvojezične predšolske vzgoje bodo oblikovali tudi predlog smernic, kako zagotoviti sistemske rešitve.

Narečja

Gorenjski glas bo v sodelovanju z Mohorjevo družbo ozaveščal o bogastvu in raznolikosti jezikovne in kulturne dediščine. »Za nas je to že tretji čezmejni projekt.

Gorenjski glas bo v sodelovanju z Mohorjevo družbo ozaveščal o bogastvu in raznolikosti jezikovne in kulturne dediščine.

Začeli smo pred 15 leti s projektom Sosed/Nachbar, nadaljevali z literarnimi potmi, zdaj se bomo posvetili narečjem. V projekt vstopamo s svojo mrežo lokalnega tiska, izdajamo namreč okoli 30

prilog – revij, časopisov, od tega 25 lokalnih, ki jih prejemajo gospodinjstva v posameznih občinah. Naši novinarji so veliko na terenu, s sodelovanjem v tem projektu bodo raziskovali tudi narečja, predvidenih je okoli 200 člankov, pripravili bomo multimedijško gradivo, ustvarili bomo bazo znanja na tem področju. Prepričana sem, da bomo ob tem našli še kakšne druge zanimive vezi,« je dejala direktori-

ca Marija Volčjak. Svojo oceno je podkrepila z ugotovitvijo, kako podobni sta si ziljsko in poljansko narečje, kar gre pripisati naselitvi koroških Slovencev in Poljansko dolino v času freisinških škofov.

Ziljsko narečje je značilno za območje spodnje Ziljske doline v Avstriji, Kanalske doline v Italiji in Rateč, vendar ni več tako živo kot v preteklosti. Eden od ciljev projekta Lingua je razvoj digitalnega orodja za pretvorbo govora v besedilo. Pilotna rešitev bo po besedah Karla Hrena omogočala učenje in raziskovanje tega narečja, kasneje pa tudi drugih dialektov. Poleg tega najstarejša samostojna ustanova med Slovenci na Koroškem, ki je vodilni partner, načrtuje še nekatere druge aktivnosti za ohranitev ziljskega govora.

Izvedbo projekta v vrednosti 1,2 milijona evrov boštata v dobršni meri sofinancirala Evropski sklad za regionalni razvoj v okviru Interreg programa Slovenija - Avstrija 2021-2027 in dežela Koroška.

Gorenjski Glas

ODGOVORNA UREDNICA
Marija Volčjak

NAMESTNIKA ODGOVORNE UREDNICE
Urška Peternel, Simon Šubic

UREDNIŠTVO
NOVINARJI - UREDNIKI:

Marjana Ahačič, Maja Bertonec, Alenka Brun, Ana Jagodic Dolžan, Igor Kavčič, Suzana P. Kovačič, Maša Likosar, Klara Mrak, Urška Peternel, Mateja Rant, Aleš Senožetnik, Vilma Stanovnik, Ana Šubic, Simon Šubic, Ana Volčjak Aleksič

stalni sodelavci:
Jože Košnjek, Cveto Zaplotnik, Miha Naglič

OBLIKOVNA ZASNOVA
Jernej Stritar, IlovarStritar, d. o. o.

TEHNIČNI UREDNIK
Grega Flajnik

FOTOGRAFIJA
Tina Dokl, Gorazd Kavčič

OGLASNO TRŽENJE
Marjan Potočnik, Mateja Žvižaj

GORENJSKI GLAS (ISSN 0352-6666) je registrirana blagovna in storitvena znamka pod št. 9771961 pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj / Direktorica: Marija Volčjak / Naslov: Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj / Tel.: 04/201 42 00, e-pošta: info@g-glas.si; mali oglasi in osmrtnice: tel.: 04/201 42 47 / Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek, petek, od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto. / Gorenjski glas je poltednik, izhaja ob torkih in petkih, v nakladi 17.000 izvodov / Redne priloge: Vikend, Letopis, Slovenske počitnice in dvajset lokalnih prilog / Tisk: Tiskarsko središče d. o. o. / Naročnina: tel.: 04/201 42 41 / Cena izvoda: torek 2,50 EUR, petek 2,80 EUR, redni plačniki (fizične osebe) imajo 10 % popusta, polletni 20 % popusta, letni 25 % popusta; v cene je vračunan DDV po stopnji 5 %; naročnina se upošteva od tekoče številke časopisa do pisnega preklica, ki velja od začetka naslednjega obračunskega obdobja / Oglasne storitve: po ceniku; oglasno trženje: tel.: 04/201 42 48.

Priznanja za nesebično pomoč

Območno združenje Rdečega križa Radovljica je podelil priznanja najzvestejšim krvodajalcem.

NIKA TOPORIŠ

Lesce – Območno združenje Rdečega križa (OZ RK) Radovljica je v Čebelarškem centru Lesce minuli torek podelilo priznanja za 30- in večkratno darovanje krvi; prejelo jih je 96 krvodajalcev. »Na območju občin Gorje, Bled, Bohinj in Radovljica je trenutno 700 aktivnih darovalcev. Kri se vedno potrebuje in današnji prejemniki priznanj so lahko vzor vsem,« je pojasnila predsednica OZ RK Radovljica Janja Sinkovič. Štirje posamezniki so svojo kri darovali že 90-krat: Iztok Omerza iz Radovljice, Blejca Matej Cerkovnik in Tomaž Mužan ter Igor Dežman iz Begunj na Gorenjskem. Tomaž Mužan je ob tem dejal, da se počuti

zdravega in da bo kri daroval, dokler jo bo le lahko. »S krvodajalstvom nimam nobene slabe izkušnje, vsakič grem na akcijo rade volje. Ko enkrat darujem kri, sem popolnoma drug človek,« je poudaril in še dodal, naj gre darovat vsak, ki ima to možnost. Tudi Matej Cerkovnik je bil podobnega mnenja. »Najprej me je na krvodajalsko akcijo vodil prost dan, danes pa tudi dober namen. Nič ne škodi in nič ne stane,« je povedal in dejal še, da je njegov cilj zagotovo postaviti nov krvodajalski rekord. Mira Krmelj iz Begunj na Gorenjskem pa je povedala, da je darovanje krvi najmanjša stvar, ki jo posameznik lahko naredi za sočloveka. »Ne boli, kvečjemu te napolni z energijo, ker si naredil nekaj dobrega.«

Z leve: Tomaž Mužan, Matej Cerkovnik, Janja Sinkovič, Iztok Omerza, Igor Dežman in Peter Maček / Foto: Tina Doki

O razvoju turizma z domačini

Turizem Bohinj je v partnerstvu z Občino Bohinj to jesen začel posodabljati turistično strategijo občine. Na turizem je treba gledati veliko širše kot na zgolj še eno gospodarsko panogo. Gre namreč za dejavnost, ki je izredno močno vpeta v celotno delovanje lokalnega gospodarstva in ustroj skupnosti, poudarjajo v Bohinju.

MARJANA AHAČIČ

Bohinjska Bistrica – V sklopu snovanja novega dokumenta so v začetku meseca najprej pripravili odprto skupno srečanje za vse domačine in predstavnike gospodarstva v občini. Srečanje, na katerem so se z udeleženci pogovorili o tem, kakšen Bohinj si želijo domačini in kakšna je pot do njega, je bilo v prostorih Dvorane Danica v Bohinjski Bistrici odlično obiskano.

»Tu ne gre za vprašanje turizem da ali ne, ampak na kakšen način, s kakšnimi spremembami ga lahko izboljšamo.«

Bohinjci so kot ključne izzive prepoznali demografske spremembe, zelene zime, vremenske ekstreme in seveda upravljanje prometa, obiska ter dejavnosti na prostem (t. i. outdoor dejavnosti). Opozorili so na optimalno rabo virov, pomen varstva narave, ohranjanja kulturne krajine in vitalnih planin, pa tudi identitete podeželske skupnosti. Poudarili so problematiko kadrov in javnih servisov ter se zavzeli za krepitev lokalne ponudbe, bolj

V pripravo nove strategije razvoja turizma želijo v Bohinju vključiti čim več posameznikov in organizacij. / Foto: Marjana Ahačič

družbeno odgovorno trženje in digitalizacijo.

Gre za začetno fazo priprave nove strategije razvoja turizma, proces v Bohinju nadaljujejo z delavnicami za tako imenovane strateške skupine, za december načrtujejo objavo spletne ankete, sledijo usklajevanja in priprava ter prihodnjopomlad predstavitev in sprejem dokumenta.

Direktor Turizma Bohinj Klemen Langus je zadovoljen, da so se priprave nove strategije lotili na način, ki v največji možni meri vključuje lokalno prebivalstvo. »Na dogodek smo povabili dobesedno vse Bohinjke in Bohinjce in druge, ki jih zanima razvoj turizma. Želeli smo,

da pridejo in da si tu povečimo, kako razmišljamo, čutimo, kakšen odnos razvijamo do turizma, ki je izjemno pomembna, najbrž najpomembnejša gospodarska panoga v Bohinju,« je pojasnil in dodal: »Radi bi, da bi Bohinjci razumeli, da tu ne gre za vprašanje turizem da ali ne, ampak na kakšen način, s kakšnimi spremembami ga lahko izboljšamo. Računam, da ne bomo spreminjali jasne vizije bohinjskega turizma, ker je ta, ki jo imamo, dobra, ampak da bodo ljudje začutili, da smo vsi vključeni v procese in da lahko na te procese vplivamo. Računam, bo na ta način Bohinj dodatno utrdil svojo pozicijo kot destinacija, ki razume

trajnostne postulate turizma na način, ki vključuje njegov lokalni značaj.«

Z načinom priprave nove strategije razvoja se strinja tudi predsednik Turističnega društva Bohinj Boštjan Mencinger. »Z izvrševanjem doslej sprejete strategije smo seveda zadovoljni. Številke kažejo, da smo na pravi poti, obisk raste, seveda pa iz tega izhajajo tudi določene težave za lokalno prebivalstvo. Pojavlja se odpor proti čezmernemu turizmu, zato je prav, da se strategija novelira, da se pomenimo in na delavnicah ugotovimo, kaj je tisti skupni imenovalec, na podlagi katerega želimo Bohinj peljati naprej,« je podaril.

Moja stara mama, 2. del

DR. ZDENKA PAJER LIKOZAR

Po več mesecev je prebivala v Norwalku. Ker je bila doma brez vseh dohodkov in da je zaslužila nekaj dolarjev, je polbratu pomagala v kuhinji restavracije. Stric Edi je imel restavracijo skupaj z Nickom Audino, možem sestre tete Irene (Nick & Edi's Restaurant, Commerce Street, Norwalk). Na veselje gostov je kuhala tudi slovenske jedi. V železni peči je vsa prepotena pekla pice. Ker ni znala angleško, jih je imenovala »«bic». Šele ko je prišla domov, smo izvedeli, da gre za priljubljeno italijansko jed. Ko je delala v kuhinji restavracije, je bilo tam več gostov kot tedaj, ko je ni bilo. Žena strica Edija, teta Irene, je bila italijanskega porekla in je bila prodajalka čevljev. Svojih otrok nista imela. Oba sta prišla trikrat na obisk v Kranj. V Norwalku so stanovali na

146 Strawberry Hill Av. Med tem časom se je stric Edi naučil malo, a vendar razumljivo govoriti in pisati v slovensščini. Na fotografijo njegove restavracije je npr. napisal: To sem jest in moje prijatelne kadar sem odpraho na ta prvo dan. Leta 1963, ko je bila stara mama v Norwalku, so se vsi trije odločili, da se vrnejo v Slovenijo z ladjo,

Edward in Irene Stern v Kranju leta 1967 / Foto: arhiv avtorice

in sicer s parnikom United States.

United States, s polnim imenom SS United States (Steamship – parnik), je bila v času, ko je plula, najhitrejša in najbolj moderno opremljena preoceanska ladja. Imela je tudi vzdevek The Big U. V celoti je bila zgrajena v ZDA, v Newport News (Virginia). Gradili so jo od

leta 1950 do leta 1952, ko je izplula. Plula je do leta 1969. Zgrajena je bila tudi v vojaške namene, vendar v ta namen ni bila nikoli uporabljena. Lastnik ladje je bila družba United States Lines. Upokojena ladja je od leta 1972 privezana ob doku 82 na reki Delaware v Filadelfiji (Pennsylvania). Pogled na nekdanjo elegantno ladjo kaže danes žalostno podobo. Vsa zarjavela in oropana čaka na obnovitev.

United States je v tistem času plula z večjo hitrostjo kot ostale potniške ladje in je zato imela t. i. Modri trak. Pred njo je bila najhitrejša ladja Queen Mary. Avgusta leta 1961 je s to ladjo iz ZDA domov potovala tudi moja stara mama. Na svoji krstni plovbi je United States v Evropo in nazaj dosegla nov rekord v hitrosti, in sicer 65 km/h (34,5 vozla oz. 40 nm/h (nm – navtična milja)). Poganjale so jo

UTRINKI IZ MOJIH DNI

Ladja SS United States / Foto: arhiv avtorice

štiri Westinghouse parne turbine. Imela je okoli dva tisoč postelj. Posadka je štela devetsto oseb. Dolga je bila/je 270 m in široka 30 m. Čez Atlantik je plula s hitrostjo 30 vozlov oz. 55,6 km/h. Kapitan ladje je bil John W. Anderson (1899–1976), ki je plul z United States dvanajst let. Glavni pomorski arhitekt pa je bil William F. Gibbs (1886–1967). Gibbs je bil po ladjah poznan že iz prve in tudi druge svetovne

vojne. United States je bila vrhunec v njegovi karieri. Bila je lažja zaradi uporabe aluminija in zato tudi hitrejša. K opremljenosti ladje so prispevali mnogi ameriški dekoraterji in umetniki. Glavni temi v okrasitvi sta bila morje in Amerika. Ladja je plula čez Atlantik v obeh smereh: iz New Yorka v Le Havre (Francija), Southampton (Anglija), v Bremen (Nemčija) in nazaj.

(Se nadaljuje)

Spoznavali prebivalce mlak

Letošnje čiščenje in urejanje okolice mokrišča v Hrašah pri Smledniku je tamkajšnje turistično društvo dopolnilo z opazovanjem ptic.

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Hraše – Labod grbec, mali in čopasti ponirek, liska, čopasta črnica, mlakarica ... to je le nekaj ptic, ki jih lahko uzrejo obiskovalci Hraških mlak. Območje tega mokrišča in njegove okolice je namreč postalo stalni ali začasni dom več kot sto vrstam. V pomoč pri prepoznavanju najbolj pogostih ptic so fotografije, nameščene v leseni opazovalnici, ki so jo ob vodni površini na zahodni strani vasi Hraše postavili pred dvema letoma. Pisani živalski svet pa soustvarjajo tudi žabje vrste, kačji pastirji in druge žuželke. A nanje v tem času ne moremo računati. »Vegetacijska sezona se zaključuje, žuželke in dvoživke se pripravljajo na počitek; vidimo pa lahko ptice, glede na to, da je čas selitev in priprav na mrzli del leta,« je na poti do mlak povedala biologinja Blažka Brešan. Na vodni gladini je obiskovalce pričakal labodji par s svojim naraščanjem. »V Sloveniji opazamo

Osrednje pozornosti so bili na naravoslovnem dogodku deležni labodi. / Foto: Ana Jagodič Dolžan

dve različici labodov, eni imajo več pigmenta, mladiči so sivo-rjave barve in imajo črne noge, druga skupina pa je že od malega svetlejša, mladiči imajo tudi svetle noge. Tukaj so predstavniki svetle različice,« je razložila »vodička«. Ob spremljanju dogajanja na vodi in ob njej so udeleženci naravoslovno obarvanega dogodka med drugim tudi izvedeli, da labodi enkrat v sezoni

zamenjajo perje, po navadi sredi poletja, takrat približno en mesec ne morejo leteti.

Najbolj pogosti obiskovalci Hraških mlak so po besedah biologinje šolske skupine. »Presenečena sem, kako si otroci želijo doživeti naravo – potipati žabico, opazovati ptice, poslušati njihovo petje ...« je pohvalila intes. Turistično društvo Hraše ga je v širšem, starostno

raznolikem krogu prebudilo v sklopu čistilne akcije, s katero se že nekaj let vključuje v Evropski teden zmanjševanja odpadkov. »Udeležencem smo ponudili priložnost, da bolje spoznajo mokrišče. Gre tudi za ozaveščanje, hkrati spodbujamo razmislek o sistemski ureditvi tega območja, ki je bilo prepoznano za naravno vrednoto nacionalnega pomena,« je dodala Blažka Brešan.

Zelena luč za širitev kamnoloma

Kamniški občinski svetniki so še v drugo podprli občinski podrobni prostorski načrt za območje kamnoloma v Stahovici.

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – Po aprilski prvi obravnavi so kamniški svetniki na novembrski seji še v drugo potrdili odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu (OPPN) za kamnolom Stahovica 2. Dokument, ki ga je občinski svet obravnaval na pobudo družbe Calcit, je bil po besedah vodje oddelka za urejanje prostora na občinski upravi dr. Marije Tadeje Ježek dopolnjen zaradi pripomb javnosti, podanih

v času javne obravnave, ki je potekala do sredine maja, in nosilec urejanja prostora.

OPPN je namenjen določiti prostorskih pogojev za izkoriščanje mineralne surovine, sprotno in končno sanacijo, etapnost izvedbe ter pogojev za ureditev komunalne in prometne infrastrukture ter pogojev za zmanjšanje vplivov na okolje in zdravje ljudi.

Nuša Britovšek iz družbe Locus, ki je izdelala dokument, je poudarila, da se

območje kamnoloma sicer povečuje, a zaradi izčrpanosti sedanje lokacije. Družba Calcit namreč ne bo povečevala kapacitete nakopane rude, tako da tudi ne gre pričakovati povečanja tovarnega prometa na ta račun, česar se poleg drugih okoljskih vidikov bojijo nekateri krajanje okoliških vasi. Te teme so tako kot že ob prvem branju vzbujale največ pomislekov tudi med svetniki, ki so sicer na koncu dokument sprejeli z 21 glasovi za in dvema proti.

Na trditve svetnikov, da se transportne poti ne čistijo, kar povzroča prašenje, je Britovškova povedala, da podjetje ceste sicer redno čisti, v pogojih pa res ni navedeno, kako pogosto je to potrebno.

Celovita presoja vplivov na okolje sicer ni bila izvedena, saj so svoje zahteve in pogoje v zvezi s kamnolomom in njegovo širitvijo podali nosilci urejanja prostora v okviru tretjih sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta.

Predstavili bodo nove orgle

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka – V Špitalski cerkvi na Spodnjem trgu v Škofji Loki so nove orgle, ki jih bosta z besedo in zvočnimi primeri predstavila orglarski mojster Tomaž Močnik in organist Tone Potočnik. Dogodek se bo začel

jutri ob 16. uri. Čast, da na novih orglah izvede prvi celovečerni koncert, pa je pripadla odličnemu italijanskemu organistu Manuelu Tomadinu, ki se bo predstavil v petek, 8. decembra. Na tem koncertu bo prvič zazvenela tudi Toccata et Fuga Locopolitana škofjeloškega rojaka

dr. Andreja Missona, ki jo je Glasbena šola Škofja Loka naročila za inavguracijo novih orgel. Zaradi omejenega števila sedežev koncert ni odprt za širšo javnost; posnetek koncerta bodo predvajali v oddaji Obiski kraljice na tretjem programu Radia Slovenija 7. januarja ob 18.30.

V nadaljevanju decembra (na pet zaporednih sobot in nedelj, vsakič ob 12. uri) bo sledilo še pet krajših, polurnih koncertov, združenih v koncertni cikel Orgle opoldne, ki ga v sodelovanju z Glasbeno šolo Škofja Loka pripravlja Slovensko orgelsko društvo. Predstavili se bodo nadarjeni dijaki in študentje glasbenoizobraževalnih ustanov v Sloveniji in tujini. Vstop na koncerte je prost.

Praznika v dveh občinah

M. L., S. Š.

Žirovnica, Kranj – V spomin na dan rojstva pesnika Franceta Prešerna 3. decembra imajo občinski praznik v Žirovnici in Kranju. Osrednja proslava s slavnostno sejo in podelitvijo priznanj Občine Žirovnica bo v nedeljo ob 19. uri v Dvorani pod Stolom. Kulturni program bodo oblikovali Gledališče Toneta Čufarja, OŠ Žirovnica in Nina Pušlar. Podelili bodo štiri občinska priznanja. Odbojkar Urban Toman bo prejel nagrado Občine Žirovnica, plaketo umetnica Andrejka Čufer in športnica ter ustvarjalka Nina Čuk. Naziv častni občan bodo

posthumno podelili premrnemu oblikovalcu Klemen Rodmanu.

V Kranju pa bo jutri ob 19. uri v Prešernovem gledališču potekala slavnostna akademija s podelitvijo občinskih priznanj. Naziv častni občan prejme Matevž Oman, nagrado MOK Društvo paraplegikov Gorenjske, listine o priznanju Živa Slavec, Matjaž Bogataj in Varstveno delovni center Kranj, veliko plaketo Vladislav Eržen, veliko Prešernovo plaketo Berta Golob, Prešernovo plaketo Tomaž Kukovič in plaketi MOK Jan Polanc ter Maša Gril. Ob 18. uri bo pred Prešernovo hišo tradicionalna podoknica.

PREJELI SMO

Je res to potrebno?

V Glasu je bil 24. novembra objavljen prispevek anonimne avtorice z zgornjim naslovom. Nekateri Leščani se pridružujemo njenemu vprašanju.

V občini imamo namreč dve pogrebni podjetji, to sta Akris in Novak. Obe delujeta odlično in znata s spoštovanjem in empatijo pristopiti v družino, kjer se poslavljajo od umrlega svojca. To je v trenutkih stiske zelo pomembno in lajša prve ure žalovanja.

Do sedaj oz. do sprejetja zakona o koncesiji 24-urne dežurne pogrebne službe leta 2022 smo lahko izbrali eno ali drugo domačo pogrebno službo, ki smo ji zaupali. Moti

nas, da je sedaj drugače. Ali pred letom 2022 ni bilo z zakonom določene koncesije?

Nesmiselno je, da prihaja v občino, kot je naša, kjer ni bilo problemov niti s prevozom pokojnika niti v komunikaciji z družino, koncesionar iz povsem drugega kraja. Družina je zato prisiljena najemati dve pogrebni službi, prvo za prevoz pokojnika od doma in drugo, domačo, za ureditev pogreba.

Pravne norme in zakoni pogosto obidejo čustva in želje občanov, državni poslanci in občinski svetniki, ki jih sprejemajo, pa bi utrip ljudi, ki so jih izvolili, morali poznati, saj marsikateri predpis vodi v odtujevanje krajanov.

MIRA STUŠEK IN
20 PODPISNIKOV

AŽMAN d.o.o.

AŽMAN, d.o.o., Lesce, Tržaška ulica 1, LESCE
Išče

STROJNIKA TEŽKE GRADBENE MEHANIZACIJE (TGM), m/ž

Pogoji:

- IV. stopnja izobrazbe (strojnik težke gradbene mehanizacije)
- dveletne delovne izkušnje
- predhodni preizkus znanja

Nudimo:

- delo z najsodobnejšimi delovnimi stroji in vozili
- prijazno delovno okolje
- redno in stimulatívno plačilo

Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za določen čas 6 mesecev z dvomesečnim poskusnim delom. Kasneje je možna zaposlitev za nedoločen čas.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba na naslovu:
nada.homar@azman.si

Rok prijave je 15 dni od objave. Kandidati lahko dodatne informacije dobijo na telefonski številki 051 445 033.

Praznični bazar

V Medgeneracijskem centru Vezenine Bled bo v petek, 1. decembra, potekal Praznični bazar.

S svojimi izdelki se bodo v avli predstavljali lokalni ustvarjalci in pridelovalci. V 1. nadstropju boste lahko sodelovali na različnih ustvarjalnih, kulinarčnih in prazničnih delavnicah. Ob 17. uri se bo v večnamenskem prostoru v pritličju začel kulturni del bazarja. V organizaciji Knjižnice Blaža Kumerdeja Bled bo najprej na sporedu praznično obarvana predstava o palčkih obdarovalčkih, ki jim ta dan nič ne gre od rok. Sledijo zabavne dogodivščine, ki palčke doletijo na najpomembnejši dan v letu – v času obdarovanja. Igrano-lutkovna predstava v izvedbi Gledališča Makarenko je primerna za otroke od 3. leta dalje. Kulturni program se bo nadaljeval s plesno-glasbeno pravljico, kjer se bodo predstavljali otroci iz plesnih šol MM, Moj Klub, medtem ko bodo otroci iz glasbene šole DO REMI praznično vzdušje pričarali z glasbo. Za konec bo na ogled božični film. Letos bo bazar tudi dobrotelno obarvan. Na dogodku bodo priskočili na pomoč projektu Božiček za en dan. Zavijali bodo prazne škatle (za čevlje) – seveda lahko prinesete svojo. Poleg tega bodo zbirali tudi stvari, ki bodo namenjene dopolnitvi daril, ki ne bodo popolna.

Hitro rastoča podjetja

AJPES je iz javno objavljenih letnih poročil gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov (podjetij) v skladu z metodologijo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo tudi letos pripravil seznam hitro rastočih podjetij za obdobje 2018–2022. V analizo je iz občine Bled vključenih 543 podjetij, med katerimi je deset takih, ki izpolnjujejo kriterije za hitro rastoča podjetja. Hitro rastoča podjetja predstavljajo 1,8 odstotka podjetij v občini, v njih pa je zaposlenih 28 delavcev. Podatek o tem, da je podjetje uvrščeno na seznam hitro rastočih podjetij, bo vključen v napredno spletno orodje FI=PO, s pomočjo katerega si podjetniki pri iskanju novih poslovnih priložnosti lahko močno zmanjšajo tveganje pri poslovanju, saj FI=PO na enem mestu ponuja zanesljive in ažurne informacije za hitro preverjanje poslovnih partnerjev. Hitro rastoča podjetja v blejski občini so: Klavora Suport, trgovsko finančna družba, d. o. o., M.A.D., podjetje za proizvodnjo, trgovino, storitve in svetovanje, d. o. o., Mlekop, Združene kmetijske zadruge, d. o. o., Zaga2000, podjetje za storitve, d. o. o., PMT Avio, družba za poslovne storitve, d. o. o., Robotrade, podjetje za trgovino, promet, turizem in storitve, d. o. o., MpiBernik, turizem, d. o. o., Saat, razvoj in trženje specialnih jekel, d. o. o., MM Marine navigacijske storitve in svetovanje, d. o. o., Kavi, trgovina in storitve, d. o. o.

Dora, Zora, Svit

To so presejalni programi, namenjeni zgodnjemu odkrivanju raka dojke, materničnega vratu, debelega črevesja in danke. Vključitev v programe je preprosta: ko prejmete povabilo, se nanj odzovite. V Svit z oddanimi vzorčkoma blata, v program Dora z udeležbo na mamografiji in v program Zora z obiskom pri izbranem ginekologu, ki bo odvzel bris materničnega vratu. V blejski občini je udeležba v preventivnih presejalnih programih precej slaba. Po podatkih NIJZ – Zdravje v občini 2023 se v Svit vključuje 64,8 odstotka občanov in občank, v Doro 74,8 odstotka in Zoro 68,3 odstotka občanov.

Prevozi na smučišča

Javni zavod Turizem Bled bo med 15. decembrom in 3. marcem organiziral prevoze do smučišč Kranjska Gora, Kravec, Pokljuka in Vogel, in sicer pod imenom Bled Ski Bus. Za prevoz se bo treba najkasneje do 20. ure dan pred odhodom prijaviti s spletnim obrazcem, ki bo objavljen na spletni strani www.bled.si. Povratna vozovnica za prevoz stane 10 evrov na osebo. Za imetnike kartice Julijske Alpe: Bled, smučarske vozovnice Julian Alps International Ski Pass in sezonske vozovnice za Bled Ski Bus je prevoz brezplačen.

Prikaz priprave in peke potice

V letošnjem adventu bodo na Blejskem otoku izvajali prikaze peke potice, in sicer v naslednjih terminih: v soboto, 2. decembra, od 10. do 14. ure; v petek, 8. decembra, od 11. do 15. ure; v soboto, 9. decembra, od 10. do 14. ure; v soboto, 16. decembra, od 10. do 14. ure; v soboto, 23. decembra, od 10. do 14. ure.

Več informacij na:
www.e-bled.si,
www.bled.si

Zimska pravljica

Na praznični blejski jezerski promenadi se 2. decembra s prižigom lučk začenja tradicionalna Zimska pravljica, ki bo razvajala vse do 14. januarja. Rdečo nit dogajanja bo zaznamovala romantična podoba alpskega bisera, ki jo bomo popestrili s čarobno okrasitvijo in pravljicnim dogajanjem.

Praznično obdobje in bogat program Zimske pravljice bomo na Bledu uradno odprli s prižigom lučk v soboto, 2. decembra, ob 17. uri. Obiskovalce bo nagovoril podžupan Občine Bled Iztok Pesrl, za dobro vzdušje bo poskrbel narodnozabavni ansambel Polkaholiki.

Novosti Zimske pravljice

Novoletno okrasitev smo letos obogatili in razširili. Praznični dekor bo poudaril že tako pristno rajsko podobo Bleda, ki je še posebno izjemna, ko Bled prekrije snežna odeja. Dodatno bomo okrasili območje med Trgovskim centrom Bled in celotno promenado ter z osvetlitvijo še posebej povežali Grajsko kopališče in grad. Osvežena idejna zasnova novoletne okrasitve se bo iz leta v leto nadgrajevala.

V sklopu Trgovskega centra Bled bo postavljeno večje drsališče iz umetne mase, na Jezerski promenadi pa bo odprta Božičkova pisarna. Ta bo delovala med 2. in 14. decembrom, otroci pa bodo tam lahko napisali pisma Božičku in jih oddali v ogromen Božičkov nabiralnik, največji v Sloveniji. Dne 14. decembra ob 15.30 bo na Jezerski

Otroci bodo lahko napisali pisma Božičku in jih oddali v Božičkov nabiralnik.

Ko se božično popoldne prevesi v večer, na Blejskem jezeru oživi Legenda o potopljenem zvonu, ki pripoveduje zgodbo o nastanku zvona želja. / Foto: Miro Zalokar

promenadi potekal prevzem pisem Božičkove pošte, ki bodo nato 17. decembra dostavljena na Božičkov naslov, v mesto Rovaniemi na Laponskem.

Letos se nam je pridružilo več gostinskih ponudnikov in lokalnih rokodelcev. Na stojnicah na Jezerski promenadi bodo na voljo tipične gorenjske jedi, topli napitki in unikatni rokodelski izdelki, ki bodo na voljo za nakup za praznična obdarovanja. Stojnice bodo odprte od ponedeljka do četrtega med 13. in 20. uro, ob petkih, sobotah in praznikih med 11. in 22. uro ter ob nedeljah med 11. in 20. uro. Za praznično vzdušje bo ob koncih tedna poskrbel pester glasbeni program.

Ne spreglejte

Tudi letos bodo na ogled jaslice v naravni velikosti v Zdraviliškem parku, novoletne smreke na Jezerski promenadi in praznični stol. Pod blejsko promenado bo ponovno oživel kotiček za zaljubljenca, Blejska ljubezenska zgodba in z njo kolesi, ki ob pogajanju proizvajata elektriko, s pomočjo

katere zažarijo lučke v obliki labodov in srca. Ob adventnih nedeljah bomo v Zdraviliškem parku ob nastopih pevskih zborov prižgali adventne svečke in letos ponovno sklenili Krog prijateljstva. Gre za prireditve, ki je oživila leta 1999, ko smo si na Bledu podali roke in objeli ta slovenski biser. Dogodek je namenjen druženju domačinov, prijateljev in znancev v družbi lokalnih društev in klubov v blejski občini. Eden najlepših blejskih dogodkov, uprizoritev Legende o potopljenem zvonu, bo tradicionalno potekal na božični dan. Pri izvedbi dogodka sodelujejo Društvo za podvodne dejavnosti Bled, plesalci in pevci, igralci ter žonglerska skupina Čupakabra.

Vstop v novo leto

Otroško silvestrovanje bo potekalo ob 15. uri s Trkajem in Repki ter prihodom Dedka Mraza. Prvi dan novega leta bomo pričakali v družbi Ansambla Saša Avsenika in skupine Popdelux, prvega januarja 2024 pa nas bodo tradicionalno razveselili Prifarski muzikanti.

Bled na koledarju

Izšel je poseben, že 20. tradicionalni koledar, prejemnik certifikata Bled – lokalni izbor.

Koledar je plod sodelovanja med podjetjem CUT Bled, ki se ukvarja z založniško dejavnostjo, KUD Zasip, ki ohranja kulturno dediščino kraja, in Janezom Fajfarjem, ki je prispeval zgodovinske podatke k starim razglednicam. Recepte za koledar sta pripravili članici KUD Zasip Dragica M. Sternad Kenda in Bojana Pipan. Izbrali sta značilne blejske, še posebno pa zasipske jedi, kot so kruh prgovc, tepkini prijatelji, prgini štruklji in druge. Fotografije hrane je posnel Rok Mučič, ki je tudi odgovoren za obdelavo in koloriranje črno-belih razglednic. Oblikovanje koledarja je delo Nika Mučiča, direktorja podjetja CUT Bled.

Koledar krasijo stare razglednice Bleda in dopolnjujejo recepti

Stare razglednice so osvežili in obarvali s sodobno tehnologijo. Izdelek dopolnjujejo recepti tradicionalnih blejskih jedi, ki so prejele certifikat Bled – lokalni izbor, ki ga podeljuje Zavod za turizem Bled kakovostnim in avtentičnim lokalnim proizvodom in storitvam. Lepemu in uporabnemu izdelku so ustvarjalci dodali še lunine mene in setveni koledar.

Tradicionalni Blejski koledar 2024

Koledar bo v prodaji od decembra 2023 naprej v obeh turistično-informacijskih centrih na Bledu in na sedežu CUT Bled. Cena je 10 evrov bruto (za nakup nad 10 kosov). Koledar je lahko je odlično darilo

za vse, ki cenijo lepoto in tradicijo Bleda in želijo hkrati spoznati tudi domačo kulinariko. Z nakupom koledarja boste podprli tudi lokalne ustvarjalce in prispevali k ohranjanju blejske identitete.

Ob 150. obletnici rojstva prof. dr. Josipa Plemlja

Josip Plemlj je eden izmed najuspešnejših in svetovno prepoznanih slovenskih znanstvenikov. Zaradi njegovega strokovnega dela na področju matematike so ga izjemno cenili, pomembna pa je tudi njegova vloga pri nastanku Univerze v Ljubljani.

V jubilejnim letu smo v Zavodu za kulturo Bled, da bi primerno počastili pomembno obletnico znamenitega znanstvenika, ki se je rodil in del svojega življenja preživel na Bledu, pripravili spominsko slovesnost. Nanjo vas vabimo skupaj z Občino Bled, Univerzo v Ljubljani, Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, Društvom matematikov, fizikov in astronomov Slovenije (DMFA) in Osnovno šolo prof. dr. Josipa Plemlja Bled **v ponedeljek, 11. decembra. Prireditev bo ob 18. uri v Festivalni dvorani Bled.**

Na oder Festivalne dvorane smo povabili zvezdi največjih svetovnih baletnih odrov, **ukrajinski baletni par Denis in Anastasia Matvienko**. Iskri vodiitelj, igralec in ustvarjalec **Nik Škrlec** bo povezoval niti dogodka in dramil naše male sive celice. Predstavili vam bomo tudi najnovejši **dokumentarni film režiserja Mirana Zupaniča po scenariju Boštjana Kuzmana**, ki oživlja življenjsko zgodbo tega izjemnega Slovenca. **Med 8. in 13. uro vas na ta dan** v sodelovanju z DMFA vabimo tudi na **dan odprtih vrat**. V Vili Perun (Plemljevi vili) si bo mogoče brezplačno ogledati Plemljevo spominsko sobo.

Josip Plemlj se je rodil v Gradu na Bledu 11. decembra 1873. Že kot deček je kazal svoj talent za matematiko ter se z navdušenjem in radovednostjo zaziral v zvezdnato nebo. Njegova mama – oče je umrl, ko je bil Josip star eno leto

slovesnost ob 150. letnici rojstva

PROF. DR. JOSIPA PLEMLJA

– si ob treh otrocih ni mogla privoščiti, da bi ga poslala v šole. Njegovo izobraževanje so takrat podprli domači mecen in mu tako omogočili nadaljnje šolanje na gimnaziji v Ljubljani. Po uspešno opravljeni maturi je študiral matematiko, fiziko in astronomijo na Dunaju, kjer je leta 1898 doktoriral iz matematike. Študij je eno leto nadaljeval še v Berlinu in nadaljnje leto v Göttingenu. Po zaključku študija je težko dobil zaposlitev. Kot redni profesor matematike se je na univerzi v Černovicah (Bukovina, zdaj Ukrajina) zaposlil šele leta 1908. V Ljubljano se je vrnil po vojni, da bi pomagal pri ustanovitvi univerze. Med letoma 1919 do 1957 je poučeval matematiko na filozofski (kasneje naravoslovni) fakulteti.

Josipu Plemlju smo tako lahko globoko hvaležni, da smo že leta 1919 dobili svojo univerzo in jo tudi obdržali. Bil je njen prvi rektor ter redni član SAZU od

njene ustanovitve leta 1938. Poleg tega je bil tudi dopisni član jugoslovanske (Zagreb), srbske in od leta 1954 še bavarske akademije znanosti. Po njem ali skupaj po Sohockem se imenujejo enačbe o robnih vrednostih holomorfnih funkcij, ki jih je leta 1908 odkril pri reševanju Riemann-Hilbertovega problema.

Leta 1954 je za svoje delo prejel Prešernovo nagrado in leta 1963 častni doktorat Univerze v Ljubljani. Umrl je 22. maja 1967 v Ljubljani.

Na Bledu smo po njem poimenovali osnovno šolo, v Vili Perun, njegovi blejski poletni rezidenci, pa je na ogled spominska soba. Dopisni kip v spomin na prof. dr. Josipa Plemlja, delo kiparja Zdenka Kalina, je bil odkrit leta 1973 ob 100. obletnici rojstva znamenitega Blejca. Sprva je bil postavljen pred Plemljevo vilo, danes pa stoji v parku pred VSSG Bled.

Božični koncert

Prisrčno vas vabimo, da se nam pridružite na prazničnem božičnem koncertu v soboto, 16. decembra, ob 19. uri v Festivalni dvorani Bled.

V praznični božični čas vas popeljemo skupaj z glasbenicami in glasbeniki, ki bodo z znanimi slovenskimi in tujimi božičnimi skladbami nastopili na odru Festivalne dvorane Bled in nas spomnili na prihajajoče praznično vzdušje. Praznično obdobje nas spomni na čarobnost življenja ter vabi, da delimo svojo srečo in toplino z družino, s prijatelji in tistimi, ki nas najbolj potrebujejo.

Matjaž Kumelj, ki ga poznamo iz muzikala Mamma mia! in oddaje Znan obraz ima svoj glas, vas bo razvajal skupaj z odličnimi glasbenimi gostji in božično glasbo ob spremljavi 18-članskega Big banda Nova. Oder si bo delil z znano pevko

Alenko Godec, vrhunsko mezzosopranistko Ireno Yebuah Tiran in izvrstnim vokalnim triom Ladybugz.

Alenka Godec je naša priznana pevka, ki so ji še posebno blizu slovenske zimzelene pesmi, v vedno razprodanem muzikalu Mam-

ma mia! je ena izmed znamenitih Dinamitk. V svoji več kot tri desetletja dolgi in uspešni glasbeni karieri je pevka izdala več albumov in sodelovala na številnih glasbenih festivalih.

Mezzosopranistko **Ireno Yebuah Tiran** poznamo kot

operno in koncertno pevko, širši javnosti pa se je priljubila tudi kot žirantka šova Znan obraz ima svoj glas. Članica Slovenskega komornega glasbenega gledališča redno sodeluje tudi z novomeškimi Anton Podbevšek Teatom in poučuje petje na novomeški glasbeni šoli. V različnih pevskih sestavih je nastopala po vsej Evropi.

Ladybugz so tri izvrstne pevke, zaljubljene v swing in večglasno petje. **Katja Kovačič, Nastja Vodenik in Ana Marčun** s svojim petjem in energijo navdušujejo na vseh svojih nastopih. Nakup vstopnic je mogoč prek spletne strani Festivalne dvorane Bled in v TIC TD Bled (Cesta svobode 10).

La Fontainove basni – balet za otroke

Izjemen baletni dogodek za otroke bomo gostili v nedeljo, 17. decembra, ob 17. uri v Festivalni dvorani Bled.

Vsebinsko predstava za otroke izhaja iz basni Jeana de La Fontaina. Z baletnima plesalcema **Urško Vidmar in Luko Žihrom**, igralcem **Janom Bučarjem** in pianistko **Aleksandro Naumovski Potisk**, ki je tudi avtorica glasbe, bomo spoznali basni Miška in lev, Nečimrna vrana ter Zajec in želva. Balete povezuje igralec – v vlogi La Fontaina – ki basni predstavi, otroke seznanja z vsebino zgodbe in spregovori tudi o nauku vsake basni. Ista zgodba je nato uprizorjena skozi ples oz. gib. Predstava traja skupno do 45 minut in je primerna za predšolsko in osnovnošolsko občinstvo. Vabimo vas k ogledu. Vstopnice so že na voljo na spletni strani Festivalne dvorane Bled.

Odprtje razstave Umetniška vozlišča

Letošnje praznične dni na Blejskem gradu zaznamuje osupljivo transmedijsko ustvarjanje slovenske umetnice svetovnega slovesa, Eve Petrič. Vabimo vas na odprtje njene razstave, ki bo v petek, 1. decembra, ob 17. uri v Viteški dvorani na Blejskem gradu. V sklopu dogodka bo po razstavi skupaj z avtorico vodila umetnostna zgodovinarica mag. Andreja Rakovec. Razstava bo v Galeriji Stolp, pred Viteško dvorano, pod lapidarijem in v baročni kapeli na ogled do 4. februarja 2024 vsak dan v odpiralnem času gradu.

ZKB
ZAVOD
ZA KULTURO
BLED

Več informacij na: www.zavod-za-kulturo-bled.si
Sledite nam na naših družbenih medijih @Bled castle
(Facebook, Instagram) ter na kanalu Bled Castle na YouTubeu.

Vaterpolski konec tedna v Kranju

VILMA STANOVNIK

Kranj – Ta konec tedna bodo kranjski pokriti olimpijski bazeni napolnili vaterpolisti. Tako bo v soboto in nedeljo v njem potekal tretji turnir v Alpe Waterpolo lige. V njej

Konec tedna bodo kranjski bazeni znova napolnili vaterpolisti. / Foto: Tina Dokl

nastopa tudi domači Triglav, ki pa jutri ne bo igral, saj ga zvečer ob 19.30 v domačem bazenu čaka prva tekma četrtfinala pokala Challenger proti švicarskemu Carougeu. Bo pa ekipa Triglava na turnirju Alpe Waterpolo lige nastopila v nedeljo, ko se bo ob 14. uri pomerila z ekipo Borca.

Prav tako se bo v soboto, po tekmi četrtfinala pokala Challenger, v Kranju zbrala naša vaterpolska reprezentanca. Kot je znano, je reprezentanco po odstopu selektorja Krištofa Štromajerja prevzel nekoč eden najboljših vaterpolistov sveta Mirko Vičević. Z našo reprezentanco se bo srečal v soboto zvečer, ko bo že lahko predstavil program dela, saj se bliža

evropsko prvenstvo. Tekmovanje bo namesto v Netanyi v Izraelu potekalo na Hrvaškem. Slovenska izbrana vrsta bo nastopila v Dubrovniku, zdaj pa je znan tudi spored tekem. Naši bodo tekmovalje 5. januarja začeli z

obračunom s Slovaško. Po dnevu odmora se bodo slovenski vaterpolisti pomerili z Romunijo, na zadnji tekmi skupinskega dela tekmoval pa jih 9. januarja čaka še tekma z Nizozemsko.

Letošnje evropsko prvenstvo bo potekalo nekoliko drugače kot lansko, ki je bilo prav tako na Hrvaškem, le da v Splitu, in na katerem je igrala tudi Slovenija. Najboljših osem reprezentanc iz Splita bo igralo v diviziji I, preostalih osem pa v diviziji II. Iz skupin A in B se bosta v četrtfinale neposredno uvrstili prvi dve ekipi. Tretja in četrta pa bosta za četrtfinale igrali v osmini finala z najboljšima reprezentanca skupin C in D.

Znani pari pokala

VILMA STANOVNIK

Kranj – Minulo sredo so v prostorih Nogometne zveze Slovenije izžrebali pare osmine finala Pokala Pivovarne Union za sezono 2023/24. Tako se bo ekipa SIJ Acroni Jesenice, ki je v šestnajstini pokala z 1 : 4 premagala Rudar Trbovlje, pomerila z Gorico, tekma pa bo na Jesenicah. Kalcer Radomlje, ki je bil v šestnajstini pokala z 0 : 2 boljši

od Fužinarja Ravne, bo na Štajerskem igral z Mariborom, Triglav, ki je v šestnajstini pokala z 1 : 2 premagal Zavrč, pa bo gostoval pri NK Podvinci. Osmina finala je na sporedu 6. marca prihodnje leto.

Že ta konec tedna pa je na sporedu 17. krog v Prvi ligi Telemach. Gorenjski obračun bo v Domžalah, kjer bo ekipa Domžal gostila Kalcer Radomlje. Tekma je na sporedu jutri ob 15. uri.

Lep uspeh naših lokostrelcev

Šenčur – Minuli konec tedna so na velikem mednarodnem dvoranskem lokostrelskem turnirju v Varaždinu nastopili tudi naši lokostrelci. Kot je sporočil Marjan Podržaj, so zabeležili nove rekorde. Pri članih CU je zmagal Aljaž Brenk (Snežniška Diana), pri veteranih GL je zmagal Gregor Dolar (Kamnik) z novim državnim rekordom, pri veteranih DL pa je zmagal Marjan Podržaj (Šenčur), prav tako z novim državnim rekordom. Ekipno zmago z GL je zabeležil tudi LK Šentlok v sestavi Krivec, Frece in Operčkal.

Na tekme še skakalke

Ta konec tedna se sezona svetovnega pokala smučarskih skokov nadaljuje v Lillehammerju, moškim pa se bodo na Norveškem pridružile tudi ženske.

VILMA STANOVNIK

Kranj – Od naših skakalcev bodo na olimpijskem prizorišču v Lillehammerju nastopili Peter Prevc, ki mu je na uvodni tekmi v Ruki s šestim mestom uspel najboljši slovenski dosežek, Timi Zajc, Anže Lanišek, Domen Prevc in Žiga Jelar.

Proti prvemu prizorišču tekem pa so ta teden odpotvale tudi naše skakalke Ema Klinec, Nika Križnar, Nika Prevc, Katra Komar, Ajda Košnjek in Taja Bodlaj.

»Za nami je mirno poletje, tako da gremo lahko mirno tudi v zimo. Novembra smo imeli čas, da smo vzdrževali ritem in se s tem pripravljali na začetek svetovnega pokala. Nekaj treninga nam je izostalo zaradi vremenskih razmer. Zaradi prepovedi fluora smo morali čakati s testiranjem zimske opreme. Na snegu, razen na ledeni smučini, še nismo bili, tako da gremo v nov boj precej neposredno,« je pred odhodom pojasnil glavni trener Zoran Zupančič in dodal, da je z močno ekipo deklet v sezoni, ko ni ne olimpijskih iger ne svetovnega prvenstva, cilj zmaga v pokalu narodov.

»Celotna sezona je neki cilj, izziv. Lani sem na koncu

Pred odhodom na prvo tekmo se je naša ženska reprezentanca v smučarskih skokih predstavila v prostorih Smučarske zveze Slovenije. / Foto: Gorazd Kavčič

sezone res lepo napredovala, če pogledam celotno lansko sezono, pa je bila kar konstantna. Ne želim pa si zdaj ustvarjati nekega bremena, najpomembnejše je, da ostanem zdrava in zadovoljna, potem bodo prišli tudi rezultati,« je povedala naša najizkušenejša Ema Klinec.

Nasmejana je bila tudi zmagovalka poletne sezone svetovnega pokala Nika Križnar. »Pritisk, ker si bil na vrhu poleti, je, a na to se ne smem preveč ozirati, zapati moram svojim občutkom. Zadnji treningi so bili mešani, ob začetku nove

sezone pa želim še kaj dodati,« je povedala.

»Na treningih je res šlo kar dobro, a ne upam si obljubiti preveč. Obljubim le, da se bom potrudila po najboljših močeh,« je dodala Nika Prevc.

Pred prvimi tekmami so optimistične tudi Katra Komar, Ajda Košnjek in Taja Bodlaj, ki vedo, da se bo treba še marsikaj naučiti.

»Poletje je bilo zame kar dobro. Kot zmeraj se bom potrudila tudi pozimi, se pa še vedno veliko učim od Nike in Eme,« je povedala Katra Komar.

»Najprej se bom osredotočila na prve tekme, potem pa bomo videli. Novembra je bilo nekaj napredka na treningu, bilo je kar v redu. Malo še manjka, upam, da bom najboljša prav na Ljubnem,« je povedala Ajda Košnjek.

»Prepuštila se bom sezoni, kar bo, bo. Poleti dva meseca nisem trenirala, tako da si ne dajem prevelikih ciljev,« pa je dodala Taja Bodlaj.

Prva tekma sezone skakalke čaka jutri ob 12. uri, že danes pa so na sporedu kvalifikacije.

Na desetih tekmah deset zmag

Državni prvaki v floorballu, ekipa InSPORTA iz Škofje Loke, letos igra tako v mednarodni ligi kot v domačem prvenstvu, fantje pa nizajo zmago za zmago.

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka – Tako kot v zadnjih sezonah moštvo InSPORTA tekmuje v mladinskih in članskih kategorijah državnega prvenstva. Članska ekipa tekmuje tudi v Mednarodni floorball ligi (IFL), kjer letos sodeluje devet ekip. Ločani se za naslov prvakov borijo skupaj s slovenskima ekipama Polanske bande in Borovnice, najboljšimi tremi avstrijskimi ekipami (Dunaj, Beljak in Celovec) in najboljšimi tremi madžarskimi ekipami (Komarom, Phoenix in Dunaj Krokodilok).

»Domača prvenstva so trenutno v začetni fazi, v mednarodni ligi pa smo že nekako na polovici rednega dela in tu vodimo. Na do zdaj odigranih desetih tekmah so zabeležili deset zmag. Tako smo na dobri poti, da obravimo naslov prvaka, kar bi

InSPORTA Škofja Loka v novi sezoni spet igra odlično. / Foto: Vilma Stanovnik

bil peti zaporedni naslov prvaka mednarodne lige. Prav tako bomo poizkušali osvojiti tudi peti zaporedni naslov državnih prvakov,« pravi trener Gorazd Tomc, ki kot selektor misli že usmerja na najpomembnejšo preizkušnjo naše reprezentance v tej sezoni. »Kvalifikacije

za svetovno prvenstvo bodo potekale med 31. januarjem in 4. februarjem v Dvorani Poden. Naši nasprotniki bodo Švicarji, Danci, Italijani in Belgijci. Za mesta v reprezentanci se poteguje tudi kar nekaj igralcev članske ekipe InSPORTA, ki bo verjetno sestavljala tudi glavino

naše reprezentance na kvalifikacijah. Leta 2016 smo bili v Škofji Loki že priča floorballskemu spektaklu, ko se je slovenska reprezentanca poskušala uvrstiti na svetovno prvenstvo. Takrat nam ni uspelo, tokrat računamo, da nam bo,« je še povedal Gorazd Tomc.

Državi manjka vizija

»Glavna pomanjkljivost naše države je, da ji manjka vizija, kaj želimo doseči,« je na 18. Vrh slovenskega gospodarstva poudaril predsednik GZS Tibor Šimonka. Gospodarstvo si želi stabilno, predvidljivo in predvsem konkurenčno poslovno okolje.

ALEŠ SENOŽETNIK

Ljubljana – 18. Vrh slovenskega gospodarstva, ki je v sredo pod geslom Uglaseni v razvoju potekal na Brdu pri Kranju, je znova ponudil priložnost za izmenjavo mnenj in dialog med gospodarstveniki in predstavniki oblasti.

»Ne bom skrival razočaranja, da se pogosto zdi, kot da v gospodarstvu nimamo pravega sogovornika na strani vlade ... Za razliko od politike ima gospodarstvo že vsa leta isto agendo: stabilno, predvidljivo in predvsem konkurenčno poslovno okolje. To je osnovni minimum, če želimo pritegniti investicije; če želimo podjetja ohraniti v Sloveniji, pa to ni dovolj,« je bil kritičen Tibor Šimonka, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije, ki je organizirala dogodek. Kot je dodal, so ustvarjalnost, inovativnost in prebojnost dosegljive

Tibor Šimonka: »Naša vizija je pametna Slovenija. Majhna, pa vendar ambiciozna, samozavestna, urejena in uglašena.«

le, če se rešijo regulatorne in davčnega balasta. Poudaril je, da želijo tekmovati z najbolj razvitimi, zato pa potrebujejo več znanja, raziskav in razvoja. Zavzel se je tudi za razbremenitev plač. Trdno je prepričan tudi, da potrebujemo nov družbeni konsenz. »Glavna pomanjkljivost naše države je, da ji manjka vizija, kaj želimo doseči,« je poudaril. »Naša vizija je pametna Slovenija. Majhna, pa vendar ambiciozna, samozavestna, urejena in uglašena.«

Golob: davčna reforma in debirokratizacija

Predsednik vlade dr. Robert Golob je poudaril, da se država v zadnjem obdobju ukvarjala z nestabilnim okoljem. Opravka smo imeli z energetske krizo, ki jo je vlada blažila z milijardo evrov iz državnega proračuna. S krizo je povezana visoka inflacija in z njo socialna kriza, ki so jo blažili z višjo minimalno plačo in socialnimi transferji. Tretja kriza pa je podnebna, ki jo je Slovenija avgusta občutila v obliki hudih poplav. Zaradi investicije v geostrateški položaj Slovenije je po Golobovih besedah Slovenija za odpravo posledic naravne nesreče

Predsednik vlade dr. Robert Golob in predsednik GZS Tibor Šimonka / Foto: Tina Dokl

pridobila »daleč največji delež sredstev v primerjavi s komerkoli doslej«.

Zagotavljanje stabilnosti ni dovolj, je dejal premier. Vlada tako želi zato bistveno skrajšati čakanje na pridobivanje delovnih dovoljenj za tuje delavce, ki jih ob pomanjkanju domače delovne sile išče gospodarstvo. Za raziskave, znanost in razvoj pa bo letos namenila 410 milijonov, prihodnje leto pa 530 milijonov evrov, sredstva pa se bodo povečevala tudi v letu 2025. »Nikoli doslej ni bilo toliko sredstev namenjenih za raziskave, znanost in razvoj,« je dejal.

»Razumem, da uglašena pomeni dialog in da je ta v zadnjega pol leta nekoliko zastal,« je še povedal Golob in se zavezal, da se bodo predstavniki vlade najmanj enkrat mesečno sestajali z gospodarstveniki in iskali rešitve za zmanjševanje

V Sloveniji bi morali letno usposobiti okoli šest tisoč strokovnjakov informacijske in komunikacijske tehnologije, a jih le okrog 2500.

birokracije, v zvezi s tem je še posebno poudaril zakon o evidentiranju delovnega časa. Zavezal pa se je tudi, da bodo do konca četrtega prišli do izhodišč za davčno reformo, »da bomo lahko ustvarili več«. Hkrati pa se je zavzel tudi za socialni dialog, kar »pomeni dialog enakopravnih in ne prevlado katerekoli strani.«

Padec v povprečje

Položaj Slovenije je skozi številke ponazorila generalna direktorica GZS

Vesna Nahtigal. Slovenija je po svetovnem inovacijskem indeksu od najboljših uvrstitve leta 2012 na lestvici padla za sedem mest in je trenutno na 33. mestu. Prav tako je po poročilu digitalnega desetletja v nekaterih elementih nazadovala, med drugim po deležu strokovnjakov IKT v celotnem številu zaposlenih. V Sloveniji bi morali letno usposobiti okoli šest tisoč strokovnjakov informacijske in komunikacijske tehnologije, a jih le okrog 2500. Koncept zelenega vključuje spodbujanje zelenih tehnologij, ekoloških izdelkov in storitev ter zmanjševanje ogljičnega odtisa. Pa vendar moramo pri tem paziti, da gospodarstva ne zadušimo. »Če slovenske industrije ne bomo zaščitili pred umazano in ceneno konkurenco iz tujine, če ji ne bomo zagotovili dolgoročno stabil-

nih in cenovno konkurenčnih virov energije, se lahko od nje poslovimo. Zato smo na GZS tako neizprosni, ko gre za vsebino Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta,« je še dodala.

Kaj pravijo nekdanji premierji

Svoj pogled na vodenje države so podali tudi nekateri nekdanji predsedniki vlad. Lojze Peterle je tako poudaril, da mora država pustiti gospodarstvu dihati. Dr. Miro Cerar meni,

da za gospodarstvo ni dobro, če vlada stalno spreminja svoja stališča. »Če mu ne more ugoditi v njihovih zahtevah, ga mora vsaj pustiti pri miru,« je dejal. Alenka Bratušek je poudarila odgovorno javnofinančno politiko, ki je eden od temeljev za dobro poslovno okolje.

Vesna Nahtigal: »Slovenija potrebuje strateške cilje, kje želimo biti na lestvici mednarodne konkurenčnosti, inovativnosti in razvoja.«

Janez Janša je gospodarstvo poudaril kot enega od stebrov stabilnosti. Gospodarstvo vidi kot močan faktor vpliva, ki pa ima šibek glas. Dr. Anton Rop pa je dejal, da mora vlada zagristi v kislja jabolka in se lotiti reform, med katerimi sta tako pokojninska kot zdravstvena.

»Slovenija potrebuje strateške cilje, kje želimo biti na lestvici mednarodne konkurenčnosti, inovativnosti in razvoja. Ko bomo to razčistili, bomo lažje določili korake in ukrepe. Verjamem, da to zmoremo, ampak za to potrebujemo čim širši družbeni konsenz,« je dogodek sklenila generalna direktorica Vesna Nahtigal. Med tremi ključnimi ukrepi za razvoj so: zagotovitev energetske samozadostnosti, če želimo zeleni prehod in trajnostni razvoj; doseči 2,8 odstotka BDP za raziskave, razvoj in inovacije ter razbremenitev gospodarstva.

DOBRO JE VEDETI

Postavke računa za porabljen elektriko

CVETO ZAPLOTNIK

Račun za porabljen elektriko v gospodinjstvih je sestavljen iz cene električne energije, omrežnine, treh prispevkov, trošarine, davka na dodano vrednost in še morebitnih drugih postavk.

Cena električne energije se oblikuje prosto na trgu, v zadnjem času jo vlada iz socialnih razlogov omejuje navzgor. Dobavitelj jo obračuna za vsako porabljen kilovatno uro v večji (VT), manjši (MT) oziroma enotni tarifi (ET). Z novim letom se obeta sprememba: dobavitelj bo 90 odstotkov električne energije obračunal po regulirani, navzgor omejeni ceni, 10 odstotkov pa po tržni ceni.

Odjemalec plačuje tudi omrežnino za prenos in distribucijo električne energije po električnem omrežju. Omrežnina je sestavljena iz cene za obračunsko moč v kilovatih, ki je odvisna od moči vgrajenih varovalk, in cene, ki se obračunava za vsako porabljen kilovatno uro električne energije. Pri omrežnini se s 1. julijem 2024 obeta sprememba:

višja bo v štirih zimskih mesecih kot v preostalem delu leta, višja v delovnih kot dela prostih dneh, višja podnevi kot ponoči in podnevi višja v času večje porabe kot v času nižje.

Odjemalci plačujejo tudi tri vrste prispevkov, vse določa vlada. Prispevek OVE in SPTE je namenjen spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in spodbujanju proizvodnje z visokim izkoristkom, višina je odvisna od obračunske moči v kilovatih. Prispevek URE je namenjen povečevanju energetske učinkovitosti in se obračunava za vsako porabljen kilovatno uro. Prispevek za delovanje operaterja trga pa je namenjen pokrivanju stroškov operaterja trga Borzen. Po vladnem ukrepu so gospodinjstva do konca prihodnjega leta oproščena plačila prispevka OVE in SPTE.

Odjemalec za vsako porabljen kilovatno uro električne energije plača še trošarino in 22-odstotni davek na dodano vrednost, dobavitelj pa mu v skladu s pogodbo lahko zaračuna tudi morebitne druge stroške.

Ustavno sodišče razveljavilo omejitve

Ljubljana – Ustavno sodišče je delno razveljavilo omejitve provizij nepremičninskih posrednikov, zato v Zbornici za poslovanje z nepremičninami pri GZS, kjer so podali pobudo za presojo, pozivajo k spremembi zakonodaje ali uveljavitvi povsem novega zakona o nepremičninskem posredovanju. V združenju namreč ugotavljajo, da je bilo njihovim pričakovanjem s tem skoraj v celoti ugodeno. Novelo zakona je na pobudo Levice v letu 2019 sprejel državni zbor. Z njo so uvedli navzgor omejeno najvišje dovoljeno plačilo za posredovanje, ki ga lahko pri najemnih poslih zaračuna nepremičninska družba, prepoved delitve plačila za posredovanje ter višino dejanskih stroškov, ki jih lahko nepremičninska družba zaračuna naročniku, in sicer največ 150 evrov.

Menjava na čelu Petrola

Ljubljana – Vodenje Petrola je prejšnji teden prevzel dotedanji član uprave Sašo Berger, ki je na čelu družbe nasledil Nado Drobne Popovič, ki je na seji nadzornega sveta odstopila s položaja. Drobne Popovičeva je vodenje največje energetske družbe pri nas sicer prevzela v letu 2019. Kot je dejala, so se za prekinitve sodelovanja dogovorili sporazumno, saj nimajo več enakih pogledov na vodenje družbe.

Skupščina Razvojnega centra Sora objavlja prosto delovno mesto
DIREKTORJA (m/ž).

Besedilo razpisa je objavljeno na spletni strani Razvojnega centra Sora
<https://www.ra-sora.si/razpis-za-direktorja-razvojnega-agencije-sora-d-o-o/>.

Rok prijave je 27. 12. 2023 do 13. ure.

Podjetniku z računa pobrali denar

SIMON ŠUBIC

Kranj – Kranjski policisti obravnavajo goljufijo, s katero so neznane osebe lastnika podjetja preslepili z elektronsko pošto. Prejel je sporočilo, da je bančni račun podjetja ogrožen in da naj uredi podatke. Zatem so ga poklicali po telefonu in mu ponudili pomoč pri urejanju, kar je sprejel in sledil navodilom. V nadaljevanju so si neznane osebe, ki so se predstavljale za predstavnike banke, kjer ima oškodovanec odprt poslovni račun, protipravno prilastile več deset tisoč evrov. Policisti

zbirajo obvestila o dejanju in bodo o vsem obveščali pristojno državno tožilstvo.

Policija opozarja, da v zadnjem obdobju pogosto prihaja do tovrstnih zlorab. Vse imetnike bančnih računov pozivajo, naj ne nasedajo klicateljem in ne potrjujejo nobenih povezav, ki jih dobijo po elektronski pošti ali v obliki SMS in podobnih sporočil. Prav tako naj ne dajejo nobenih osebnih podatkov, kaj šele bančnih. Sporočilo naj preprosto izbrišejo ali pošiljatelja blokirajo. Pred kakršnokoli dejavnostjo naj se o vsem prej prepričajo in preverijo pri banki.

KRATKE NOVICE

Nasilnežu prepovedali približevanje

Jesenice – Jeseniški policisti so pred dnevi obravnavali nov primer nasilja v družini. Osemindvajsetletnemu moškemu so zaradi nasilnih dejanj do sorodnika izrekli prepoved približevanja. Policisti o dejanjih osumljenca zbirajo obvestila v smeri kaznivega dejanja z elementi nasilja in bodo o vseh ugotovitvah obvestili pristojno državno tožilstvo.

Iz skladišča ukradel gradbeni material

Domžale – V Domžalah je nekdo vlomil v skladišče in ukradel gradbeni material. Lastnika je tat oškodoval za okoli dva tisoč evrov. Iz hiše na območju Domžal pa je neznan storilec odnesel za okoli 3800 evrov nakita in denarja.

Zagorelo zaradi samovžiga kaloriferja

Škofja Loka – Škofjeloške policiste so v sredo okoli 8.30 obvestili o požaru v stanovanju večstanovanjske stavbe. Po vsej verjetnosti je prišlo do samovžiga električnega kaloriferja. Ogenj so pogasili gasilci. Na kraju je bilo tudi zdravstveno osebje, ki je dve odrasli osebi z reševalnim vozilom odpeljalo na preventivni pregled v zdravstveno ustanovo. Osebi sta se nadihali dima.

Zaslišali še zadnje priče

Na Okrožnem sodišču v Kranju so pred kratkim končali obravnavo gospodarskega spora v višini 423 tisoč evrov, ki sta ga podjetji ZIR Ljubljana in Grading Kurent sprožili zoper Občino Jesenice.

SIMON ŠUBIC

Kranj – Podjetji ZIR Ljubljana in Grading Kurent od Občine Jesenice zahtevata plačilo dobrih 423 tisoč evrov zaradi izgube dobička, ker je septembra 2018 iz razloga nekaakovostne izvedbe del prekini pogodbo za energetsko sanacijo Osnovne šole Toneta Čufarja na Jesenicah, ki je vključevala zamenjavo strehe in obnovo fasade. Sodišče bo izdalo pisno sodbo.

Na zadnjem naroku so zaslišali še nekaj prič. Tedanji direktor podjetja ZIR Ljubljana Robert Zelenko je pojasnil, da jih je 1. septembra 2017 med deli na strehi ujelo neurje, zato je posledično prišlo do poplave notranjih prostorov, kar je povzročilo slabo voljo pri vodstvu šole. Od tedaj naprej jih je šola ovirala, tudi z izklapljanjem elektrike, zato del niso mogli tekoče izvajati. Ob tem je poudaril, da tudi materiali, ki so bili uporabljeni na novi strehi in jih je določila projektantka, niso bili povsem ustrezni. »Mislili smo, da bomo dela končali za krompirjeve počitnice, ko je bilo napovedano lepo vreme, do tedaj pa je bilo ves čas slabo vreme in je vedno nekaj puščalo, ker detajli okrog odtokov še niso bili rešeni. A nam potem niso več pustili delati,« je povedal. Nato so začeli pridobivati strokovna mnenja o

Novo streho na Osnovni šoli Toneta Čufarja je naposled dokončalo podjetje Streha Kuhar. Sodišče je zaslišalo tudi njegovega direktorja Staneta Kuharja. / Foto: Nik Bertonec

kakovosti izvedenih del, tretjega je Zavod za gradbeništvo (ZAG) Slovenije izdelal šele do poletja 2018. Avgusta so se tako spet vrnili na šolsko streho, pri izvedbi del pa so se ravnali po poročilu ZAG-a. »Predvidevam, da smo dela v redu opravili, saj smo dobili vse plačano, potrjena sta bila tudi gradbeni dnevnik in gradbena knjiga. Ostalih del pa nismo več izvedli, ker nam to ni bilo več omogočeno. Po sestanku v septembru 2018 nas je namreč občina kot investitor obvestila, da prekinja pogodbo,« je še povedal Zelenko.

Mirko Kurent, zakoniti zastopnik podjetja Grading Kurent, ki je bil podizvajalec

zadela na šolski strehi, je ocenil, da projektantka »ni razumela svojega dela in je bil projekt narejen zelo pavšalno, če ne celo nestrokovno«. Kot je dejal, je po njihovi oceni na primer izbrala neustrezno PVC folijo, ki je bila precej neelastična, in je pri njej vztrajala, čeprav so ji predlagali zamenjavo z boljšo, elastičnejšo. Poleg tega so imeli težave z dobavnimi roki za zahtevan material. Kot je povedal, na koncu vseh del na strehi niso končali, ker jim tega niso več pustili. Tudi testa strehe, ali kje zamaka, niso mogli zvesti.

Sodni izvedenec gradbene stroke Boris Rajković je po pregledu razpoložljive

dokumentacije povedal, da si opisi izvajalca in nadzora glede izvedenih del v nekaterih delih nasprotujejo. Poleg tega po prekinitvi pogodbe ni bil narejen zapisnik o primopredaji izvedenih del, ki je ključen dokument, ki bi ga moral zahtevati izvajalec del. »Ogled strehe danes ni več smiseln, iz dokumentacije pa se da sklepati, da vsa dela niso bila opravljena,« je dejal. Tako npr. niso izvedli zaključkov, čeprav bi jih morali delati sproti zaradi nevarnosti zamakanja. Glede ustreznosti PVC folije pa je izvedenec ocenil, da sta bili ustrezni obe – tako folija po izboru projektantke kot folija, ki jo je predlagal izvajalec.

Reševali podhlajenega tujega planinca

Gorski reševalci so v mrzlem sredinem jutru na Konjskem sedlu reševali obnemoglega, podhlajenega in neprimerno opremljenega tujega planinca. V ponedeljek zjutraj so s Kredarice odpeljali prav tako tujega planinca, ki se je poškodoval pri zdrsu.

SIMON ŠUBIC

Gorje – V sredo ob 8.18 so gorski reševalci iz Mojstrane s pomočjo združene ekipe Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS) in Helikopterske nujne medicinske

pomoči (HNMP) Brnik in posadke Slovenske vojske s helikopterjem na območju Konjskega sedla pomagali obnemoglemu, podhlajenemu in neprimerno opremljenemu planincu, je poročala uprava za zaščito in

reševanje. Planinca so oskrbeli in ga nato s helikopterjem prepeljali v jeseniško bolnišnico.

Gorska reševalna zveza Slovenije je na Facebooku dodatno pojasnila, da so v mrzlem sredinem jutru prejeli klic premraženega tujega državljanca s Konjskega sedla (2020 m n. m.). »Stekla je reševalna akcija, aktivirano je bilo društvo GRS Mojstrana in helikopter Slovenske vojske. Ob prihodu združene ekipe GRZS in HNMP je bilo ugotovljeno, da je pohodnik močno podhlajen in z resnimi omrzlinami na nogah,« so opisali. Kot so še pojasnili, se je tujec na goro podal v torek, postavil bivak in tam prenočil. Sodeč po objavljenih fotografijah, je imel

obute povsem obrabljene športne copate.

»Opozarjamo, da je v primeru nesreče in težav v gorah treba na pomoč pravočasno poklicati na 112. Pozimi je v gorah nujno potrebna celotna zimska oprema in več znanja, saj je teren veliko bolj zahteven in nevaren – dnevi so krajši in temperature nižje,« so še opozorili v GRZS.

Gorski reševalci iz Mojstrane so se na reševalno akcijo podali tudi v ponedeljek zjutraj, ko se je na Kredarici poškodoval prav tako tuji planinec. Tudi njega so s helikopterjem Slovenske vojske prepeljali v jeseniško bolnišnico. Na Policijski upravi Kranj so pojasnili, da so kranjskogorske policiste malo pred 8. uro obvestili o

Premraženega tujega pohodnika z resnimi omrzlinami na nogah so s helikopterjem odpeljali v jeseniško bolnišnico.

/ Foto: Slovenska vojska

Športna copata, s katerima se je tuji planinec odpravil na Konjsko sedlo / Foto: Slovenska vojska

44-letnem Madžaru, ki se je v nedeljo nekaj pred 16. uro s Kredarice odpravil proti Aljaževemu domu v Vratih. Malo pod Kredarico mu je zdrsnilo in je zdrsel približno štirideset metrov nižje. Pot je bila snežena in ledena.

Pohodnik, ki je bil primerno opremljen z derezami, pohodnimi čevlji, cepinom in čelado, se je po zdrsu vrnil nazaj v dom na Kredarici in tam prenočil. Zaradi poškodb je naslednje jutro zaprosil za pomoč.

GGG +

AKTUALNO
POGOVOR
ZANIMIVOSTI
ZGODBE
RAZGLLED

Oslovski kašeljs se nam bliža

Število bolnikov se je po teh preventivnih ukrepih močno znižalo, vendar zdravniki še niso zadovoljni, saj se obolenje še vedno pojavlja, največ v starosti pod enim letom (NIJZ). In še posebej je nevarna bližina morebitnih žarišč, kakršno je ta čas na Hrvaškem.

JURIJ KURILLO, DR. MED.

Po poročanju javnih občil se na sosednjem Hrvaškem že dober mesec širi epidemija oslovskega kašlja (pertusis). Pojavilo se je že čez tisoč okužb, med katerimi jih je več kot polovica iz okolice Splita. Dvoipolmesečni dojenček je zaradi te, doslej precej pozabljene otroške nalezljive bolezni umrl v bosanskem Mostarju.

Kaj pa pri nas, v Sloveniji? Sam se spomnim iz svojih zdravniških let v Trziču, da smo se zdravniki kar precej srečevali z malimi bolniki, ki so prebolevali oslovski kašeljs, še posebej nevaren za dojenčke. Te smo tako ali tako vse pošiljali v bolnišnico, saj pravi profesor Milko Bedjanič v svojih »Infekcijskih boleznih« (1957), da šteje pertusis po smrtnosti med najhujše otroške nalezljive bolezni (v prvih mesecih je bila ta takrat devetdesetodstotna!).

Po uradnih podatkih je bilo pred začetkom cepljenja dojenčkov proti oslovskega kašlja (skupaj z nekaterimi drugimi obolenji) leta 1959 v Sloveniji prijavljenih več tisoč bolnikov na leto. Po tem, ko so uvedli revakcinacijo v drugem in četrtem letu življenja, se je to število hitro zniževalo in v devetdesetih letih prejšnjega stoletja padlo pod sto prijavljenih primerov letno. Ker je ta bolezen z letom 2003 spet postala pogostejša, predvsem pri šolarjih, je bil leta 2009 uveden še en poživitveni odmerek cepiva proti oslovskega kašlja za osem let stare otroke (tretji razred osnovne šole). Leta 1999 so uvedli novo, acelularno cepivo z manj stranskih reakcij. Število bolnikov se je po teh preventivnih ukrepih močno znižalo, vendar zdravniki še niso zadovoljni, saj se obolenje še vedno pojavlja, največ v starosti pod enim letom (NIJZ). In še posebej je

nevarna bližina morebitnih žarišč, kakršno je ta čas na Hrvaškem. Sicer priporočajo epidemiologi tudi cepljenje nosečnic med 24. in 36. tednom nosečnosti.

Oslovski kašeljs povzroča bakterija Bordetella pertussis, redkeje Bordetella parapertussis. Prvo klico sta v čisti kulturi osamila že leta 1906 belgijska raziskovalca Jules Bordet in Octave Gengou; leta 1912 sta tudi izdelala prvo cepivo proti tej bolezni. Povzročitelja parapertusisa sta leta 1937 odkrili ameriški raziskovalki Pearl Kendrick in Grace Eldering ter po štirih letih tudi ustrezno cepivo. Ta bakterija povzroča podobne simptome kot povzročitelj pertusisa, ne pride pa do navzkrižne imunosti med obema klicama.

Potek bolezni

Oslovski kašeljs se širi od bolnika ob kašlju s kapljicnim prenosom pa tudi s posrednim ali neposrednim dotikom, recimo prek igrač. Klica se pritrdi na celice dihal in od tam izloča svoj toksin. Po inkubaciji od enega do treh tednov se začne neznačilno kataralno obdobje z znamenji okužbe zgornjih delov dihal – hripavost, suh kašeljs, nahod in solzenje. Takrat je bolnik najbolj kužen, obenem pa najbolj nevaren za okolico, saj ima še neprepoznano nalezljivo obolenje. Po nekaj dneh, lahko pa tudi po tednu ali dveh, pride bolezen v od eno do šesttedensko obdobje

Oslovski kašeljs se širi od bolnika ob kašlju s kapljicnim prenosom. Fotografija je simbolična. / Foto: Gorazd Kavčič, arhiv Gorenjski glas

napadov hudo dražečega in krčevitega kašlja z značilnim »riganjem«, ki je dalo oslovcu svoje ime. Ta se sliši na koncu napada kot težek in glasen vdih. Bolnik hlasta za zrakom in pri tem lahko pomodri. Čim starejši je ot-

dražljaji, kot so hranjenje, mrzel zrak, ropot. Po napadu bolnik izkašlja gosto sluz. V vmesnem obdobju se bolnik lahko počuti dobro. Napadi kašlja postajajo čedalje redkejši in med okrevanjem popolnoma prenehajo. To

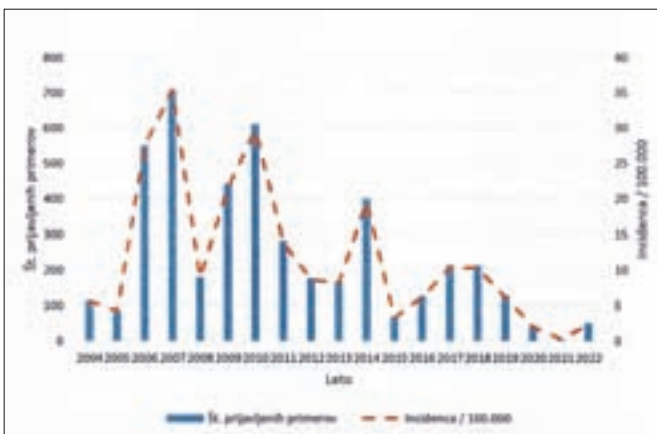
premore, brez kašlja. Zanje je najbolj varno zdravljenje v bolnišnici, kjer so zdravniki lažje kos morebitnim zapletom, kot so pljučnica ali konvulzije (živčni krči). Komplikacije se lahko pojavljajo tudi pri starejših otrocih kot akutno vnetje srednjega ušesa ali razne pljučna obolenja, pa tudi kile in podkožne krvavitve. Za oslovskim kašljem lahko oboliijo tudi odrasli, a je bolezen pri njih težje prepoznavna.

Oslovski kašeljs zdravimo z makrolidnimi antibiotiki, vendar so postali nanje nekateri sevi bakterije, na primer na Kitajskem, že odporni. Diagnostika pertusisa je postala v zadnjem času precej natančna, saj so mikrobiologi poleg osamitve bakterije iz brisa v nosno-žrelnem predelu in serologije uvedli še druge občutljive metode.

Sam se spomnim iz svojih zdravniških let v Trziču, da smo se zdravniki kar precej srečevali z malimi bolniki, ki so prebolevali oslovski kašeljs, še posebej nevaren za dojenčke. Te smo tako ali tako vse pošiljali v bolnišnico, saj pravi profesor Milko Bedjanič v svojih »Infekcijskih boleznih« (1957), da šteje pertusis po smrtnosti med najhujše otroške nalezljive bolezni (v prvih mesecih je bila ta takrat devetdesetodstotna!).

rok, tem bolj je kašeljs značilno »oslovski«. Največ takih napadov (do petdeset na dan!) je ponoči, trajajo pa od enega do šest tednov. Sprožiti jih utegnejo tudi zunanji

pomeni, da lahko traja značilen oslovski kašeljs doma dva meseca. Pri najmlajših bolnikih poteka to obolenje pogosto neznačilno, zgolj z nevarnimi dihalnimi

Oslovski kašeljs v Sloveniji v letih od 2004 do 2022, število prijavljenih primerov in število bolnikov na 100.000 prebivalcev. Vir dr. Tamara Kastrin, NLZOH, Ljubljana

Kultura

V Galeriji Miha Maleš v Kamniku razstavlja akademski slikar Rok Zelenko. **Stran 14**

Pogovor

Jana Dagarin, katehetinja v Škofji Loki in upokojena učiteljica, je prostovoljka v Etiopiji. **Stran 15**

Aktualno

Resnične zgodbe žensk, žrtev nasilja, objavljene v knjigi V njeni koži **Stran 16**

Od petka do petka

Slovenija bo kupila šest večnamenskih helikopterjev AW139M proizvajalca Leonardo za potrebe Slovenske vojske in sistema zaščite in reševanja. / Foto: MORS

Poslanec Žan Mahnič je ugotovitve preiskovalne komisije o domnevem obvodnem financiranju stranke SDS označil za natolcevanja. / Foto: Gorazd Kavčič

Če namerava država reševati zdravstvo s prisilnim delom zdravnikov in ostalih zaposlenih v zdravstvu, bo sledil zdravniški upor, napovedujejo v Fidesu. / Foto: Gorazd Kavčič

Slovenija v nakup šestih helikopterjev

SIMON ŠUBIC

Najmodernejši helikopterji za vojsko

Ministra za obrambo Slovenije in Italije Marjan Šarec in Guido Crosetto sta v torek podpisala dogovor o nakupu šestih večnamenskih helikopterjev AW139M proizvajalca Leonardo po modelu vlada vladi. Helikopterji bodo namenjeni v podporo delovanju enot Slovenske vojske in v sistemu zaščite in reševanja. Vrednost nakupa brez DDV je 188,3 milijona evrov, pri čemer znesek vključuje tudi stroške certifikacije italijanskega vojaškega letalskega organa. Letni stroški upravljanja projekta italijanskega obrambnega ministrstva pa znašajo 425.449 evrov, so sporočili z obrambnega ministrstva. Kot so še navedli, bo imela Slovenska vojska po novem na voljo najmodernejši helikopter, narejen po zadnjih varnostnih standardih. Helikopter je zelo zmogljiv, hiter in prostoren, v njem je prostora za do 15 potnikov. Vsi helikopterji bodo imeli tudi možnost montaže modula MEDEVAC/HNMP, ki bo izdelan po meri ter primeren za instrumente in opremo zdravstvenih ekip. »Helikopter AW139M je zelo primeren za izvajanje nalog iskanja in reševanja,

med katere pri nas spada tudi gorsko reševanje. Uporaben je tudi za gašenje požarov, naenkrat lahko odvrže do 2000 litrov vode,« so poudarili.

Vmesno poročilo o financiranju strank

Državni zbor je v torek s 55 glasovi za in 15 proti sprejel vmesno poročilo preiskovalne komisije, ki preiskuje sume nezakonitega financiranja strank, ki ugotavlja domnevno obvodno financiranje SDS preko medijev v lasti stranke. Poslanci so se sicer seznanili tudi s tajnim delom poročila. Preiskovalna komisija je v parlamentarno preiskavo vključila podjetja NovaTV24.si, Nova hiša, Nova obzorja in Geopolar Zaščite. Na podlagi izjav virov, prič in dokumentacije komisija v vmesnem poročilu sklepa, da omenjena podjetja delujejo kot obvodni računi največje opozicijske stranke in da gre torej za politični in poslovno-finančni projekt stranke SDS, je že v petek v predstavitvi vmesnega poročila poudarila zdaj že nekdanja predsednica komisije Mojca Šetinc Pašek. Komisija bo ugotovljene sume kaznivih dejanj naznanila pristojnim organom, pozvala pa je tudi k spremembam zakonodaje. Vmesno poročilo so podprli tudi v poslanski

skupini NSi, poslanec Aleksander Reberšek je v njenem imenu dejal, da »če bi narod vedel, kar se je dogajalo danes na zaprti seji, sem prepričan, da bi bila podpora določenim strankam drugačna«. Poslanec SDS Žan Mahnič pa je ugotovitve komisije označil za natolcevanja, ki »nimajo nobene veze s SDS«. Komisiji je očital tudi, da preiskuje zasebne osebe, kar je zloraba name na in komisije. Dodal je, da so se različne preiskovalne komisije že ukvarjale s tem, a v vseh teh letih niso dokazale ničesar oprijemljivega. SDS je ob tem vložil dopolnilo, s katerim predlaga širitev odredene parlamentarne preiskave, a so ga vložili nepravilno, zato državni zbor o tem ne bo razpravljaj in glasoval. Po predlogu SDS bi sicer preiskovali tudi domnevno nezakonito financiranje volilne kampanje Gibanja Svoboda pred lanskimi parlamentarnimi volitvami.

Zdravnike zmotil interventni zakon

Sindikat zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije Fides je zaradi predloga interventnega zakona v zdravstvu zahteval urgenten sestanek z ministrico za zdravje Valentino Prevolnik Rupel. V nekaterih členih napovedi vidijo napoved prisilnega dela zdravnikov, zato

se želijo dogovoriti o umiku spornih določb interventnega zakona in tudi o realizaciji stavekavnih sporazumov. »Iz samega predloga zakona namreč jasno izhaja, da so razmere v javnem zdravstvu enako kritične, kot če bi bila epidemija, poplava ali neka druga naravna nesreča. Če so razmere v zdravstvu izredne, potem je treba tudi plače v zdravstvu reševati izredno,« poudarjajo. Glede interventnega zakona pa so kritični do člena, ki predvideva ukrepe glede izvajanja zdravstvene dejavnosti v posebnih pogojih, ki so posledica naravne ali druge nesreče ali podobnega dogodka, na primer nenadnega pomanjkanja zdravstvenih delavcev ali povečanega obsega dela. Med začasnimi ukrepi je predvidena možnost začasne premestitve zdravstvenega delavca, prepoved ali omejitev soglasja za delo pri drugem izvajalcu ter prepoved ali omejitev izrabe letnega dopusta ali stavke. Po mnenju Fidesa iz tega izhaja, da namerava država reševati zdravstvo s prisilnim delom zdravnikov in ostalih zaposlenih v zdravstvu, zato bo sledil zdravniški upor, so opozorili. Ministrica Valentina Prevolnik Rupel je že napovedala, da bodo sporni člen proučili in na novo zapisali v nadaljnjem zakonodajnem postopku.

Slovinci v zamejstvu (931)

Kroparji pri prijateljih na Radišah

JOŽE KOŠNJEK

med sosedi

Po drugi svetovni vojni so številni dekleta in fantje iz slovenskih družin iz Koroške obiskovali šole v Sloveniji in stanovali v dijaških domovih. Nekateri so bili tudi v Radovljici in takrat so se stakala prva znanstva in kasnejša prijateljstva med mladimi z obeh strani meje. Tako znanstvo je bilo vzrok, da se je začelo sodelovanje med Kropo in takrat še pretežno slovensko govorečo vasjo Radiše oziroma Radsberg po nemško nekaj sto metrov nad Celovcem. In 29. septembra leta 1963, torej pred šestdesetimi leti, je kroparski pevski zbor s takratnim imenom Stane Žagar pod vodstvom Egija Gašperšiča prvič gostoval na Radišah. »Za mnoge je bila takrat pot na Koroško pot v neznanu, vendar

smo prišli v čudovit kraj, med prijazne in dobre ljudi. Stanovali smo po domovih, peli pa v dvorani takratnega kulturnega doma, ki je bila takrat še v kleti farovškega hleva,« se prve poti iz Kropo k prijateljem na Radiše spominja dolgoletni pevec Rok Gašperšič. »Potem so kroparski zbori v različnih

sestavah prepevali na Radišah. Več kot dvajset pevcev iz teh skupin ni več med živimi,« je še povedal Gašperšič. Že naslednje leto so radiški pevci prvič peli v Kropi. Leta 1973, deset let kasneje, pa je v Kropi pel moški pevski zbor Valentin Vodnik iz Doline pri Trstu. Takrat so bili v Kropi tudi Radišani in

oba zamejska zbora sta se v Kropi dogovorila za sodelovanje. Letos tako Kroparji in Radišani praznujejo 60 let sodelovanja, Radišani in pevci iz Doline pa 50 let sodelovanja.

V nedeljo so v lepo urejenem kulturnem domu na Radišah, v povsem drugačnih razmerah kot pred 60 leti – pri opremi doma so s kovaškimi izdelki pomagali tudi Kroparji –, proslavili oba jubileja: 60 let sodelovanja Radiš in Kropo in 50 let sodelovanja Radiš in Doline

pri Trstu. Oba primera sodita med najdlje trajajoče primere sodelovanja med kulturnimi društvi iz Slovenije, Koroške in Tržaškega. Na jubilejnem srečanju z naslovom Praznujmo prijateljstvo so poleg domačega mešanega pevskega zbora pod vodstvom Sandre Lampichler peli pevci Mešanega pevskega zbora Koledva iz Kropo pod vodstvom Egija Gašperšiča, pevci Moškega pevskega zbora Valentin Vodnik iz Doline pri Trstu pod vodstvom Anastazije Purič, nastopili pa so tudi igralci igralske skupine Čofa iz Kropo. O začetkih sodelovanja in o še vedno trajajočem prijateljstvu se je voditelj prireditve in predsednik SPD Radiše Aleksander Tolmaier pogovarjal z Rokom Gašperičem iz Kropo in Vojkom Kocjančičem iz Doline, za konec pa niso manjkale v srce segajoča pesem Rož, Podjuna, Zila, torta in daleč naokrog znana radiška »čisva župa«.

Predstavniki Radišanov, Kroparjev in Dolincev ob jubilejni torti / Foto: Jože Košnjek

Po svetu

Evropeizacija Balkana

Po letu 1991 se je na teritoriju nekdanje Jugoslavije, ki bi bila letos stara osemdeset let, zgodila balkanizacija, država je razpadla. Od takrat se dogaja obratni proces: da se vsi deli nekdanje države znova povežejo v EU ...

MIHA NAGLIČ

Po balkanizaciji evropeizacija?

Vzemimo za izhodišče mednarodno uveljavljeni pojem balkanizacija. Ta pomeni: »prehajanje v neurejene razmere, zlasti politične, kot so (bile) značilne za Balkan« (Fran). Trideset let po začetku razpadanja Jugoslavije ugotavljamo, da se od takrat dogaja obratni proces, katerega težnja je, da se vsi deli nekdanje države znova povežejo v EU. Sloveniji in Hrvaški je to že uspelo. Črna gora in Makedonija sta na poti v povezavo. V nemirni Bosni in Hercegovini o tem še ni soglasja. Srbija in Kosovo pa morata najprej premagati svoj medsebojni konflikt. Upamo, da jima uspe.

Jugoslovanski spomeniki

Na »drugo« (Titovo) Jugoslavijo spominjajo številni spomeniki. Pri vseh je očitna visoka estetska ambicija, drugo pa je vprašanje, kako so ti spomeniški objekti vzdrževani. Preberimo si ta »top ten« seznam: »1. Makedonium, Kruševo, Makedonija. Na hribu Gumenje ob makedonskem Kruševu stoji spomenik Makedonium, posvečen ilindenski vstaji.

Delo kiparja Jovana Grabulovskega je videti kot vesoljska ladja, a je po osamosvojitvi postal eden osrednjih makedonskih spomenikov. Konkurrira mu lahko le še spominski park Tošu Proeskemu, ki je prav tako v Kruševu. / 2. Spomenik taborišča Jasenovac, Jasenovac, Hrvaška. Kamniti cvet kiparja Bogdana Bogdanovića so postavili leta 1966 na prostoru taborišča Jasenovac in je del spominskega območja taborišča. Avtor, ki je bil pozneje župan Beograda, je imel spomenik za svoje življenjsko delo kot opomnik na trpljenje med vojno. / 3. Spomenik padlim na Kozari, Mrakovica, Bosna in Hercegovina. Leta 1972 so padlim na Kozari zgradili 33 metrov visok spomenik, delo kiparja Dušana Džamonje. Je eden redkih spomenikov NOB, ki je zgledno vzdrževan in še vedno obiskan. / 4. Spomenik bitke na Sutjeski, Tjentište, Bosna in Hercegovina. V Nacionalnem parku Sutjeska je 19 metrov visok spomenik Miodraga Živkovića v spomin na eno največjih bitk druge svetovne vojne na področju Jugoslavije. Je del spominskega kompleksa Dolina herojev, ki je bil nekoč center najrazličnejših prireditev in zletov. / 5. Spomenik žrtvam fašizma,

Sanski most, Bosna in Hercegovina. Avtor Petar Krišić je spomenik zasnoval leta 1971. Razglašen je za bosanski nacionalni spomenik, a trenutno zanj nihče ne skrbi in je hudo poškodovan. / 6. Spomenik Dražgoške bitke, Dražgoše, Slovenija. V spomin na dražgoško bitko so leta 1976 postavili spomenik, delo arhitekta Borisa Kobeta in kiparja Stojana Batiča, dodani so mu mozaiki Iveta Šubica. Visok je 12 metrov, zaživi pa vsako leto ob pohodu po poteh dražgoške bitke. / 7. Spomenik revolucije narodov Moslavine, Podgarić, Hrvaška. Kipar Dušan Džamonja je zaslužen tudi za deset metrov visok in 20 metrov širok spomenik revolucije, ki ga je leta 1967 odkril Josip Broz - Tito. Simboliziral naj bi krila svobode, v njegovi notranjosti pa je kostnica padlih partizanov. / 8. Hrib svobode, Ilirska Bistrica, Slovenija. Leta 1965 so na Brinškovem hribu pri Ilirski Bistrici postavili osem metrov visok spomenik, posvečen spominu na tretjo prekomorsko brigado. Spomenik je delo kiparja Janeza Lenassija in arhitekta Žive Baraga. / 9. Spomenik vstaje narodov Baniških prireditev in zletov. / 5. Spomenik žrtvam fašizma,

avtorja Vojina Bakića in so ga gradili deset let, dokončali pa leta 1982. Zgrajen je iz švedskega jekla, ki je stalo več kot vsa celotna gradnja spomenika. Med vojno, pa tudi še zdaj, je jeklo iz spomenika tarča tatov surovin, ki ga odvažajo tako rekoč s tovornjaki. Pred kratkim je skupina umetnikov začela akcijo za zaščito spomenika. / 10. Spomenik padlim srbskim in albanskim borcem, Kosovska Mitrovica, Kosovo. V letih od 1960 do 1973 je Bogdan Bogdanović snoval tudi spomenik padlim srbskim in albanskim partizanom. Očitno še iz časov absolutnega bratstva in enotnosti. Zdaj se nekaako ne morejo zediniti, ali je spomenik posvečen bolj srbskim ali bolj albanskim partizanom.« (Vir: siol.net) Jugoslavija je razpadla, njeni spomeniki ostajajo.

Popravek

V 94. številki Gorenjskega glasa, ki je izšla v petek, 24. novembra 2023, se nam je pri članku Kennedyjeve ženske v prilogi GG+ pripetila napaka. V podnaslovu je namreč pisalo, da je od atentata minilo 80 let, pravilno je 60 let. Za napako se opravičujemo. Uredništvo

Tu se je Titova Jugoslavija rodila: na drugem zasedanju Avnoja v Jajcu, 29. novembra 1943. Desno od Tita slovenska delegata Josip Vidmar in Edvard Kocbek. / Foto: Wikipedija

Tako se je »Juga« končala – v mnogih ruševinah. Na sliki ena od porušenih stavb v obleganem Sarajevu, ki je veljalo za najbolj jugoslovansko mesto. / Foto: Wikipedija

Spomenik padlim rudarjem partizanom srbske in albanske narodnosti v Kosovski Mitrovici. Zdaj je vprašanje, katerim bolj: srbskim ali albanskim? / Foto: Wikipedija

Nove knjige (713)

105 petkov

MIHA NAGLIČ

»Petkovi protesti med letoma 2020–2022 predstavljajo civilnodružbeno gibanje, kot ga v zgodovini Slovenije še nismo videli. Še nikoli ni bilo med oblastjo in civilno družbo tako velikega razkoraka, še nikoli prej nismo bili priča tako številčnemu in dolgoživemu gibanju, ki bi se kljub neposredni politični in policijski represiji tako odločno, artikulirano in neomajno borilo za človekove pravice, demokracijo in vladavino prava. Proteste so poleg množičnosti, raznolikosti vsebine in vztrajnosti zaznamovali predvsem umetniški pristopi in razvoj protestniške kulture. Ta se je odražala v kreativnih sloganih, transparentih, velikih lutkah iz papirja in kartona,

okrašenih kolesih, svetlobnih inštalacijah, poeziji, glasbi in humorju ... Knjiga 105 petkov, Kolesarski protesti 2020–2022, predstavlja kronološki pregled 105 tednov petkovega protestniškega gibanja, pojasnjuje kontekst časa in kraja, odpira razmišljanja različnih avtorjev in avtoric o protestniškem gibanju ter slikovno dokumentira utrinke z vseh protestov. Knjiga na več kot 300 straneh prikaže preko 450 fotografij priznanih fotografov in predstavlja najbolj nazoren, celosten in poglobljen uvid v več kot dveletno protestno gibanje.« (Vir: Založba ZRC)

Vsi se še spominjamo petkovih protestov v kovidnih letih 2020–2022. Ta knjiga je njihova kronika, gornji navedek je s spletne strani

založbe. In ne glede na to, ali je nekdo protestnike podpiral oziroma z njimi simpatiziral ali jim nasprotoval, je treba priznati, da imamo v rokah enkratni dokument tistega enkratnega časa. V začetku junija 2023 sem si v »Palači Cukrarna« (v tisti stavbi zraven prenovljene Cukrarne, ki je še v starem

105 petkov, Kolesarski protesti 2020–2022, Založba ZRC, Ljubljana, 2023, 336 strani

stanju) ogledal tudi razstavo na to temo, na njej je bilo mogoče videti »najbolj legendarne eksponate in lutke, domiselne transparente, inovativne rešitve, gverilske akcije, protestne pesmi in nekatere ključne trenutke s samih protestov ter preko interaktivnih instalacij

osebno doživeti ključne trenutke dveletnih protestov proti strahovladi (branje ustave na Trgu republike, skupinsko kolesarjenje, sprehod z dežniki itd.)«. Knjigo je uredil uredniški odbor (Sanja Fidler, Jaša Jenull, Janez Zalaznik). Kot avtor besedila je v kolofonu naveden »Kolektiv prote-

stne ljudske skupščine«. Sicer pa so glavne slike številnih fotografov ... Ko človek lista to enkratno kroniko, se lahko vpraša tudi, kako da zdaj, ko je spet marsikaj narobe, skoraj nihče več ne protestira, vsaj ne tako izvirno in vztrajno, kot so to počeli akterji iz te knjige ...

Barvitost slikarjevega vsakdana

V Galeriji Miha Maleš v Kamniku je na ogled razstava likovnih del akademskega slikarja Roka Zelenka z naslovom Barvitost vsakdana. Kamničan po rodu, ki živi v Grožnjanu v hrvaški Istri, se predstavlja z izborom slik iz treh ustvarjalnih ciklov: Genesis, Inferno in Potovanja.

IGOR KAVČIČ

Akademski slikar Rok Zelenko izhaja iz znane umetniške družine Zelenko, kjer ga je domala celo življenje obkrožala umetnost – skozi slikarska in grafična dela njegovega očeta Karla Zelenka in kiparska dela njegove matere Sonje Rauter Zelenko. Zagotovo je ta začetni čar Roka pospremil na njegovo dolgo ustvarjalno pot, po kateri hodi še dandanes.

Zgodnja otroška leta je preživel v Kamniku – kot fantič je z družino bival v krasnem starem osmerokotnem stolpu, imenovanem Trutzturn, kasneje se je preselil v Ljubljano. V rojstno mesto se z razstavljenimi deli vrača iz istrske vasice Grožnjan, kjer živi in ustvarja. »Še vedno se počutim malo Kamničana, s slikarjem Dušanom Lipovcem sva bila do tretjega razreda sošolca, leto pred menoj je bil kasneje na ljubljanski akademiji slikar Alojz Berlec,« se spominja Rok Zelenko in dodaja: »V Kamniku sem v preteklosti vsake toliko časa razstavljal v Veroniki, moja

dela so bila v prodajni galeriji, na neki način sem bil tu ves čas prisoten.

Na ogled dela iz treh ciklov

V treh razstavnih prostorih Galerije Miha Maleš se Zelenko predstavlja s tremi cikli – Genesis, Potovanja in Inferno, v katere je dela izbrala kustosinja razstave, umetnostna zgodovinarica Saša Bučan. »Sicer paralelno delam več med seboj različnih si del, sem pa slike združil v cikle, ki morajo bolj ustrezajo nekim življenjskim obdobjem. Ob tem slike, tudi če niso iz tega obdobja, tematsko in po motivih nekako sodijo vanj,« pove slikar.

Kotkrazstavi zapiše kustosinja, je motivno v ospredju Zelenkovega slikarstva človek, ki umetniku predstavlja popotnika v času, ujeta v trenutku, lahko se javlja iz realnega umetnikovega življenja, iz spomina ali zgolj iz sanj. »Zelenka zaznamuje jasno opredeljena likovna govorica klasičnega slikarstva, kjer pa veliko vlogo igra izjemen kolorit; ta že sam zase predstavlja avtorja, ki ga je zaznamoval

s soncem, svežino in svetlobo obdan življenjski prostor, ki že sam po sebi oddaja poživljajočo energijo.« Prav Grožnjan z istrskimi griči je namreč okolje, ki močno vpliva na Zelenkovo likovno ustvarjanje.

Na razstavo vstopimo skozi cikel Genesis. »Zaznamuje ga nenavadna enotnost – avtor je kot izziv začel raziskovati likovni prostor, ki je iz tako znanega kvadrata ali kroga prešel v trikotnik. Trikotniki nastopajo samostojno, a pogosteje se povezujejo v skupine dveh, treh ali več ter povezujejo in govori končno zgodbo,« poudarja Saša Bučan, slikar pa dodaja, da je ta cikel povezan s prihodom italijanskega kritika, pesnika in slikarja Pina Bonana na prelomu stoletja v Grožnjan. »Ustvaril je mednarodno skupino, v kateri sem sodeloval. Slikal sem trikotne slike, ki jih je bilo mogoče združevati v nove kompozicije, tudi instalacije.«

V ciklu Potovanja v naslednji sobi se srečujemo z deli, ki so povezana s slikarjevimi potovanji v različne, predvsem urbane kraje. Velik del je umetnik ustvaril

Rok Zelenko ob delu Cosmic blues iz leta 1978 / Foto: Igor Kavčič

leta 2010 med dvomesečnim bivanjem na rezidenci v Parizu. »Cikel Potovanja zaznamuje avtorjevo slo po raziskovanju, iskanju novih trenutkov, novih množic, novih predelov mest, ki jih vztrajno raziskuje ali pa se vanje znova vrača. Rok Zelenko je umetnik, ki ga privlači utrip urbanega prostora – zapisuje skrite kotičke, veličastne kulise starih hiš, rdeče četrti, mehko starih

mestec, mestne znamenitosti,« zapiše kustosinja.

V največjem prostoru so na ogled dela iz cikla Inferno. Cikel je začel nastajati v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je pred umetnikovimi očmi z vso grozo, trpljenjem in destrukcijo propadala naša nekoč skupna država. Zelenko je ta dela prvič razstavljal oktobra 1991. V delih je vidno, da je slikarja prevevala

zla slutnja prihajajoče vojne. »Kasneje, ko se je to dogajalo v živo, sem se umaknil, tudi zaradi psihične stabilnosti, k abstrakciji,« pove Rok Zelenko, ki se je poklicno že upokojil in tako slika predvsem še iz neke notranje potrebe, ne pa toliko zaradi eksistence. Tako vsake toliko časa še vedno obogati kakšnega svojih likovnih ciklov. Razstava bo na ogled do konca februarja.

Pokrajina ostaja priljubljen žanr

V Galeriji Mestne hiše je na ogled razstava nagrajenih fotografij letošnje 25. razstave Pokrajina, ki jo bialno prireja Fotografsko društvo Janez Puhar Kranj.

IGOR KAVČIČ

Letošnja, že 25. bialna razstava Pokrajina je jubilejna, saj z njo v Fotografskem društvu Janez Puhar beležijo petdeset let od prve razstave, ki je leta 1973 nastala na pobudo fotografskih legend Janeza Marenčiča, Marka Aljančiča in Cenetava Avgušтина. »Dolgoletna

Prvo razstavo Pokrajina so v Fotografskem društvu Janez Puhar organizirali leta 1973 na pobudo fotografskih legend Janeza Marenčiča, Marka Aljančiča in Cenetava Avgušтина.

tradicija in številna udeležba kažeta na izredno priljubljenost razstave, kjer je sodelovanje za marsikoga izziv in možnost, da pokaže

nove ustvarjalne pristope,« je k razstavi zapisal predsednik organizacijskega odbora Lado Kraljič; da se s tem dviguje tudi nivo kakovosti na razstavo prijavljenih del.

Prijavljenih več kot šeststo fotografij

Letos sta bili razpisani dve temi, in sicer črno-bela in barvna krajina. Na razstavo je prispelo kar 609 avtorskih del, ki jih je poslalo 79 fotografij in fotografov iz 15 slovenskih fotografskih društev in klubov ter trije samostojni avtorji. Na temo A, črno-bela krajina, je prispelo 293 del, od katerih jih je bilo sprejetih 86, na temo B, barvna krajina, je prispelo 316 del, na razstavo pa je bilo sprejetih 90.

Kot je zapisal umetnostni zgodovinar in likovni kritik ddr. Damir Globočnik, so statistični podatki o

Irena Gregorc, najuspešnejša fotografinja salona, in njenih šest od osmih razstavljenih fotografij / Foto: Tomaž Berce

25. razstavi Pokrajina dovolj zgovorni in potrjujejo, da je krajinska motivika zanimiva tudi za sodobne fotografe. »Motivni razpon je sorazmerno širok. Pazljiv gledalec bo lahko zasledil pristope k fotografski interpretaciji krajine, ki jih – kot nekakšno rdečo nit – srečujemo na večini dosedanjih razstav.«

Svečanost ob odprtju razstave so letos prvič pripravili v veliki dvorani Glasbene šole Kranj, kjer se je krajinska fotografija lahko čudovito zlila z glasbeno krajino in plesnimi točkami, petdesetletna tradicija razstave pa z mladimi talenti. Na temo A so bili nagrajeni: Miran Krapež z zlato medaljo Fotografske zveze Slovenije za fotografijo Morning Gift 01, Silva Predalič s srebrno medaljo za fotografijo Refleksije in Danilo Lesjak z bronasto medaljo za delo Macesni v snegu.

Medalje Janez Puhar pa so prejeli: zlato Simon Krejan za delo Med gorami, srebrno Janez Kramar za delo Zahodna puščava, bronasto pa za delo Kam? Niko Sladič.

V kategoriji B so medalje FZS prejeli: zlato Tine Založnik za Zimski večer, srebrno Uroš Florjančič za delo Večerna in bronasto Aleš Komovec za Pomlad na Barju. Medalje Janez Puhar pa so prejeli: zlato Miran Krapež za delo Mornin guard, srebrno Jure Kravanja za Ledeniško jezero in bronasto Rok Markun za delo Pot. Organizatorji so se za odlično dolgoletno sodelovanje zahvalili direktorici Gorenjskega muzeja Marjani Žibert in za letošnje prvo in kot kaže dolgoletno sodelovanje ravnateljici Glasbene šole Kraj Petri Mohorčič. Razstava nagrajenih fotografij v Galeriji Mestne hiše je podaljšana do konca leta.

Pogovor

Jana uči otroke v Etiopiji

Jana Dagarin, katehetinja v Škofji Loki in upokojena učiteljica, je kot prostovoljka odpotovala v Tigraj, regijo v severni Etiopiji. Tam bo ostala tri mesece. Pri salezijancih poučuje otroke in mlade, nekateri med njimi so v dve leti trajajoči vojni izgubili starše. Tako jim bo pomagala predelati travme, ki so jih doživeli med vojno.

ŠPELA ELIZABETA PAHOR

V Tigraju kljub podpisu mirovnega sporazuma novembra lani še vedno ni miru. Z Jano sva se spoznali na misijonskem potovanju v amazonski del Peruja in od takrat ohranja stike, zato se bova tikali. Občudujem njeno ljubezen do otrok in kako hitro zna vzpostaviti stik z njimi, njeno človeško toplino, pogum, optimizem, delavnost, iskrenost, poštenje. Ima velik čut za sočloveka v stiski, saj je tudi sama veliko doživela in pretrpela.

Jana, že dolgo si si želela potovati v Etiopijo. Vmes se je zgodila vojna in kot prostovoljka si odšla v Ugando. Tam si ostala tri mesece. Poučevala si otroke v osnovni šoli in se srečevala z njihovimi družinami. Malo ti je uspelo tudi potovati in si ogledati nekaj znamenitosti. Kaj bi lahko povedala o svoji izkušnji Ugande? Kaj se te je najbolj dotaknilo?

Najbolj so bila doživeta srečanja z otroki in njihovo veselje, ko so prejeli majhne darove. Izredno so jih osrečili uporabni izdelki – torbice, ki so jih sami sešili. Razveselila sem se užitnih semen in avokadov, ki so mi jih nekajkrat podarili.

Rekla si, da tudi v Ugandi ljudje niso varni. Čeprav ni vojne, lahko pride do terorističnih napadov. Bi lahko povedala kaj o tem?

V vasi sem se počutila varno, ko se pa zvečer, je bolje biti doma. V mestu je veliko oboroženih ljudi pred trgovinami, bankami ...

V Ugandi si bila kar dolgo. Se je tvoj pogled na svet zaradi te izkušnje spremenil? Kaj najbolj ceniš doma in kaj pogrešaš, ko se spomniš na Afriko?

Pogrešam živahno vaško življenje s porokami, krsti in plesi. Ob takih priložnostih se lahko zbere tudi do petsto ljudi. Razveselili so me otroci s svojim velikim veseljem in željo narediti tisto, kar učitelj pohvali.

Doma si si nabrala novih moči, vmes si postala celo prababica, zadnji teden pred odhodom v Etiopijo si se povzpela še na Triglav. Nekajkrat si se šla tudi kopat na morje. Prek Karitas Stara Loka in Facebooka si zbirala sredstva za pomoč v Etiopiji. Rekla si, da ljudje radi pripevajo za misijone.

Presenetilo me je nekaj sosedov, ki so dali svoj dar za otroke v Etiopiji. Vsakega prispevka sem bila izredno vesela. V tem času so v stisko prišle mnoge družine v Sloveniji, ki so jim mnogi pomagali z delom in prispevki. Na računu Karitas se je nabralo 1200 evrov za Tigraj, prejela sem 24 punčk iz blaga, mnogo barvic, zdravil in oblačil. Moj tovor je omejevala teža kovčkov, ki je morala biti ustrezna zahtevam.

Udeležila si se tudi srečanja slovenskih misijonarjev, ki na tri leta pridejo v Slovenijo na počitnice, in prisluhnila njihovim zgodbam. Kaj te pri misijonarjih najbolj nagovarja?

Vsem misijonarjem se dežele, v katerih delujejo ali so delovali, globoko zasidrajo v srce. Mnogo zgodb privre na dan, o težavnih voznjeh, stiskah, obiskih, transportih bolnikov, prijetnih prijetljajih.

Potem si se jeseni odpravila na pot. Torej je želja po obisku Etiopije ostala živa v tvojem srcu. Kaj te je tako močno vleklo tja?

Prva spodbuda so bili pogovori s teboj, saj si mi globoko doživeto pripovedovala o teh krajih in tvojih pogovorih s sestrami, igri z otroki, omenila si salezijanskega duhovnika Jožeta Andolska ... Prav tako pa sem želela dati del sebe bolj oddaljenemu svetu, ki je drugačen od mojega domačega.

Zdaj si v Tigraju in delaš v skupnosti salezijancev. Sodeluješ z domačimi animatorji in se ukvarjaš z otroki v osnovni šoli. Kako in v katerem jeziku poteka pouk? Otroci radi obiskujejo šolo?

Animatorji so učenci sedmih in osmih razredov, sodelovanje je prostovoljno in skoraj vsakodnevno. Štirinajst dni pred poukom smo pripravljali slikovna gradiva, maske, različne kartice. To je zdaj v pomoč meni in še enemu učitelju, gradivo predstavim tudi učiteljem, ki me po čem vprašajo. Vsi pripomočki bodo ostali tu. Učenci se veselijo šole, učijo se v tigrinščini, imajo pa dva tuja jezika, arhamščino in angleščino. V prvem razredu spoznajo dve vrsti pisav.

Rekla si, da je pri salezijancih lepo, čisto in da domačinke zelo dobro pripravljajo

Jana Dagarin

hrano. In da vsak dan nekaj manjka, zdaj voda, zdaj elektrika, zdaj Wi-Fi. Kako se znajdeš v takih razmerah?

Sprejemem, da tako je. V okolici šole in v šoli je prebivanje varno. Abba Haftu je zelo prijazen. Pred menoj je bil tu brat Josip iz Bosne, ki študira teologijo v Jeruzalemu. Kasneje je prišel brat Samuel. Pripravljam se na pouk. Če grem v mesto, je bolje, da nimam s seboj vabljivih predmetov (telefona, kamere), ker te stvari kot magnet privlačijo tatarve. Prav daleč pa se ne odpravim sama.

Želiš si tudi malo potovati, obiskati Lalibelo in druge kraje, se srečati z zares revnimi ljudmi. Najbrž to za zdaj zaradi razmer še ni možno.

Pred 14 dnevi, v nedeljo, me je abba odpeljal v Axum, kjer je pravo bogastvo starodavne kulture. Videla sem kamnite ostanke palače, v kateri je prebivala kraljica iz Sabe, najsvetejši cerkvi v Etiopiji, ki sta posvečeni Devici Mariji Sionski. V eno cerkev in v samostan, kjer menihi ves dan molijo, ženske ne

smejo vstopiti. Bila pa sem v mogočni novejši cerkvi, kjer se iz spoštovanja do svetega prostora sezuješ, preden stopiš na stopnice, ki vodi proti vhodnim vratom. Z abbo sva si ogledala čudovite poslikave iz Jezusovega življenja, odgrnili so nama sveto knjigo s slikami, ki je narajena iz kože in je zelo stara in težka.

V Tigraju so še vedno eritrejski vojaki, ki ne spoštujejo mirovnega sporazuma in še naprej ubijajo nedolžne ljudi in posiljujejo ženske in deklice. Gotovo si slišala marsikaj o tem?

Slišala sem o grozodejstvih, ki so se zgodila. V mestu Shire ni eritrejskih vojakov, vendar so še vedno znotraj Tigraja, nedaleč stran. Življenje se postavlja na novo. Spet se začnajo šolski dnevi (ponekod je bil prvi šolski dan 2. oktobra, ker šole še niso bile izpraznjene). Še so pogrebi tigrajskih borcev.

V osnovni šoli Don Bosco Shire je veliko učenec, ki so žrtve vojne, eden od mnogih je pogumna

deklica Betelihem Tesfaye Mawecha, naj predstavim njeno tragično zgodbo. Stara je osem let in obiskuje prvi razred. Rodila se je v družini Tesfaye Mewcha G/Medhin in Woletetensae Tesfaye. Oče je zdaj z deklico stran od razširjene družine v Kebele 04 v mestu Shire v regiji Tigraj. Preživela je vojno na območju zgodovinskega mesta Aksum, nenadoma so v mesto prišle enote s težkim orožjem, eritrejska vojska je vstopila v Aksum. Betelihem in njena mati ter starejši brat in dedek so se odpravili v kraj Mahbere Dejo, kjer so se skrivali v bližnji vasi. Eritrejski vojaki iz Aksuma so bombardirali tudi te vasi. Zaradi granatnega napada so umrli njen brat, mati in babica, Betelihem je utrpela zelo težke poškodbe, odpeljali so jo v bolnišnico St. Mary v Aksumu in ji med operacijo amputirali obe nogi. Takrat je bila stara šest let. Zdaj živi z očetom, ki je preživel napad. Betelihem Tesfaye odločno vstopa v prvi razred osnovne šole Don Bosco Shire.

V šoli Don Bosco Shire imamo veliko žrtev vojne,

ti otroci so resno telesno in duševno poškodovani, več jih je sirot. Nekateri so resno poškodovani droni, to se je zgodilo Halefomu Shimndiju, 14-letnemu fantu iz sedmega razreda, ki je izgubil roko in nogo.

Rekla si, da se vseeno počutiš varno, ker si v Božjih rokah in veliko ljudi moli zate. To je zelo veliko zaupanje v Božje varstvo in velik pogum. Od kod jemlješ vse to?

Vera mi daje moč, da se podam na poti, ki so mi neznane. Verujem, da sem ves čas v varstvu. Pri tem pomagajo tudi ljudje, ki so ob meni.

Doslej si se srečala s sestrami matere Terezije, ki v svoji skupnosti v mestu Adwa skrbijo za dvajset otrok. Če se bodo razmere umirile, jih bodo starši čez dve leti vzeli nazaj domov. Bila si tudi v bolnišnici pri sestrah usmiljenkah, ki je zelo čista in urejena, medtem ko je državna bolnišnica umazana. Rekla si, da je pri salezijancih zelo urejeno, poleg šole so veliki travniki in igrišča. Veliko več otrok se želi vpisati, kot pa imajo prostora. Obiskala si tudi vrtec pri sestrah usmiljenkah. Videla si kamione s humanitarno pomočjo. Z otroki si na cesti praznovala dan sv. Rafaela.

Vsak stik z otroki in odraslimi mi veliko pomeni. Bila sem tudi trikrat v bližnjem begunskem centru. Včasih me kdo čaka pred šolo, da mu prinesem nekaj hrane. Dvema deklicama sem z denarjem, ki sem ga prinesla s seboj, kupila obleki, družini petdeset kilogramov tefa (etiopskega prosa), nekaterim zvezke ... Šola je nabavila tiskalnik, mizo, več različnih žog.

Ne bi te rada zasula s preveč vprašanji. Morda bi za konec povzela svojo dosedanjo izkušnjo v Tigraju.

Spoznavam, da je možno učiti tudi v zelo velikih razredih, je pa malo težav, ker ne znam tigrinščine. Vesela sem, da mi priskočijo na pomoč mladi animatorji.

Zdaj lahko tudi nagovoriš bralce za pomoč misijonom, morda pa se bo kdo odločil za botrstvo. Kako lahko to stori?

Abba Haftu bo izredno vesel botrstev. Obrnite se na osnovno šolo. Tukaj je njegov elektronski naslov: haftugebreyesus@gmail.com.

Zgodbe žensk, ki so preživele

»Pomislila sem, da me bo ubil, če mu bom v vinjenem stanju stopila na žulj. Iz človeškega bitja se je prelevil v satana,« se Senka spominja nasilnega odnosa, iz katerega se ji je vendarle uspelo izviti in stopiti v lepše življenje. Njena zgodba je ena od 23 resničnih zgodb žrtev nasilja v knjigi *V njeni koži*, s katero Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja opozarja tudi na sistemske pomanjkljivosti.

ANA ŠUBIC

»Če me umori, me ne pokoplje na pokopališču, ampak nekje čisto na samem. Da bom lahko v miru počivala,« je svojega očeta v strahu pred prvim nasilnim možem prosila danes 45-letna Senka. »Ker to je bil moj cilj. Imeti mir.« Makedonka po rodu je nasilje doživljala že v primarni družini ter še v dveh zakonih: v Makedoniji in Sloveniji. Izkusila je psihično, fizično, spolno in ekonomsko nasilje. »Navzven smo zgedali kot zelo srečna družina. To je bilo tako lepo zaigrano,« je zapisala o svojem drugem zakonu, za štirimi stenami pa je bila deležna klofut, brč, lasanja, bila je tudi posiljena, mož je celo uriniral po njej... Prišla je do točke, da ji je bilo vseeno, če jo ubije. »Ubije me lahko samo enkrat, ne more me desetkrat. Jaz pa vsak dan umiram.« Sčasoma je zbrala moč in se s sinovoma zatekla k sosedu, od tam pa v krizni center in varno hišo. »Če sem zmogla jaz brez prebitega centa, s teča-

predstavilo ob nedavnem mednarodnem dnevu boja proti nasilju nad ženskami (25. november). V knjigi so zajeli 23 zgodb žensk, ki so preživele izkušnjo intimnopartnerskega nasilja oz. nasilja v družini. Kot sta v uvodu v knjigo poudarili sodelavki društva dr. Jasna Podreka in mag. Mojca Suhovršnik, moramo to nasilje obravnavati zelo resno, saj se lahko zgodi, da se konča tragično – celo z umorom partnerke. »V Sloveniji beležimo od pet do deset takšnih umorov na leto, kar je za slovensko populacijo zelo veliko.« Slovenska policija letno obravnava nekaj več kot tisoč primerov kaznivih dejanj z elementi nasilja v družini, od tega so povzročitelji v več kot 90 odstotkih moški. V društvu SOS telefon so lani prejeli 2200 klicev – povprečno šest na dan. Povezani so s psihičnim, fizičnim, spolnim, ekonomskim nasiljem, zanemarjanjem, zalezovanjem, spletnim nasiljem, nasiljem nad otroki, ženskami in starejšimi, redko pokličejo tudi moški.

Žrtev skušajo uničiti še prek institucij

Cilj knjige je pokazati, kako se žrtve nasilja počutijo v sistemu, v primežu institucij in med postopki, ki so zanje praviloma težki in naporni. Zgodbe tudi razkrivajo, da prekinitve nasilnega odnosa ne pomeni nujno konca zlorab, pač pa se nasilje pogosto nadaljuje, saj povzročitelj skuša žrtev uničiti prek institucij. Če te tega ne prepozna, kar ni tako redko, se žrtev znajde v vrtincu zlorabe, ki je ne povzroča samo povzročitelj, temveč tudi sistem, ugotavljajo v društvu. Po njihovem so v procesu prepoznavanja sistemskih napak ključni glasovi žensk, ki so šle skozi izkušnjo nasilja. »Knjiga naj bo ob 34-letnici društva v opomin, da moramo na področju pravočasnega prepoznavanja nasilja nad ženskami in otroki ter na področju učinkovite zaščite žrtev nasilja v družini in kaznovanja povzročiteljev nasilja storiti še veliko,« je poudarila Maja Plaz.

Neprepoznavanje psihičnega nasilja

Zbrane zgodbe po besedah Jasne Podreka in Mojce Suhovršnik tudi rušijo mite, da o nasilju govorimo le, ko je zraven fizična sila, saj se, kot lahko razberemo, psihično nasilje pokaže kot bistveno večja težava. Njegovo neprepoznavanje pa je eden večjih problemov na institucijah. »Žal se nemalokrat zgodi, da na institucijah žrtve doživljajo reviktimizacijo, saj jim v postopkih, če nimajo fizičnih poškodb, velikokrat ne verjamejo in njihovo izkušnjo psihičnega nasilja minimalizirajo. Kot povedo, se psihično nasilje velikokrat na institucijah in v postopkih sploh ne obravnava kot nasilje.«

Zveza sprva idealna

Zgodbe žensk večinoma navajajo, da so njihova partnerska razmerja na začetku delovala idealno. »Nasilni odnosi se razvijejo zelo postopoma, nikoli se ne začne s klofuto ali vidnim nasiljem, tudi ne s poniževanjem ali grdimi besedami, ampak skozi navidezno povsem navadne interakcije, ko povzročitelj nasilja zelo postopoma razkriva svoj pravi jaz. Praviloma goji tudi dve osebnosti – tisto dobro, lahko tudi na neki način ljubečo, in tisto nasilno, grobo.

Knjiga *V njeni koži* prinaša vpogled v boleče izkušnje nasilja za štirimi stenami.

Žrtev je na povzročitelja čustveno navezana in imata zgodovino lepih trenutkov. Mnoge so bile v začetku razmerja prepričane, da so v povzročitelju našle sorodno dušo. Praviloma potrebujejo zelo dolgo, da se sprijaznijo s tem, da je moški, ki je v njihovih očeh v določenem obdobju veljal za idealnega, nasilen posameznik, ki je z njimi ves čas manipuliral. »sta razložili Jasna Podreka in Mojca Suhovršnik ter dodali, da je bistveno prepričanje nasilneža, da je ženska manjvredno bitje.

Nasilje čim prej prekiniti

Okolica pogosto meni, da so žrtve same krive za nasilje in da bi lahko kadarkoli odšle. Nasilneži jim sčasoma vcepijo prepričanje, da so one krive za izbruhe. V ženskah je tudi prepričanje, da ni tako hudo, da je partner pač samo malo vzkipljiv. »Minimiziranje dogajanja je zelo močan obrambni mehanizem. A žal se nasilno vedenje povzročitelja samo stopnjuje, praviloma se ne spreminjajo, njihove zahteve postajajo vse večje, nasilje pa vse hujše. Žrtev je vse bolj ujeta v mreži zlorabe, v kateri je popolnoma podrejena, brez zunanje socialne mreže, verjetno tudi ekonomsko in kako drugače odvisna od povzročitelja. In strah pred tem, kaj ji bo naredil, če ga bo zapustila, in ali bo sploh sposobna živeti

brez njega, postaja vse močnejši in hromi njene zmožnosti za odhod iz nasilnega odnosa,« sta pojasnili Jasna Podreka in Mojca Suhovršnik in dodali, da gre za zelo kompleksne situacije, zato nimamo pravice obsojati žrtev, pač pa jim nudimo oporo in jih spodbujamo k prekinitvi razmerja.

Z odhodom iz nasilnega odnosa marsikatera ženska odlaša tudi zaradi nepodpore bližnjih in občutkov, da je dolžna poskrbeti za dom in ohraniti družino, saj da je to za otroka najbolje. Preko otrok povzročitelj velikokrat manipulira in ustrahuje žrtev, a po zakonu o preprečevanju nasilja v družini je otrok žrtev nasilja, tudi če ga samo opazuje, sta opozorili Jasna Podreka in Mojca Suhovršnik. »Zelo je pomembno, da nasilje čim prej prekinemo, v prvi vrsti prav zaradi odraščajočih otrok, saj ima dolga izpostavljenost nasilju dolgoročne in uničujoče posledice.«

Dvajset let v krču

»V meni se prebudijo občutki jeze, ko slišim, da kakšni punc ali ženski kdo reče: 'Zakaj nisi kdaj ravnala tako in tako?', Zakaj pa nisi prej šla, ker jaz bi pa že ob prvem znaku naredila to in to.' Tista, ki nekaj takega reče, nima pojma, kaj vse lahko doživlja nekdo v takšnem odnosu,« je v svoji zgodbi navedla 50-letna Tinkara, mati

dveh otrok. Na zunaj so delovali kot zgedna družina, a je bil mož do nje ves čas psihično nasilen, njegov prvi fizični izbruh pa se je zgodil med njeno prvo nosečnostjo. Porinil jo je po tleh, vlekel za lase in ji zvijal roko. Hujši napadi so se zgodili nekajkrat na leto. »Bilo je nekaj situacij, ko sem mislila, da je z menoj konec. Da me bo dejansko ubil.« Kmalu po drugem porodu jo je, denimo, porinil na tla in večkrat brcnil v rano carskega reza. »Ko danes razmišljam o tem, se ne spomnim fizične bolečine. V takih trenutkih je ne čutiš. Samo upaš, da preživiš.« Stalno jo je preveval občutek strahu. »Občutek stalne pripravljenosti, kaj bo, kaj se bo zgodilo. Kdaj bo izbruhnil. Bila sem v stalnem krču, in to 20 let.«

Oditi je izjemno težko

Mož je bil kasneje obsojen, a Tinkara pravi, da se je v postopkih počutila, kot da je na zatožni klopi ona. Odločitev za ločitev ni bila lahka. »V celoti si odvisna od partnerja, nimaš kam iti, imaš dva otroka, boriš se z lastnimi občutki krivde, boriš se z neko tradicijo, ki ti veleva, da ohranjaš zakon in družino za vsako ceno,

V Društvu SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja so lani prejeli 2200 klicev. Za pomoč so na voljo na brezplačni telefonski številki 080 11 55.

in še tam, kjer upaš, da boš dobil oporo, je ne dobiš. Še več, celo postavijo se na njegovo stran. V takem kontekstu pridobiti moč, da prekinete vse, in se raziti, je izjemno, izjemno težko.« A ji je uspelo. Danes pravi, da razpira krila kot feniks. Veliko dela na sebi in počne stvari, ki jo veselijo.

Življenje je lepo

Takole pa pravi 53-letna Regina: »V mojem primeru je bil najpomembnejši trenutek, ko sem sprejela odločitev, da ne bom več žive la v nasilju. Potem se je vse poklopilo in je šlo tako, kot bi se zložile vse kocke. Vse se je zgodilo točno tako, kot je bilo prav. Zadihala sem. Kot da se dušiš, nato pa prideš na svež zrak, vdihneš in rečeš: Ahhhh, to je to. Življenje je lepo.«

Ženska je v očeh nasilneža manjvredno bitje. / Foto: Tina Dokl

jem šivilje, s statusom tujke, z mladoletnima otrokoma ... Z občutkom manjvrednosti, nepripadnosti ... Boš zmogla tudi ti,« je položila na srce žrtvam nasilja. Ko je izstopila iz njega, so se ji začela vrata odpirati sama od sebe. Danes ima ljubečega partnerja, svoj dom, višješolsko izobrazbo in redno zaposlitev.

Na leto od pet do deset umorov

Zgodba Senke je ena od pretresljivih in obenem tudi navdihujočih zgodb v knjigi *V njeni koži*, ki jo je Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja

Ženske, ki so spregovorile v knjigi, so stare od 22 do 73 let. Kot je v zahvali zapisala predsednica društva Maja Plaz, se globoko zahvaljujejo pogumnim in močnim ženskam, ki so se odločile podeliti najtežje izkušnje svojih življenj – z željo, da bi pomagale ženskam, ki pogum za odhod iz nasilnih odnosov še iščejo. Sogovornice so tudi predale sporočilo, kako pomembna sta podpora bližnjih in odnos strokovnjakov, ki se srečujejo z žrtvami nasilja – na policiji, centru za socialno delo, v zdravstvu, šolstvu, odvetništvu, tožilstvu in sodstvu.

Jaz, midva in mi

Petelinje jajce

MOJCA LOGAR

profesorica geografije
in zgodovine

Petelinje jajce je najnovejša knjiga Ferija Lainščka in je drugi del trilogije o njegovi mladosti. Prva knjiga ima naslov Kurji pastir. Knjigi govorita o otroštvu in mladosti na Goričkem, čisto na njegovem skrajnem SV delu, kjer sta blizu Avstrija in Madžarska. Feri je rojen leta 1959, torej si lahko predstavljate, kakšna je bila gospodarska situacija na Gorenjskem, in si pravzaprav ne moremo predstavljati, kako neprimerno bolj ubogo in težko je bilo življenje na Goričkem. V resnici

mu je ime Franc, klicali so ga Feri. Njegovemu očetu je bilo ime Štefan, v Prekmurju so mu rekli Pištek. Njegove knjige so vse zelo lepe, tople, pronicljive, neposredne, burijo domišljijo. Opisujejo Prekmurje in cigane, ki jih je v svojih knjigah ovekovečil in jim postavil ne le spomenik, celo grobnico časti in slave.

Feri je več kot prepričan, da so prva leta usodna za vsakega od nas. Tedaj dobimo očala in barvo, skozi katera gledamo na svet. Je zaprišen jungovec, ki pravi, da je kolektivno nezavedno tisto, kar poganja ljudi naprej.

Ali je bog kdaj srečen?

V knjigi je radoveden in zvedav otrok, ki mu Pištek in Trejzka (njegova mati) komaj sledita. S svojimi vprašanji buri duha bogatim in revnim. Kako bi danes odgovorili na otrokovo vprašanje, ali je bog kdaj srečen? Ves čas je zaskrbljen, nikoli ni čisto zadovoljen ... Ker ima otrok tako čudna vprašanja, ga mati odpelje k ciganki, da bi mu dala kakšno domača zdravila. Ciganka Roza materi ponudi še danes edini pravilni odgovor, otroka moraš imeti rada. Stoj mu ob strani, vedno bo bela vrana. V družini dela le

oče, je cestar in imajo veliko željo zgraditi novo hišo. Tako je na delo v tujino odšla tudi mati. Njen odhod je za otroka težak, mamljivost nove hiše za starša pa velika. Mati je šla s trebuhom za kruhom, da bi zaslužila za streho hiše. Dočakali so načrt za hišo, temeljev še ni, kje je šele streha. Feri je dobil kolo, s katerim je spremljal očeta na njegovih cestah. Dobil je pomaranče in prvič je okusil banane. Pravljičica o beli kači mu je zelo pri srcu in tudi sam se je podal na pot iskanja blaginje in boljšega življenja. Pri tem se je izgubil, našli so ga graničarji JLA, v resnici pa ga je našla Bela žena. V prvem delu se je ta podoba magičnega realizma pojavila trikrat (ko je Pištek prišel pijan domov, ko Trejzka piše hčeri pismo in ko sosedje neso Ferija dojenčka peš v globokem snegu k zdravniku). Starša dobro poznata Belo ženo, in ko jima otrok pripoveduje o njej, nimata druge izbire, kot da mu verjameta.

Je ena izmed izbranih knjig za letošnje Cankarjevo tekmovanje. Morda jo za tekmovanje prebirajo tudi vaši vnuki. Če radi berete ali bi v decembru radi komu podarili knjigo, bo to zagotovo izbira, pri kateri ne morete zgrešiti. Vse vam bo znano in še nasmejali se boste.

Kako do zdravja

JANEZ LOGAR

zakonski in
družinski terapevt

Telesnega, psihičnega in duhovnega. Delujemo kot celota. In vsi trije deli zdravja so soodvisni. Če jih znamo pravilno uravnati, nas to kljub neugodnim okoliščinam vodi do sreče. To velja za današnje in tukajšnje razmere, ko ni vojne in ko imamo vsega na pretek. Kdor se težko strinja s to navedbo, naj potuje po svetu z odprtimi očmi. Hitro se bo prepričal, kako živi povprečni Afričan, Afričan, povprečni Američan, še posebej ljudi v južni Ameriki.

Želimo si telesnega zdravja. Zdravniki nam pomagajo s svojim znanjem in z

zdravili lajšati bolečine in težave. Pogosto se pri zdravnikih znajdemo precej prepozno, še bolj pa je res, da za svoje telo sami ne poskrbimo dovolj. In do zdravnikov prihajamo z upanjem, da nam bodo pomagali. Pravzaprav nikoli ne bi smeli pozabiti na lastno odgovornost za svoje zdravje. Ne bi si smeli dopustiti biti žrtev bolečin in odgovornost za lastno zdravje prelagati na druge ljudi. Kaj pa če je prepozno? Spremenimo pogled na svet, nase in na druge in si tako omogočimo svobodnejše in lažje življenje. Odgovornost za svoje telesno zdravje moramo prej prevzeti sami. Veliko lahko storimo z zdravim načinom življenja – zmerno gibanje, zdrava, preprosta prehrana. Zanimivo, da običajno vemo, kaj delamo narobe. Z leti začnemo bolj ceniti svoje telo, v zdravem telesu je zdrav duh, zdravje ni vse, ampak brez zdravja je vse nič. Telo pa ni samo kemijski stroj.

Kdo pravi, da psiha ne vpliva na telesno zdravje? To vemo vsi. Zdravniki pogosto vprašajo: »Ali ste pod velikim stresom?« Da, seveda sem: odgovorna služba, skrbi za finance, ločujem se, z otroki se ne razumem, ne spim, celo telo imam zaegneno, boleča osamljenost ovdovelosti, neskončni

prepri doma, zaradi jeze uničim kakšno stvar ... In čeprav že vemo, da nam takšni dogodki pijejo kri, rajši izberemo beg. Zdravnik vpraša: »Ali boste tablete ali imate druge načine reševanja teh problemov?« Bolj kot pri reševanju lastnih psihičnih težav smo inovativni pri begu od njih – pivo ali

Moja moč je moja odgovornost.

dva pomagata, namesto petih bom pretekel 25 km in ne bom nič več čutil teh pritiskov, potegnil bom delavnik in prišel domov kasneje, namesto v Kranj bom šel nakupovat v Palmanovo, predvsem bom pa druge okrivil za svoje stanje. No, tisto, kar je gotovo, na tak način nas psiha ne bo pustila pri miru. Vse bo prišlo za nami, če ne prej, pa sredi noči. Čisto tiho, vztrajno se bo oglašala in nas razjedala.

In kdo pravi, da božji delec v meni ne deluje? Od nekdanje je v meni, če ga priznam ali ne. Čaka, da ga pokličem. Mi bo pomagal. Le moja vero potrebuje. In zaupanje vanj. Spremlja me od spočetja do smrti. Toliko moči mi je na razpolago. Čas je že. Ustvarjen za to, da sem ljubljen. Pravo zaporedje: duh, duša, telo.

Stres in ADHD

MAJA BERTONCELJ

raznolikost
in vključevanje

Mesec november je bil mesec preventive, zato je Inicijativa za duševno zdravje Medvođe, ki deluje pod okriljem Zdravstvenega doma Medvođe, organizirala tri brezplačna srečanja s starši. Eno izmed njih je imelo naslov Moj otrok ima ADHD. Vodila ga je Petra Dežman, psihosocialna svetovalka. Svoj prispevek je dodala tudi Ksenja Kos, certificirana psihoterapevtka, ki je bila vrsto let kot izvajalka dodatne strokovne pomoči zaposlena na eni izmed medvoških osnovnih šol. Pomemben del so bila tudi razmišljanja in izkušnje staršev otrok z ADHD, torej otrok z motnjo pozornosti in hiperaktivnostjo.

Petra Dežman se je osredotočila predvsem na starševski stres, ki je, kot pravi, zelo velik dejavnik odzivanja pri otroku z ADHD. »Kot starši se srečujemo z različnimi izzivi, s stresom. Zaupana nam je naloga, ki je hkrati največja, najzahtevnejša in najlepša. Breme, ki ga nosijo starši otroka s posebnimi

potrebami, je še toliko večje. Pogosto imajo občutek, da niso kos starševskim nalogam, se začnejo obsojati, zakaj imajo ravno oni otroka s posebnimi potrebami. Raziskave kažejo, da več kot šestdeset odstotkov parov začne celo drug drugega obsojati. Dejansko ni kriv nihče,« je povedala v uvodu. Poudarila je, da starši, ki doživljajo visoko mero stresa, otroka dojemajo kot še bolj težavnega, kot je v resnici. »Vse prevečkrat se osredotočamo na negativne vidike otrokovega vedenja. Kako ga dojemamo, kako se nanj odzivamo, ima na otroka zelo velik vpliv. Otroci starša doživlja zelo neposredno. Kadar otrok začuti stres starša, še posebno mame, del tega bremena prevzame nase. Temu primerno se tudi odziva. Noben otrok ne bi smel nositi našega stresa, zato moramo poskrbeti, da ga zmanjšamo.« Ksenja Kos je dodatno pojasnila, da so otroci z ADHD še posebej senzitivni in je njihovo

Petra Dežman poudarja vpliv stresa na otroka z ADHD.

/ Foto: Maja Bertoncely

doživljanje čustev toliko intenzivnejše. »To se kaže v vseh okoljih. Na primer v razredu – če bo sošolec žalosten, bo otrok z ADHD ta del čutil in bo izbruhnil v obliki hiperaktivnosti. Ta stres, ki ga bo ob tem čutil, bo izrazil navzven, zelo hitro bo eksplodiral. Stres je zelo pomemben dejavnik, ki ga otrok z ADHD ne zna in ne zmore predelati, če je zunaj njegovega okna tolerance.«

Petra Dežman je v nadaljevanju dodala, da so starši otroka z ADHD velikokrat razumljeni narobe, da poslušajo tudi, da njihov

otrok ni vzgojen. »Starši ob postavitvi diagnoze vse prevečkrat ostanejo sami. Moje izkušnje so, da delno pomagajo zdravstvo, država, v sami vzgoji, raziskovanju, znanju, ki ga iščejo, pa so sami. To je zelo velika obremenitev. Vse to vpliva na starša, na otroka.« Ena izmed udeleženk je ob tem pristavila, da je ob postavitvi diagnoze ADHD pri svojem otroku v sebi začutila olajšanje in da ima tudi s šolo dobre izkušnje. »Minismo ostali sami.« Večina drugih je povedala, da žal nimajo takšne sreče, da v šoli nimajo pravega

sogovornika, da otrok in tudi staršev strokovni delavci ne razumejo in ne podpirajo in da so največje težave, s katerimi se srečujejo, prav v šolskem prostoru. »Moje izkušnje so, da šolski sistem, kot je postavljen, ne pride naproti otroku z ADHD. Sistem zaduši vse udeležence v šolstvu. Trpijo odrasli in otroci, ko ne gre vse, kot bi moralo iti. Vprašanje ni, kako takega otroka povabiti, da bo pri miru, ampak kako okrog njegove strukturirati določene strategije, da nemir lahko sprosti iz sebe, da ne bo moteč, ne samo za učiteljico, tudi za skupino, in ne bo ob tem izkusil celo krivde, da to dela. Pomembno je, da ima otrok nabor strategij, s pomočjo katerih bo ob stresorjih znal poskrbeti zase,« pravi Ksenja Kos.

Starši so ne glede na vse težave, s katerimi se srečujejo, ohranili pozitiven pogled na prihodnost. »Moj otrok ima veliko pozitivnih lastnosti, s katerimi bo v življenju preživel, tudi če ne bo matematični genij. Ne skrbi me toliko prihodnost kot te trenutne situacije s šolo,« je dejala ena izmed mam.

Iz sveta Petra Colnarja (21. del)

Ljubezen z Evo

PETER COLNAR

Pazi se janšista!

Pred lokalom, kjer smo slavili petdeseto obletnico gimnazijske mature, me je čakala razburjena sošolka Metka. Vidno prizadeta me je povedala za sošolca, ki jo je nameno opozoril z besedami: »Pazi se ga, je janšist.« Mene je to še bolj prizadelo.

Nekoč sva bila najboljša prijatelja. Skupaj sva sedela v šoli. Igrala košarko in vaterpolo, trenirala in tekmovala v plavalnem klubu, ob koritu Kokre špicala pouk, dobila ukor in tudi ponavljala razred. Ob obletnici sem mu napisal spomin na zanimiv dogodek iz njegovega življenja ... Uspešna sva bila vsak na svoji življenjski in poklicni poti ... Potem pa to opozorilo!

Zdaj se mu najraje izognem. Nič nimam proti njemu, samo spomin je bolj grenak.

Račun iz računalništva

Več let sem bil novinar Gorenjskega glasa, še nekaj več tudi Dnevnika. Ko sem bil pri Dnevniku, je odločna mlada Eva kot vodja podružnice doživela svoj krst iz računalništva.

Ker je Dnevnikova naklada hitro rasla, so sklenili, da bo kranjska podružnica vzor za druge po Sloveniji. Za začetek je računalničar iz Ljubljane prinesel računalnik.

pozna njen značaj, sem se ustavil med vrati in poslušal. Zanimalo me je, kaj se bo zgodilo.

Med pripovedovanjem o računalniških jezikih, razvoju in pomembnosti računalništva po svetu ... je Eva tako silovito planila pokonci, da je njen stol odletel nazaj v steno: »Sedaj mi je pa tega dosti! To škatlo ste prinesli, da mi pokažete, kako naj z njo delam, da bo šlo vse hit-

Prepisane misli:

- Življenje je šola, v kateri nezadostni učenci želijo, da bi jo ponavljali.
- Tisoč steza vodi pod zemljo, nobena pa se ne vrača na dan.
- Denar je boljši kot revščina, če ne zaradi drugega – že iz finančnih razlogov.

Prosili so me, da strokovnjaka predstavim in priporočim Evi, vodi podružnične komerciale.

Računalnik na mizi, Eva pred njim na stolu. Ker sem opazil, da se je med »predavanjem« strokovnjaka začela črnolasa Eva živčno presedati in sem

reje. Če ne znate, jo odnesite nazaj v Ljubljano ...«

Tišina. Ker sem videl, da nisem potreben, sem odšel v drugo sobo k svojemu računalniku. Kmalu sem skozi okno videl, da se poslavljata. Računalničar mi je med smehom pomahal, Eva pa je sedela za računalnikom ...

Splača se biti naročnik Gorenjskega glasa

Pokličite: 04/201 42 41
ali pišite: narocnine@g-glas.si

Gorenjski Glas

Vaš razgled

Ko moški stopijo na področje mode, se ne ustavijo pri zgolj zadovoljivem. Vse mora biti perfektno in popolnoma dovršeno. Tudi na letnem koncertu Folklorne skupine Preddvor ni bilo drugače. Skoraj bi se jima izmuznila, vendar njenemu natančnemu modnemu radarju nihče ne uide; in tako je bila prej umazana in zapletena noša pred nastopom deležna posebnega tretmaja. Še dobro, da imamo moške, ki s skupnimi močmi premagajo tudi modne kalvarije v domeni oblačilne kulture. N. T. / Foto: Tina Dokl

S kvalifikacijsko tekmo se danes nova sezona začne tudi za smučarske skakalke. Še pred odhodom v Lillehammer je na sedežu Smučarske zveze Slovenije glavni trener naše ženske reprezentance Zoran Zupančič iz Žirov končno odvil pokal za skupno zmago slovenskih skalk v pokalu narodov za sezono 2021/22, ko so bila naša dekleta najboljša na svetu. V. S. / Foto: Gorazd Kavčič

Gorenjski priimki

Golob je tako ime kot priimek, 2. del

TINO MAMIČ

Med najstarejšimi omembami priimka so Golobi na škofjeloškem zemljiškem gospostvu. Kar štirikrat je omenjen priimek v urbarju leta 1560, in sicer v povezavi z naslednjimi osebami: Marjeta, hči Lenarta (županija Brodi, Bodovlje); kajžar Florijan, sin Tomaža

(županija Bitno, Bitno); kajžar Jernej (kaplanija v Puštalu).

Najbolj znana osebnost s priimkom Golob je nedvomno pisateljica in pesnica Berta Golob iz Struževega pri Kranju (1932), ki je ogromno napisala za otroke. Druge znane osebnosti pa so: narodni delavec in duhovnik Josip Golob (1849–1905) iz

Solkana; mladostovski dijaški organizator Miha Golob (1854–1873) iz Oblok; ti grovec, agronom in slikar Franc Golob (1910–2002) z Grahovega ob Bači; njegov soimenjak, tudi slikar, sicer pa v Celju rojeni fotograf Franc Golob (1941); operna pevka Franja Golob (1908–1984) iz Podmelca, ki je živel v Argentini.

Med mlajšimi znanimi nosilci priimka je alpinist, novinar, pisatelj Tadej Golob (1967) iz Maribora. Gotovo pa ni treba predstavljati medijsko najbolj izpostavljenih Golobov: aktualnega predsednika vlade Roberta Goloba (1967) iz Šempetra pri Gorici in grosupeljskega in še prej bohinjkega župnika Martina Goloba (1988) iz Šmartna pri Litiji, ki pastoralno delo opravlja v veliki meri tudi na internetu in v medijih.

Slovenski biografski leksikon med Golobiči omenja samo enega, belokranjskega pesnika, publicista in urednika Lojzeta Golobiča (1902–1934), ki je zaradi ljubozni do trpečih Slovencev pod Italijo vstopil v goriško bogoslovje. Veliko bolj znan pa je Golobič, ki ga leksikon

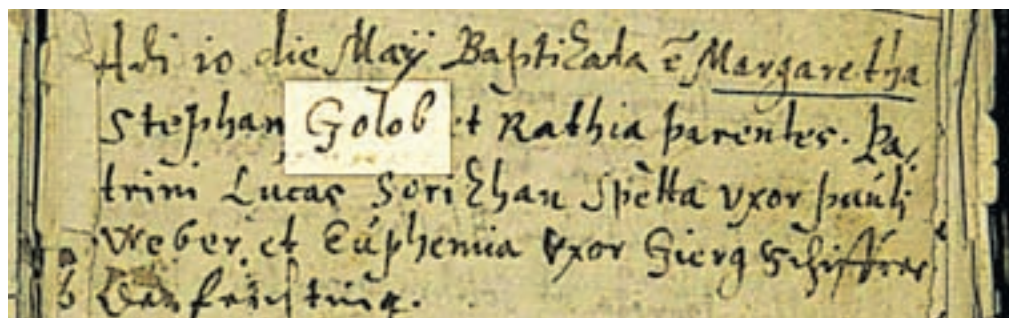
Poročni vpis Valentina Goloba leta 1856 v Cerkljah na Gorenjskem. Knjiga je v Nadškofijskem arhivu Ljubljana (P 1851–1900, Cerklje, zv. 7, str. 20).

ne omenjajo: Gregor. Politik Gregor Golobič (1964) iz Novoga mesta je ob koncu študija šel v politiko in bil glavni tajnik dolga leta najmočnejše stranke LDS. Stranka se je v njegovem času večkrat preimenovala, slednjič propadla, nato so na pogorišču ustanovili stranko Zares, ki jo je doletela podobna usoda. Diplomiral je iz filozofije pri 38 letih, nato pa postal minister za visoko šolstvo. V aferi Ultra je medijem lagal, da ni lastnik podjetja, ki je sicer dobilo več kot šest milijonov evrov nezavarovanih posojil,

kot piše Wikipedija. Zadnja leta se je umaknil v ozadje. Politični analitiki ga imajo za najmočnejšega ali enega od najmočnejših t. i. stricev iz ozadja.

Popravek

V prejšnjem tednu sem v besedilu iz površnosti zagrešil dve napaki. Podgorje pri Kamniku sem prekrstil v Pregarje (župnija pri Ilirski Bistrici, v kateri sem na dan pisanja raziskoval v arhivu), v Reziji pa ni vasi Stolbica, marveč Solbica (it. Stolizza). Bralkam in bralcem se opravičujem.

Presenetljivo čitljiv krstni vpis daljnega leta 1608, ko se je v župniji Kranj Šmartin rodila Marjeta Golob, hči Štefana. Knjigo hrani Nadškofijski arhiv Ljubljana (K 1603–1610, Kranj Šmartin, zv. 1, str. 25).

Zgodovina človeštva nam kaže, da vojna in mir nista dva ločena in izmenjujoča se družbena pojava, ampak le dva obraza enega procesa. Tu pa se vprašajmo, ali in koliko lahko ljudje sploh vplivamo na tak potek. Je kultura miru danes kaj močnejša, kot je bila v minulih stoletjih?

Kaj je sploh v naši moči

O bičajno se misli, da lahko na potek zgodovine in družbenega razvoja odločilno vplivajo velike sile in veliki posamezniki. Vsaj ti slednji si tako domišljajo. V resnici pa je v vsakem zgodovinskem dogajanju več akterjev, vsak nastopa s svojo močjo, s svojo silo, rezultanta teh sil pa je po analogiji z znamenitim paralelogramom sil v fiziki taka, da ni po volji nobenega od akterjev. Marxov prijatelj Friedrich Engels je to spoznal leta 1890 povzel v teh znamenitih besedah: »Drugič pa se dela zgodovina tako, da končni rezultat zmeraj izhaja iz konfliktov mnogih posameznih volj, od katerih je spet vsaka od množice posameznih življenjskih razmer narejena za to, kar je; to je torej brez števila sil, ki se križajo med seboj, neskončna grupa paralelogramov sil, iz katerih izhaja rezultanta – zgodovinski dogodek –, ki ga je spet mogoče gledati kot produkt neke moči, ki kot celota deluje nezavedno in brez volje. Zakaj kar hoče vsak posamezni, preprečuje vsak drug, in kar izide nazadnje,

je nekaj, česar ni hotel nobeden. Tako poteka dosedanja zgodovina na način naravnega procesa in je tudi bistveno podvržena istim globalnim zakonom ...« Engels si je umišljal, da bo v komunizmu drugače, a se je motil in na koncu je tudi zanj obveljalo, kar je trdil za druge. Sovjetska zveza kot poskus udejanjenja komunizma je po eni strani močno vplivala na potek svetovne zgodovine v 20. stoletju, po drugi pa ni mogla preprečiti lastnega razpada. Podobno si umišlja Putin, nekdanji sovjetski vohun, zdaj pa predsednik Ruske federacije, ki bi ji rad povrnil obseg in moč ruskega carskega in sovjetskega imperija. S tem namenom je napadel Ukrajino, ta se mu ob pomoči Zahoda razmeroma uspešno upira, kakšna bo »rezultanta« tega dogajanja, pa za zdaj ne ve nihče. Gotovo pa ne bo po volji nobenega od akterjev. Zmaga ne bo niti ruska niti ukrajinska, rezultat bo v najboljšem primeru kompromis, v najslabšem pa zaostritev konflikta v jedrski spopad. Podobno negotov je položaj na Bližnjem vzhodu. Kakšen bo rezultat aktualnega obračuna Izraela

s Palestinci, ne ve nihče, gotovo pa ne bo po volji ne enih ne drugih.

Če torej niti velike sile ne morejo krojiti usode sveta po svojih namenih, kaj lahko v tem oziru storimo ljudje kot posamezniki? Nič? Na prvi pogled res ne. Ob tem vprašanju pomislim na odlični film, ki sem si ga nedavno ogledal na TV Slovenija, v ciklu izbranih filmov iz prejšnjih Liffov. Naslov: Skrito življenje (A Hidden Life, 2019), po resnični zgodbi ga je režiral Terrence Malick. Glavni junak filma je zelo pobožen in samostojno razmišljaljoč tirolski kmet Franz Jägerstätter. Ko ga nacistična Nemčija po priključitvi Avstrije vpokliče v svojo vojsko, noče priseči zvestobe Hitlerju, zaradi ugovora vesti. Sledi pravi pasijon. Zaprejo ga in mučijo, skušajo ga zlomiti, a ko vidijo, kako vztrajen je, mu ponudijo civilno služenje, a spet pod pogojem, da priseže zvestobo rajhu. Vojaško sodišče ga na koncu obsodi na smrt, potem ko ga glavni sodnik tik pred izrekom sodbe še zadnjič nagovarja, naj popusti. Smrtno obsodbo izvršijo z obglavljenjem. Režiser pa pred koncem filma na

platnu prikaže citat iz romana pisateljice George Eliot (Middlemarch, 1871–1872). Glasi se takole: »Naraščajoče dobro sveta je deloma odvisno od dejanj brez velikega zgodovinskega pomena; in da tebi in meni ni tako slabo, kot bi lahko bilo, je napol odvisno od številnih, ki so zvesto živeli skrito življenje in počivajo v grobnicah, ki jih nihče ne obiskuje.« Ta misel o skitem življenju se navezuje na Sveto pismo, kjer je v Pismu Kološanom izražena takole: »Mislite na to, kar je zgoraj, ne na to, kar je na zemlji. Kajti umrli ste in vaše življenje je skrito s Kristusom v Bogu.« (Kol 3, 2–3)

Film torej spodbuja vero v »naraščajoče dobro sveta«. Vanj verjamem tudi sam. In če bi bilo takih posameznikov na svetu vse več, če bi njihovo skupno število doseglo in preseglo neko »kriatično maso« v skupni populaciji, bi se to moralo poznati tudi v skupnem dobru. Pa naj gre za vojne, spoprijem s podnebnimi spremembami in vsako drugo in bolj vsakdanje področje človekovega družbenega udejstvovanja.

Veličino »skritega življenja« in pričevanja je

spoznala tudi Cerkev in Franza Jägerstätterja leta 2007 razglasila za mučenca in za blaženega. Ob tem se samo od sebe ponuja naslednje vprašanje: kaj k naraščajočemu dobru sveta prispevajo religije in cerkve? Papežu Frančišku je vsekakor treba priznati, da počne prav to. Marsikateremu od njegovih klerikov pač ne. Pripadniki različnih religij in cerkva se slej ko prej bojujejo drugi proti drugim. Ali pa kar med seboj. V Ukrajini se med seboj pobijajo vojaki pravoslavne cerkve. Na bližnjem vzhodu pa enako počnejo pripadniki različnih vej islama, zlasti šiiti in suniti. Ko v medijih vidiš nekdanjega sovjetskega aparatčika in agenta KGB Putina, kako kot predsednik Rusije poljublja svete ikone, ti postane slabo. »Skrito življenje« kot aktivno pričevanje za mir, kot aktivni boj proti podnebnim spremembam in kot zavzemanje za več dobrega med ljudmi v vsakdanjem življenju, torej ni odvisno od pripadnosti političnim strankam in religijam, ampak od človekove osebne odločenosti, da naredi nekaj dobrega. To je v moči vsakega od nas.

Zavzemanje za več dobrega med ljudmi v vsakdanjem življenju ni odvisno od pripadnosti političnim strankam in religijam, ampak od človekove osebne odločenosti, da naredi nekaj dobrega. To je v moči vsakega od nas.

Prizor iz odličnega filma o moči nenasilnega upora: Skrito življenje (Terrence Malick, A Hidden Life, 2019). Nadaljevanje tega prizora ni tako idilično, je pravi pasijon. / Foto: Wikipedija

»Sva arhitekta, popotnika, ljubitelja arhitekture, umetnosti, zgodovine, narave in dobre hrane,« sta knjigi na pot zapisala življenjska sopotnika Špela Kuhar in Robert Potokar. Kot po najboljši kavi v zapisanem zadiši po popotniškem vodniku. Ko vanj dodata še raziskovanje najbolj skritih kotičkov naše dežele, nepozabna doživetja in zgodbe posebnih ljudi, mojstrskih rokodelcev, je pred nami Slovenija osebno. Vodnik, ki je izšel pri založbi Beletrina, kar kliče: vzemite si čas in na pot.

Popotnika za radovedne

IGOR KAVČIČ

Naj začnem pri a – arhitekturi. Pretekli konec tedna so v Piranu in Portorožu potekali jubilejni, 40. Piranski dnevi arhitekture, na katerih oba sodelujeta. Špela, vi ste v organizacijskem odboru in letos urednica jubilejnega zbornika, Robert, vi pa ste bili član žirije nacionalnih selektorjev za nagrado piranesi, ste tudi urednik istoimenske revije, ki izide na tej mednarodni konferenci. Za vaju torej delavni konec tedna.

Špela: Zadnji dan, v nedeljo, ko je bilo vse za nami, je bil temu primerno nekoliko bolj sproščen, sicer pa smo v petek pripravili slavnostno akademijo, na kateri smo se zahvalili kolegom, ki so pred štiridesetimi leti začeli Piranske dneve arhitekture, podelili smo častna priznanja, jih začinili z glasbo in slavnostno večerjo. Osrednji konferenčni del je bil v soboto, ko je v razprodani dvorani portoroškega Avditorija nastopilo osem predavateljev, podeljene pa so bile tudi letošnje nagrade piranesi.

Robert: Piranski dnevi arhitekture so predvsem širjenje obzorij duha, možnost za neki širši pogled, ki ga sicer v mali zakotni Sloveniji – zakotni s pozitivnim predznakom – največkrat pogrešamo. Konferenca je priložnost za vzpostavljanje novih stikov, spoznanja lahko svetovno znane arhitekte, letos je bil to na primer Pritzkerjev nagrajenec Wang Shu iz Kitajske, ki je bil osrednji predavatelj.

Špela: Predvsem je pomembno druženje s kolegi na mednarodni ravni in medsebojna izmenjava mnenj in znanj. Med nami so se razvili številni pristni stiki. Morda so prav ti tisti, ki jih bo treba v prihodnosti bolj negovati kot pa recimo številnost udeležencev.

Tudi vajin novi vodnik Slovenija osebno se ne nagiba k številnosti, nasprotno – zdi se, da nagovarja predvsem iskrene popotnike, raziskovalce. Tudi ni prva skupna knjiga. Pred leti sta pripravila vodnik Gremo v mesto

Špela Kuhar in Robert Potokar: arhitekta, popotnika, ljubitelja zgodovine, umetnosti in kulture ter navdušena raziskovalca Slovenije / Foto: Tina Dokl

Ljubljana, leta 2020 je izšla zdaj že razprodana knjiga Zgodbe slovenske arhitekture. Kako sta knjigo načrtovala tokrat?

Robert: Res nisva začela z ničle, saj je za nama že precej skupnih projektov in imava že kar nekaj tovrstnih izkušenj. Seveda pa je najpomembnejše pri tem, da v družini z navdušenjem potujemo tako po svetu kot po Sloveniji. V nekem trenutku je dozorel čas, da po navorjanju programskega direktorja Beletrine Aleša Štegra pripraviva ta vodnik ...

Za najino odločitvijo so seveda znanja o različnih področjih, ki naju že od nekdaj zanimajo, od zgodovine, kulture in umetnosti do kulinarike ... In kar je prav tako pomembno: seveda navdušenje do tega dela. Vse to se je prepletlo v tem vodniku. Če v drugih vodnikih nečesa ne najdeva, si rečeva, ga bova pa sama naredila tako, kot se nama zdi, da mora biti.

Špela: Vse v bistvu izhaja iz najinega načina življenja. Imava zelo široko socialno mrežo prijateljev različnih strok, tako doma kot po svetu. To so to zelo odprti ljudje, s katerimi se vabimo na obiske. Ob tem spoznavava

zanimivosti njihovega kraja, si vselej ogledava kaj novega, dobiva kakšno novo izkušnjo. To počneva, odkar se poznavava, še iz študentskih let. Sčasoma se je tovrstnih zanimivosti in informacij kar precej nabralo in sva začela snovati vodnik. Vanj sva vključevala tudi najbolj znane znamenitosti, iskala pa sva predvsem zanimive kraje, točke in ljudi, ki v druge vodnike niso vključeni.

Robert: V prisposodbi bi dejal, da gre za male domače cvirke.

... tako kot na primer lepo prenovljena domačija Vrlovčnik v Matkovem kotu in lesene rokodelske mojstrovine iz delavnice Šlanger v Lučah ...

Robert: Lastnik domačije v Matkovem kotu gospod Kugovnik je zelo zanimivo obnovil domačijo in je ob predhodni najavi pripravljen hišo odpreti obiskovalcem. V tem koncu Slovenije v Lučah je tudi delavnica Šlanger, ki jo omenjate. Mojster Jože Strmčnik izdeluje prekrasne skledje iz lesa in ena izmed njih naju je tako rekoč poklicala, da sva si jo kupila za domačo mizo v Ljubljani.

Špela: Ko stopiš v prostor in vidiš na policah vse te ročno izdelane lesene posode, preprosto ostaneš odprtih ust. Veliko takih presežnih občutkov na posameznih točkah sva tudi vključila v knjigo.

Robert: Na ta način sva seveda želela poudariti tudi slovensko rokodelsko znanje in domačo obrt postaviti pred kitajske spominke, ki jih največkrat vidimo v prodajalnah spominkov v mestih.

Špela: Veste, kateri so najbolj prodajani turistični spominki v Ljubljani?

Najbrž spominki z motivom Ljubljanskega gradu ali morda podobe Bleda?

Špela: Ne eno ne drugo, ampak spominki s podobami slik Gustava Klimta. In potem se vprašamo, kaj ima Klimt z Ljubljano.

Mar arhitekti med vožnjo bodisi po podeželski krajini bodisi skozi urbana središča okolico sploh lahko opazujete kako drugače kot skozi oči arhitekta? Je poklic v tem smislu breme?

Špela: Breme je predvsem, ko se pelješ po Sloveniji in vidiš, da je večina naselbinske krajine uničena s

slabo, stihijsko stanovanjsko pozidavo in kričečimi barvami fasad.

Robert: Bodimo iskreni. Žal je res tako. A kljub temu smo lahko veseli, da živimo v Sloveniji, kjer v okolju še vedno lahko najdemo tudi mnoge zanimive in lepe stvari.

In nekaj teh najdemo tudi v Sloveniji osebno. Predvidevam, da sta pred leti sama in s sinovoma bolj potovala po tujini, zdaj pa sta v življenjskem obdobju, ko vedno bolj zanimiva tudi kot počitniška destinacija postaja Slovenija?

Špela: Ne bo držalo, v vsakem obdobju smo našli poti tako v tujino kot po Sloveniji. Ko sta bila fanta še majhna, smo odkrivali turistične kmetije po slovenskem podeželju. Obredli smo skoraj celo Slovenijo.

Robert: Veliko poti po Sloveniji sva naredila tudi v študentskih letih.

Špela: V času vojne za Slovenijo in po njej sva recimo odkrivala Kozjansko, Belo krajino, Prekmurje ...

Robert: Sva lokalpatriota in dava nekaj na Slovenijo, čeprav še nisva bila na Triglavu. (smeh)

Špela: »Vse v bistvu izhaja iz najinega načina življenja. Imava zelo široko socialno mrežo prijateljev različnih strok, tako doma kot po svetu. To so to zelo odprti ljudje, s katerimi se vabimo na obiske. Ob tem spoznavava zanimivosti njihovega kraja, si vselej ogledava kaj novega, dobiva kakšno novo izkušnjo.«

POGOVOR

Snovanja

Pri snovanju knjig sta konstruktivna, piše običajno Špela, Robert fotografira. / Foto: Tina Dokl

Špela: In najbrž tudi nikoli ne bova. (smeh) Smo pa v času epidemije obredli vse kotičke okrog Ljubljane, Toško Čelo, Rašico, Golovec, Ljubljansko barje ...

Robert: Raziskovali smo meje ljubljanske občine. V tistem času je nastajala tudi najina knjiga Zgodbe slovenske arhitekture. Manjkala nama je Štajerska, pa se je Špela dogovorila za obisk na Sladki Gori, kjer je zelo lepa baročna cerkev. Razkazala nama jo je Slavica Lorenčak, nakar je z njeno družino nastalo eno lepo prijateljstvo, ki se odvija naprej. Zgodbo sva poudarila tudi v tem vodniku, piševa o Lembergu in lemlberški potici in skrbnici tamkajšnje kulturne dediščine.

Vodnik nas v tem smislu vodi k spoznavanju in spoštovanju identitete lastnega naroda, v njem ni nakupovalnih namigov za tujce ...

Špela: Seveda so namigi za »shopping«, a ne v trgovskih centrih, ampak za obiske pri rokodelcih, v dobrih slaščičarnah, prav posebnih pekarni ..., pri čemer sta v središču slovensko znanje in tradicija. Je pa v delu tudi že prevod v angleščino.

Robert: Za zdaj pa z njim na popotovanja po domovini res spodbujava predvsem Slovence.

Kakšne vrste popotnike?

Špela: Za radovedne in tiste, ki bi kot popotniki radi doživeli malo več. So ljudje, ki hodijo na Bled na kremne rezine in okrog jezera, midva pa želiva še koga spodbuditi, da bi si ogledal tudi kaj drugega. Tudi na Bledu ne manjka zanimivih kotičkov. Vodnik že uporabljata prijatelja, mlada upokojenca, ki z družbo vsake toliko časa sedeta na vlak in se skupaj

odpravijo na izlete po mestih, kamor jih pripelje vlak.

Robert: Seveda so v vodnik vključene vse restavracije z Michelinovimi zvezdicami, a so bile za naju pomembne tudi domače gostilne, v katere radi zahajamo, recimo v Zali Log na postrvi v gostilno Pri Slavcu.

Vodnik je nekakšen opomnik, spodbujevalnik, da ti v današnjem času neverjetne količine informacij o vsem živem nekdo reče, da je nekaj zanimivo in je vredno iti pogledat. Morda sva do neke mere prav midva relevantna za take spodbude. Nekdo drug bi vodnik seveda zapisal na drugačen način.

Špela: Upam, da bo vodnik nagovoril veliko ljudi različnih pogledov, saj je dovolj široko zastavljen.

Me vara občutek, da se ob ogledu posameznih destinacij največkrat sploh nista predhodno najavljala?

Špela: Največkrat sva svoj namen skrivala.

Robert: Tudi v nekatere hotele, gostišča s prenočišči sva prišla nenapovedano, inkognito, ne da bi pojasnjevala svoj namen. To je vodnik brez sponzorjev in vnaprejšnjih objav, da o kom kaj lepega napiševa. Kar piše v vodniku, je predvsem najino mnenje. Našla sva tudi boljše kremne rezine, kot so tiste na Bledu.

Res?

Robert: Res, in sicer v gostišču Karavla v Podljubelju pri kuharskem mojstru Damjanu Štefetu. To je seveda najino mnenje.

Seveda, saj je naslov vodnika Slovenija osebno.

Špela: Ko smo iskali naslov, smo se odločili, da je že v naslovu treba povedati, da

gre za najin izbor, za katerim tudi stojiva.

Robert: Želela sva si vključiti več zanimivosti, a so naju na založbi z obsegom omejili. Vodnik naj bi bil za v žep in zato ne preobsežen. Zato je tudi že v pripravi vodnik Ljubljana osebno, načrtujemo pa tudi podrobnejše vodnike za posamezne regije.

Sebek s poti v njima ljubem Piranu / Foto: osebni arhiv

Špela: Vse, kar je v vodniku, naša družina tudi živi, smo ljubitelji dobre hrane, radi obiskujemo muzeje, zanima nas vse, kar je drugačno ... Ta način razumevanja življenja sva tudi želela zapustiti sinovoma.

Robert: Ne zgolj materialne stvari ...

Špela: ... denar smo vlagali v potovanja. To je tisto bogastvo, ki v naši družini nekaj šteje.

Robert: V vodniku pa na primer ni planinskih poti, saj nismo preveč navdušeni hribolazci. Za to obstajajo drugi vodniki, v najinem pa je poudarek na zgodovini, umetnosti in kulturi življenja nasploh. Morda je to

njegova posebnost, če ga primerjamo z drugim tovrstnim čtivom.

Se kdaj na poti izgubita? Prav izgubljanja včasih prinesejo nepozabna doživetja.

Robert: V življenju imaš seveda neko smer, zgodbe pa si vendarle pišeš sam. Veliko je takih, ki jih ne načrtuješ in se jim prepustiš, da te popeljejo v povsem nove zgodbe, ki niso bile še nikjer zapisane. Če si dovolj sproščen in odprt, se bo to tudi zgodilo, a ne po naključju, ampak po ključu. Bolj kot ne se vse zgodi po nekem ključu. Velikokrat prav taka izgubljanja, naj bo to v mestih ali naravi, pripomorejo k temu, da ti doživetje močnejše ostane v zavesti, kot pa če si prideš nekaj ogledat, to odključaš, češ to sem videl, in greš naprej. Izgubljanja so sestavni del najinega odkrivanja.

Po poklicu sta dejavna kot arhitekta, a vama vendarle uspe napisati, fotografirati in urediti še knjige. Kdaj najdeta čas za to?

Robert: Tu moram omeniti Špelo, ona je postala prava mojstrica v pisanju strokovnih in poljudnih, širšemu

Robert: Plečnikova hiša je lepo obnovljena, del tudi v informacijski center. Hiša dejansko daje vpogled v njegovo intimo in njegov arhitekturni opus, ki je res izjemen. Slovenci imamo le redke osebnosti, ki so svetovno pomembne. Plečnik to absolutno je. Zgodi se, da študentje v četrtem letniku, ko jih vprašam, ali so že bili v Plečnikovi hiši, rečejo, da še niso bili. Priznam, da mi to vrže klobuk z glave, če ostaneva pri Plečniku. Taka osebnost si zasluži, da jo poznamo in spoštujemo vsi Slovenci. Če bi vprašali tujca, ki kaj ve o Sloveniji, bi se morda spomnil na Jožeta Plečnika, na Triglav pa verjetno ne.

Hkrati pa s Špelo meniva, da imamo vsaj še enega zelo pomembnega slovenskega arhitekta, Edvarda Ravnikarja. Mimogrede – prav letos je trideseta obletnica njegove smrti. Poleg Ljubljane je s svojo arhitekturo močno zaznamoval Kranj, zelo lepo krajinsko ureditev pa najdemo v dolini Draga pri Begunjah. A on seveda ni tak »trademark«, kot je postal Plečnik po uvrstitvi na Unescov seznam dediščine.

»Vodnik je nekakšen opomnik, spodbujevalnik, da ti v današnjem času neverjetne količine informacij o vsem živem nekdo reče, da je nekaj zanimivo in je vredno iti pogledat. Morda sva do neke mere prav midva relevantna za take spodbude.«

Špela, omenili ste, da se v prvem decembrskem koncu tedna odpravljata v Prekmurje. Na gibanico, bodo to dödoli, morda tünka?

Špela: Tokrat nas bo razvajal Bine Volčič na posestvu Monstera, ki ga vodita z ženo Katarino in sva ga tudi uvrstila v vodnik. Na svojem novem domu je pripravil zanimiv koncept dolge mize. Z drugimi gosti se zberemo v petek zvečer na večerji, v soboto sledita zajtrk in večerja, v nedeljo po zajtrku se odpravimo domov. Ves vmesni čas bo namenjen druženju in raziskovanju Prekmurja. Kako smo že dejali, da se malo izgubimo.

Kako gre že tista s Triglavom? Da bi se vsak Slovenec moral vsaj enkrat povzpeti na Triglav. Vidva menita drugače, da mora vsak Slovenec vsaj enkrat v življenju videti Plečnikovo hišo v Trnovem v Ljubljani.

Če bi Jugoslavija še obstajala, bi letos praznovala svoj osemdeseti rojstni dan. Tako pa je že trideset let pokojna in večina za njo prav nič ne žaluje. Ob tej obletnici bi kazalo spomniti samo na dejstvo, da tudi v naši takratni državi ni bilo vse slabo ...

V pokojni Jugoslaviji ni bilo vse slabo

MIHA NAGLIČ

Ko smo živeli še v Jugoslaviji, sem v Žireh imel znanca, ki se je rad pohvalil, da konec novembra vsako leto praznuje kar tri dni skupaj. Ime mu je bilo Andrej in ta ima god 30. novembra. Devetindvajsetega novembra smo imeli takrat državni praznik dan republike, ki je trdila, da se je rodila 29. novembra 1943 v Jajcu. Prvega decembra pa je bil glavni praznik Kraljevine Jugoslavije, imenovane najprej Kraljevina SHS, nastala je z »Ujedinjenjem« 1. decembra 1918. Zdaj so vsi ti datumi razen Andrejevega godu že precej pozabljeni. Obe Jugoslaviji seveda nista pozabljeni. V začetku novembra 2023 sem se na kratko ustavil v Marseillu in na začetku osrednje avenije La Canebière, ki vodi iz pristanišča v notranjost mesta, naletel na spominsko znamenje, ki spominja, da so jugoslovanski teroristi v atentatu na tistem mestu 9. oktobra 1934 ubili našega kralja

Aleksandra I. Zedinitelja in francoskega zunanjega ministra Louisa Barthouja. Od tega atentata bo prihodnje leto že 90 let ...

Razstava v New Yorku

V tem članku pa mi gre za to, da nas spomnim, da je bilo v Jugoslaviji, o kateri vemo veliko slabega, tudi marsikaj dobrega. Pri tem se oprem na objektivno preverljiva dejstva. Prvo je to, da je sloviti newyorški muzej MoMA (Museum of Modern Art) v letu 2018 postavil na ogled veliko razstavo z naslovom *K betonski utopiji: Arhitektura v Jugoslaviji, 1948–1980* (Toward a Concrete Utopia, Architecture in Yugoslavia, 1948–1980). Ob njej so v MoMA zapisali: »Jugoslovanski arhitekti, umeščeni med kapitalističnim Zahodom in socialističnim Vzhodom, so se odzivali na protislovne zahteve in vplive ter razvijali povojno arhitekturo tako v skladu kot naspotju z oblikovalskimi pristopi po Evropi in drugje.« Kustos Martino Stierli pa je zatrdil: »Zgodovinsko

Trg republike v Ljubljani, ki ga je zasnoval arhitekt Edo Ravnikar, je po izboru MoMA ena najbolj reprezentativnih arhitektur nekdanje Jugoslavije. / Foto: Gorazd Kavčič

gledano bo podrobna raziskava proizvodnje arhitektov socialistične Jugoslavije pripeljala do boljšega razumevanja pomembnega, vendar premalo preučenega poglavja zgodovine arhitekture svetovne ureditve hladne vojne.« Razstava je bila na ogled od 15. julija 2018 do 13. januarja 2019. Prikazala je več kot 400 risb, modelov, fotografij in filmskih kolotov iz različnih arhivov, družinskih zbirk in muzejev in tri videoinštalacije. Od slovenskih dosežkov sta bila med drugimi poudarjena Ravnikarjev Trg revolucije (zdaj republike) v Ljubljani in pisarniška stolpnica S2 (sedež nekdanjega SCT) arhitekta Milana Miheliča. Od oblikovalskih dosežkov

pa med drugimi sloviti Nika Kralja iz leta 1956. In

seveda rdeči Kiosk K67 Saša J. Mächtiga. Več povedo slike v tej galeriji.

Bežanijski bloki v Novem Beogradu, primer kakovostne stanovanjske arhitekture po izboru muzeja MoMA v New Yorku / Foto: Wikipedija

Od vsega, kar je od jugoslovanskega ostalo trajnega, je na prvem mestu umetnost, nastala v tistem času. Najbolj pa smo se vsi skupaj navduševali nad jugoslovansko popularno kulturo, zlasti nad filmi in rokovsko glasbo. Naj od vsega tega posebej omenim samo film z izvirnim naslovom Ko to tamo peva ...

Legendarni zložljivi stol Rex, ki ga je zasnoval na gorenjskem vzhodu rojeni arhitekt Niko Kralj (1920–2013), je mednarodno priznan oblikovalski dosežek. / Foto: Wikipedija

Rdeči Kiosk K67 je delo arhitekta Saša J. Mächtiga. Na sliki je sestavljeni primerek, ki še obratuje v poljskem mestu Kalisz. / Foto: Wikipedija

GALERIJA

Snovanja

Kameni cvet, spomenik žrtvam ustaškega nasilja v taborišču Jasenovac, odkrit leta 1966. Avtor spomenika je arhitekt Bogdan Bogdanović.

/ Foto: Olga Vončina

Ilinden, znan tudi kot Makedonium, je spomenik v Kruševu v Severni Makedoniji, odkrit 1974. Avtorja spomenika sta Jordan Grabuloski in Iskra Grabuloska. / Foto: Wikipedija

Nobelovec Ivo Andrić

Eden od največjih dosežkov in presežkov jugoslovanskega časa je gotovo pisatelj in nobelovec Ivo Andrić. Po narodnostnem poreklu je bil Hrvat, po svojem beograjskem domicilu Srb, sam v sebi pa prepričan Jugoslovčan. Letos smo v slovenskem prevodu dobili odlično biografijo z naslovom *V požaru svetov*, napisal jo je nemški publicist Michael Martens. Preberimo odlomek. »Za Andrića se junija 1941 začne čudežen čas sredi dobe grozot. Sovjetski pisatelj Ilja Erenburg, ki bo po vojni postal Andrićev prijatelj, piše o tem v svojih memoarih: 'Isti letnik sva, in vselej z veliko očaranja in celo zavisti mislim na tega svojega vrstnika, ki je v najhrupejšem letu molčal in pisal, molčal in pisal.' Dejansko bo Andrić molčal in pisal ne le eno leto, ampak kar tri leta in pol. Nikoli več ne bo tako produktiven kot v času med prihodom iz Nemčije poleti 1941 in oktobrom 1944, ko Beograd osvobodijo izpod nemške zasedbe. Zdaj ima to, česar mu je v njegovi diplomatski karieri in zlasti v berlinskem obdobju primanjkovalo: čas. Andrić živi popolnoma odmaknjeno v stanovanju svojega prijatelja, odvetnika Braneta Milenkovića, ki se tudi sam zanima za književnost. Tam, v Prizrenski ulici 9, le nekaj korakov od hotela Moskva, kjer je leta 1919 navezal prve stike z beograjsko literarno sceno, nastajajo zdaj v hitrem zaporedju tista dela, ki mu bodo prinesla bralce po vseh celinah in Nobelovo nagrado za književnost. Aprila 1942, manj kot leto dni po prihodu v Beograd, Andrić konča Traviško kroniko. Od julija 1942 do decembra 1943 nastaja *Most na Drini*. Takoj zatem se loti tretjega dela. Gospodična je končana oktobra 1944, natanko v času nemškega

umika. /.../ Vojna je obenem odločilni in osnovni pogoj za to, da lahko Andrić sploh napiše svoja velika dela. Brez nenadne prekinitve njegove diplomatske kariere bi jugoslovanskega epika po imenu Andrić, prevedenega v vse svetovne jezike, bržkone sploh ne bilo. Težko si je predstavljati, da bi lahko napisal svoje velike romane, če bi bil še naprej vprežen v zahtevne naloge vodilnega jugoslovanskega diplomata. Njegovi romani, tako kot mnoga velika dela, izražajo iz mračnih časov.« (str. 212–213)

Ivo Andrić (1892–1974) je bil gotovo edini, ki je osebno poznal tako sarajevskega atentatorja Gavrila Principa kot Hitlerja. Njegova glavna dela bi morali, tudi če smo jih že, zdaj še enkrat prebrati. Za boljše razumevanje vsega, kar se je na prostoru nekdanje Jugoslavije zgodilo v zadnjih desetletjih. Za

spodbudo k temu branju pa ne bi mogli najti boljše knjige, kot je ta: »zgodba evropskega življenja«. Take knjige ne bi mogel napisati neko od Jugoslovanov, ne Srb, ne Hrvat, ne Slovenec, ne Bosanec. Vsi smo v tem oziru preveč pristranski. Moral jo je napisati Nемеc in za to smo mu lahko samo hvaležni. Leta 1973 rojeni novinar in publicist Michael Martens je bil dolgoletni dopisnik časnika Frankfurter Allgemeine Zeitung za Balkan. Objektivna priča.

Kdo tam poje (Ko to tamo peva)

Odličen popis vsega, kar je bilo v Jugoslaviji posebnega in spomina vrednega, je knjiga Leksikon YU mitologije. Dostopna je tudi na spletu: www.leksikon-yu-mitologije.net / Od tega, kar je od jugoslovanskega ostalo trajnega, je na prvem mestu umetnost, nastala v tistem

času. Najbolj pa smo se vsi skupaj navduševali nad jugoslovansko popularno kulturo, zlasti nad filmi in rokovo glasbo. Naj od vsega skupaj posebej omenim samo film z izvirnim naslovom *Ko to tamo peva*. Tu ga le na kratko obnovimo. »Kdo tam poje (srbsko: *Ko to tamo peva*) je kulturni srbski film režiserja Slobodana Šijana in scenarista Dušana Kovačevića iz leta 1980, ki je bil zelo gledan v celi Jugoslaviji. Glavne vloge igrajo Pavle Vujisić (sprevodnik), Dragan Nikolić (pevec), Danilo Stojković (Brka), Aleksandar Berček (voznik Miško), Neda Arnerić (mlada žena), Taško Načić (lovec), Borislav Stjepanović (plešec), Slavko Štimac (ženin), ciganska pevca Miodrag in Nenad Kostić. Aleksander Berček je dobil za vlogo Miška zlato areno na Puljskem filmskem festivalu. Film je črna komedija. Dogaja se

nekje v Srbiji na dan pred napadom na Jugoslavijo, 5. aprila 1941. Skupina potnikov čaka avtobus firme 'Krstić in sin', da bi prišli v Beograd. Med potniki so oče, ki hoče obiskati sina v vojski, šminkerski pevec, ki gre na avdicijo, Brka, oboževalec nemškega reda, lovec, ciganska muzikanta in mladoporočenca. Naložijo se v Krstićev avtobus, ki ga vozi sin Miško, sprevodnik pa je Krstić. Na celodnevni poti do Beograda se jim dogajajo različne stvari: udeležijo se pogreba, krpajo zračnico, prečkajo most. In ko drugo jutro prispejo v Beograd, doživijo nemški zračni napad. Avtobus je poškodovan, na koncu filma pa ciganska muzikanta splezala iz prevrnjenega vozila in zapojeta.« (Vir: Wikipedija) Lahko bi rekli, da je ta film metafora Jugoslavije, zapletene tvorbe brez možnosti rešitve.

Ivo Andrić (1892–1974) je bil gotovo edini, ki je osebno poznal tako sarajevskega atentatorja Gavrila Principa kot Hitlerja. Njegova glavna dela bi morali, tudi če smo jih že, zdaj še enkrat prebrati. Za boljše razumevanje vsega, kar se je na prostoru nekdanje Jugoslavije zgodilo v zadnjih desetletjih.

Nobelovec Ivo Andrić na naslovnici knjige *V požaru svetov*, v kateri ga nemški publicist Michael Martens upodobi kot evropsko osebnost

Plakat za film režiserja Slobodana Šijana *Ko to tamo peva* (Kdo tam poje) iz leta 1980. Film je metafora Jugoslavije, zapletene tvorbe brez možnosti rešitve. / Foto: Wikipedija

Letošnje leto je posvečeno Ivanu Tavčarju in Karlu Destovniku. Prvi je bil v glavnem pripovednik, drugi pesnik, oba sta cenila materinščino, s svojimi stvaritvami sta obogatila slovensko umetnost in se celo z imeni bojevala za slovenstvo ...

Visoka govornica imen

S. J.

Iz Janeza Ivan. Ivan Tavčar se je rodil očetu Janezu 28. avgusta 1851 v Poljanah nad Škofjo Loko kot Janez in umrl 19. februarja 1923. leta v Ljubljani kot Ivan. Ime si je spremenil iz domoljubja in naklonjenosti vsemu slovanskemu v času, ko so tako ravnali mnogi vplivnejši Slovenci. Ime Ivan se je ohranilo predvsem na obrobju slovenskega ozemlja, drugod pa je že v srednjem veku prevladalo ime Janez v različicah Janž in Janež. V dobi jugoslovanstva in vseslovanstva je ime Ivan dobilo občutno prednost pred preveč »nemškimi« imenom Janez, ki je v drugi polovici 20. stoletja spet splahnulo.

Iz Frančiške Franja. Tavčar se je poročil s Franjo, rojeno Košenini, katere mati je bila Frančiška. Franja je ime, ki je pri nas v 19. stoletju deloma prevzelo vlogo imen Franca in Frančiška. V ljubljanskem Adresarju iz leta 1928 je 840 Franj in vsega šest Franc. Razmerje med večinoma neuradnimi klicnimi oblikama je bilo tedaj med polnoletnimi ljubljankami izrazito v prid imenu Franja, kar 140 : 1. V drugem tisočletju uradno zapisana imena za Slovenijo za približno isto obdobje kažejo nasprotno podobo. Razlika

Ivan Tavčar se je rodil kot Kosmov Janez. Med drugimi sta ga upodobila dva Ivana: Ivan Vavpotič in Ive Šubic (lesorez na sliki).

med imenom Franja in Frančiška je kar 140-kratna v prid imenu Frančiška.

Zakonca Tavčar sta prvega sina poimenovala po očetu Ivanu. Drugim sinovom sta poleg svetniških izbrala še slovanska imena: Franc Boris Jožef, Anton Zvonimir in Igor Gustav. Hčerki sta dala ime Josipina Bogomila. **Bogomila** je junakinja Prešernove pesnitve *Krst pri Savici* (1836), Črtomirova izvoljenka. Ime Bogomila je med Slovenci izpričano v *Čedaj-skem evangeliarju* s konca 1. tisočletja. Poleg Prešerna je Slovence na ime Bogomila v 19. stoletju opozarjal tudi *Ilustrovani narodni koledar* Dragotina Hribarja.

Kajuhov kip v rodnem Šoštanju, upodobljen z levo srčno-pesniško in bojvito desno »perutjo« (delo Marjana Keršiča)

Kmečka in gosposka imena. V Tavčarjevih delih najdemo zbirko klicnih oblik, ki jih danes skoraj ne poznamo več: Luca in Reza, Jakope in Lenče, Anžon in Nacon, Tinač in Mihač. V *Visoški kroniki* (1919) je ovekovečil tudi rabo ljudske oblike imena Mihael na Gorenjskem. Mihol je ječar, ki ga kličejo tudi Miholca.

Za Erazma, ki poroči kmečko dekle v pripovedi *Holekova Nežika* (1876), napiše Tavčar: »Bog ga ve, kje je vzel to ime.« V povesti *Cvetje v jeseni* (1917) je Danijel Presečnikov hlapec. Njegovo ime je pisatelj opisal z besedami »pomislite, to coklarsko ime v tem olikanem pogorju« in »že ime kaže, da je bil svoj čas prinesen iz Trsta«. Resničnemu »hlapcu Danijelu«, ki je Tavčarju služil za lik, je bilo ime Ernest, Poljanci pa so mu rekli Geri, ker jim je bilo njegovo pravo ime preveč tuje.

Zaznamovana Polikarpa. Naslovnega junaka povesti *Polikarp* (1905) je upodobil najbolj znan Ivan pri nas. Cankarjevega Polikarpa so našli na videz mrtvega v župnikovem hlevu, in ko so mu iz žepa potegnili listek, na katerem je pisalo Polikarp, se je oglašil župan: »Polikarp? Tako ni ime nobenemu človeku na svetu! ... Janez, Jože, Franc – to so imena! Če je kakšen Polikarp

svetnik v nebesih, pač nima veliko opravila!« Kasneje se je čudil še župnik: »V tvoji suknji je bil listek z imenom 'Polikarp'; ampak takega imena, oprosti, ni imel še živ človek na svetu. Pač sem že krstil tisoč ljudi v dolgih dneh svojega pastirovanja, toda ne spominjam se, da bi bil kaznoval nedolžnega človeka z imenom Polikarp ...« A resnica je bila, da je, ko je bil še kaplan, krstil prav tega Polikarpa, svojega lastnega nezakonskega sina. Ni mu hotel dati ne imena Franc, ki si ga je želela mati, ne Matija, ki ga je v sili predlagala botra: »Kaj? Matija? Že vsak bi bil dandanašnji rad Matija! Nikoli ne bo Matija! Ime mu bodi Polikarp!«

V *Visoški kroniki* (1919) je Polikarp Khallan kruti gospodar na Visokem, »katerega ni nikdar posijalo sonce v dušo«. Svoje posestvo je kupil s krvavim denarjem in s tem nakopal prekletstvo nad svoj rod.

Hrepenenje po domovini. Junak povesti *Janez Sonce* (1886), vitez, ki se poroči z Ano, dekletom nižjega stanu, s celim imenom izpoveduje domačnost in značajsko nasprotje trdosrčnega Polikarpa Khallana. Toda edini Tavčarjev književni junak s čisto slovanskim in obenem slovenskim imenom je Radoslav. To ime sestavljata besedi rad, v

pomenu radosten, vesel, in slav, kar med drugim pomeni slaven, slava.

Radoslav, avtobiografski junak pripovedi v pisnih *Bolna ljubezen* (1874), žalosten in bled študent, je nasprotje svojega imena. Ne bi rad umrl v daljnem mestu, a ko ga Avrelija prosi, da jo odpelje v svojo ljubljeno domovino, mu njegova trpeča duša tega ne dovoli.

Kajuh in Cvetana. Leta 1922 se je rodil Karel Destovnik, katerega stoto obletnico rojstva smo praznovali lani, osemdeseto obletnico smrti pa bomo obhajali prihodnje leto. Umetniško in partizansko ime **Kajuh** si je izbral po hišnem imenu kmetije svojega starega očeta. V Šaleški dolini ta narečna beseda pomeni kanja. Kot je zapisal Tavčar, bi Karla Destovnika na Gorenjskem klicali Korle, sam se je pa po štajersko podpisal Korlek.

Istega leta kot Kajuh se je rodila hči priznanega sadjarja Josipa Priola **Cvetana**, ki je umrla pred petdesetimi leti, leta 1973. V svoj dnevnik je napisala, da so starši našli ime zanjo v knjigi *Darovana* (1906). Mistikinja, ki je zaradi svojih boleznih eno poletje preživela na Koprivniku v Bohinju, je prva slovenska svetniška kandidatka, katere ime ni svetniško in ima pomen v slovenščini. Ko bo svetnica, bo lahko zavetnica vseh, ki dajo ali nosijo slovensko ime.

Venček imen za Gorenjsko. Na gorati del naše domovine nas spomnita imeni iz zemljepisnih imen **Vitranc** in **Bogatin**. Slednje je tudi makedonsko in bolgarsko ime. Žensko, ki rada hodi v gore, imenujemo **Planinka**, kar je drugo poimenovanje za najbolj občudovano gorsko cvetlico, ki ji pravimo **planika**. Kras gora in hkrati ženski imeni sta še **Murka** in **Velesa**.

Slovenščina je bogata za pisatelje in pesnike, kakršna sta bila Tavčar in Kajuh, a zakladi materinščine, leposlovje in naravne lepote Gorenjske ter cele naše domovine so obenem lahko neizčrpen vir navdiha staršem, ki izbirajo ime za svojega otroka.

(Podatki o imenih so vzeti iz knjige Simona Lenarčiča *Vse o imenih v Sloveniji*.)

Mistikinja in svetniška kandidatka Cvetana Priol (1922–1973) s cvetjem v naročju (Lojze Čemažar, freska na Kureščku)

»Ivan Tavčar se je rodil očetu Janezu 28. avgusta 1851 v Poljanah nad Škofjo Loko kot Janez in umrl 19. februarja 1923 v Ljubljani kot Ivan. Ime si je spremenil iz domoljubja in naklonjenosti vsemu slovanskemu v času, ko so tako ravnali mnogi vplivnejši Slovenci.«

Čez nekaj dni, v nedeljo, 3. decembra 2023, bo Prešernov 223. rojstni dan. Ob tej priložnosti objavljamo zanimiv in dragocen prispevek doktorja Jurija Kurilla o Prešernovem razmerju z uglednim kranjskim ranocelnikom Tomažem Pircem, ki je pesnika tudi zdravil ...

Ranocelnik Tomaž Pirc in pesnik France Prešeren

JURIJ KURILLO

V prejšnjih stoletjih evropske zgodovine so se univerzitetno izobraženi zdravniki (fiziki) zelo izogibali vsakršnim »krvavim« posegom v človeško telo (puščanje krvi, puljenje zob, oskrba ran ipd.) in so jih kot manj vredne rajši prepuščali določenim, za to priučenim obrtnikom, kot so bili padarji (kopališčniki) in še posebej brivci. Šele ob koncu 18. in na začetku 19. stoletja, v času razsvetljenstva, so evropske vladarske hiše začele ustanavljati posebne mediko-kirurške šole – v Ljubljani že leta 1782 –, v katerih so se kandidati strokovno izobraževali za ranocelnike in porodničarje; postali so t. i. patroni kirurgije. Za povprečne ljudi so bili mnogo bolj dosegljivi, pa tudi precej cenejši od univerzitetno izobraženih fizikov, ki so se pa pogosto pritoževali nad ranocelniško »konkurenco« ... V našem prikazu se bomo spomnili na enega najbolj uglednih ranocelnikov svojega časa, na Tomaža Pirca in njegov odnos do pesnika Franceta Prešerna.

Tomaž Pirc se je rodil 29. oktobra 1813 v kranjski barvarski družini Pircev. Po krajšem brivskem in ranocelniškem uku v Ljubljani je leta 1827 naredil prvi gramatikalni razred tamkajšnje gimnazije. V letih od 1833 do 1835 je obiskoval mediko-kirurško šolo na ljubljanskem liceju, kjer je opravil vse potrebne izpite, tudi iz veterine, in tako dobil ob posebni prisegi leta 1836 diplomu kot »Tauglicher und wohl erfahrener Wundarzt und Geburtshelfer«, torej kot sposoben in izkušen ranocelnik in porodničar.

Prvo službo je nastopil v Kranju, kjer še je leta 1837 oženil z Jožefino Frančiško Götzl, ki mu je tam rodila sedem otrok. Ordiniral je v hiši na današnjem Mestnem trgu, pogosto pa je tudi obiskoval bolnike v okoliških vaseh. Tisti čas sta na tem področju razsajali nalezljivi

bolezni kolera in tifus, ki sta zahtevali od zdravnikov in ranocelnikov veliko zavzetosti ter požrtvovalnosti, čeprav so povzročitelje in s tem ustrezno vzročno zdravljenje odkrili šele v bakteriološkem obdobju medicine – mnogo desetletij pozneje.

V Kranju je 1846. leta odprl svojo advokatsko pisarno dr. France Prešeren. V kratkem si je kot zelo sposoben pravnik pridobil veliko uglednih strank v poslovnem svetu, med zemljiškim gospostvom, duhovščino pa tudi med kmečkim prebivalstvom. Čeprav so bili njegovi dohodki sprva zagotovo kar dobri, je denar ob poznejši hudi pesnikovi bolezni hitro skopnel.

Tomaž Pirc je spadal med ožjo pesnikovo kranjsko družbo, v kateri so bili po njegovih besedah še trgovec Florian, Viktor Vest, kazenski komisar pl. Andrioli, preddvorski graščak Urbančič, Konrad in Rudolf Lokar. Vsi so se menda ob srečanjih v nekaterih kranjskih gostilnah dobro zabavali. Kljub družbi pa se je pesnik, močno duševno osamljen, vdajal alkoholu in kmalu se ga je lotilo neozdravljivo obolenje jeter.

Po pripovedovanju Prešernove hčere Ernestine je bil očetov »uradni zdravnik« dr. Anton Bežek, okrajni zdravnik v Kranju. Zdravstvene tegobe pa sta mu skušala olajšati še ranocelnika Tomaž Pirc in Luka Pergl, kljub nasprotovanju zdravnika, češ da po svoje in nedovoljeno zdravita tudi notranje bolezni. Tomaž Pirc svojih uslug pesniku ni nikdar zaračunal, medtem ko je zdravnik še po njegovi smrti od dedičev zahteval kar veliko vsoto petdesetih goldinarjev. Prvi je povedal, da je bil Prešernu ob njegovi vodenici trikrat vodo izpustil in da jo je bilo za cel »škaf«. To pa je pesnikova sestra Lenka pozneje zanikala, kot tudi sam bolnik.

Bleiweisove Novice so namreč 10. januarja 1849 objavile naslednjo novico: »Novičar: Z zdravjem našiga

Fotografija Tomaža Pirca v mlajših letih (Tržiški muzej)

Franz Kurz zum Thurn und Goldenstein, France Prešeren, 1850 (Gorenjski muzej)

slavniga pesnika Dr. Prešerna slabo stoji; pred nekimi dnevi so mu vodo iz trebuha izpustili, ker je vodenica čedalje hujše prihajala. Bog dej! de bi mu zdaj odleglo in de bi spet ozdravil.« Kaže, da se je Prešeren nad tem sporočilom pritožil, saj lahko 17. januarja 1849 v istem časopisu preberemo: »Gosp. Dr. Prešerin nam je na znanje dal, de ni res kar je uni dan Novičar zastran njegove bolezni govoril in de njegova bolezen ni huda, kar se očitno vidi, ker g. dohtar sam Novice bere. Z velikim veseljem tedaj prekličevo Novičarjevo laž.«

Žal se je kmalu pokazalo, da je bilo prvotno obvestilo slovenski javnosti o

Zjutrej malo pred smertjo je še svoji sestri rekel: 'Kmalu bo treba pred sodbo iti' – in zares se je zgodilo!«

V soboto, 10. dan tega meseca, je bil pogreb, kakršnega v Kranju še ni bilo. Pesnika so pokopali na kranjskem pokopališču dekan Dagarin in sedem duhovnikov ob častnem spremstvu Narodne straže ter prisotnosti množice pogrebcev ter prijateljev iz Ljubljane in drugih slovenskih mest. Med njimi je bil zagotovo tudi Tomaž Pirc.

Leta 1850 se je Pirc z družino preselil v Tržič, kjer je obveljal za zelo uglednega zdravnika, četudi ni študiral na medicinski fakulteti – se je pa sam veliko izobraževal. Bil je celo član Društva zdravnikov na Kranjskem. Pri njem so iskali pomoč ljudje od blizu in daleč z najrazličnejšimi bolezenskimi težavami; med njimi so nekateri pripadali uglednim družbenim stanovom. Tako je postal družinski zdravnik graščakov Urbančičev iz Preddvora, pri katerih je srečal Primičev Julijo. V Tržiču je imel navado, da je vsak dan po obedu zahajal najprej v Schmidtovo kavarno, nato pa v gostilno Pr' Slug, kjer so se v posebni sobi zbirali ob tržaškem vinu bržanki mestni izobraženci. Tu ga je srečal literarni zgodovinar Fran Levec (1846–1916) in ga povprašal po spominih na druženje s pesnikom Prešernom v kranjskih letih. Njegove zapiske hrani danes rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. V celoti so objavljeni v knjižnem delu pisca teh vrstic »Tomaž Pirc« (Gorenjski in Tržiški muzej, Kranj 2015.). Navajam samo eno pričevanje, o Primicovi Juliji (povedano delno v nemščini): »Iz njegovih ust vem, da s svojo Julijo ni nikdar govoril ... Julijo sem poznal kot žensko, ni bila nobena lepota. Z njo sem bil večkrat skupaj v Preddvoru pri Urbančičevih, kjer je bila v gosteh. Bila je nečimrna.«

Tomaž Pirc je umrl v Tržiču 18. junija 1880. Njegov nagrobnik stoji danes ob Tržiškem muzeju.

»Iz pesnikovih ust vem, da Prešeren s svojo Julijo ni nikdar govoril ... Julijo sem poznal kot žensko, ni bila nobena lepota. Z njo sem bil večkrat skupaj v Preddvoru pri Urbančičevih, kjer je bila v gosteh. Bila je nečimrna.« (Tomaž Pirc)

Alpinist, gorski reševalec, risar, konservator, arhitekt, varuh naravne in kulturne dediščine Vlasto Kopač (1913–2006) je ena tistih slovenskih osebnosti, ki z leti samo pridobivajo, kot dobro staro vino. Letos je minilo 110 let od njegovega rojstva. V Medobčinskem muzeju Kamnik so o njem posneli dokumentarni film ...

Človek, ki ga nikomur ni uspelo zlomiti

MIHA NAGLIČ

Vsak človek ima ime in priimek, navadno sta to dve besedi, tisto, kar je v življenju največ počel, pa je mogoče pri večini ljudi opredeliti z eno samo. Nekdo je (bil), denimo, predvsem arhitekt in grafik in kot tak morda še direktor zavoda za spomeniško varstvo. Spet drugi se nam je najbolj vpisal v spomin kot planinec, alpinist in gorski reševalec. Nekoga je najbolj zaznamovalo to, da je dejavno pripadal t. i. levi politični opredelitvi, bil že leta 1936 zaradi »komunistične propagande« obsojen na štiri mesece zapora, leta 1938 sprejet v KPS, vsa leta med drugo svetovno vojno služil narodnoosvobodilnemu gibanju, oktobra 1943 ga je aretirala domobranska policija, januarja 1944 je bil poslan v Dachau, ga preživel, bil oktobra 1947 zaradi suma, da je v taborišču sodeloval z gestapom, aretiran in avgusta 1948 na dachavskih procesih obsojen na smrt, »pomiloščen« na 20 let »odvzema prostosti s prisilnim delom«, aprila 1952 »pogojno izpuščen«, 1971 pravosodno in 1986 še politično rehabilitiran ... Vlasto Kopač, ki se je rodil 3. junija 1913 v Novi vasi (Žiri) in v svojem 93. letu umrl 27. aprila 2006 v Ljubljani, je bil vse to in še marsikaj v eni osebi. Bil je človek 20. stoletja. Tega je sicer preživel za dobrih pet let, a zaznamovalo ga je predvsem tisto, kar je doživel sredi njega. Njegov oče, morda po krivem spregledani akademski slikar Franjo Kopač, se je po študiju na praški akademiji z mlado ženo, Pražanko Boženo, vrnil v rodne Žiri in tu se jima je rodil sin Vlastimil. Oče je moral že v začetku prve svetovne vojne na fronto, iz ruskega ujetništva se je vrnil šele po njenem koncu. Z njim je mladi Vlasto živel v mestih, kjer je oče služboval kot gimnazijski profesor, v Kruševcu, Kranju in Splitu. V Ljubljano je prišel pozno jeseni 1934, ko je bila

Mladi Vlasto Kopač med gradnjo novega zavetišča pod Skuto, za katerega je leta 1946 naredil tudi načrt

/ Foto: arhiv Mojce Kopač

Plečnikova risalnica že polna, a profesor ga je kljub temu sprejel. Postal je njegov najboljši risar, on je bil tisti, ki je v letih 1938–1940 po njegovih zamislih v dveh letih trdega dela zrisal Vrt mrtvih, pozneje imenovan Žale. In tu je od 5. maja tudi njegov novi in zadnji dom. Ko so jih obnavljali, Žale in druge mojstrove zgradbe, je kot angel varuh bdel nad verodostojnostjo prenove. V letih 1963–1969 je bil ravnatelj medobčinskega Zavoda za spomeniško varstvo Ljubljana, takrat je udeležil svoj največji lastni arhitekturni podvig: rešil je Veliko planino. Že kot študent je izdeloval grafike z narodnoobrambno vsebino. Razglednico iz leta 1938 (Slovenci, družimo in branimo se!), ki je izšla po zasedbi Avstrije in kaže Hitlerja in Mussolinija, kako vsak s svoje strani, čez Karavanke in z rapalske meje kot oboroženi pošasti segata po slovenski zemlji, poznajo mnogi, a le malo kdo ve, kdo je njen avtor. V

začetku vojne je delal v iletalni tehniki KPS. V Dachauu je skrivaj narisal cel ciklus prizorov iz taboriščnega življenja, ki so se ohranili in postali izjemni dokument trpljenja. V slovenskih dachavskih zaporih pa mu niti risati ni bilo mogoče. Iz osebnih stisk in zlasti iz obeh dachavskih muk se je vzpenjal v svet, ki ga je pozdravil – v gore. Že pred vojno je kot alpinist sodeloval v akademski skupini SPD, leta 1945 je bil izbran za prvega predsednika predhodnice Planinske zveze Slovenije (Odbora za planinstvo in alpinistiko pri Fizkulturni zvezi Slovenije), vendar se to v njeni zgodovini dolgo ni navajalo, ni bilo primerno. PZS se mu je oddolžila tako, da ga je pred leti izvolila za častnega predsednika. Posebno zadoščeno je dočkal tik pred koncem stoletja, leta 1999, ko je predsednik republike Milan Kučan njegovega dahavskega sotrpina in prijatelja Igorja Torkarja in njega odlikoval z zlatim častnim znakom

svobode. Torkarja za »zvestobo slovenstvu«, Kopača »za zasluge pri ohranjanju in vrednotenju kulturne dediščine, za celotno življenjsko delo in za vse, kar je dobrega napravil za Slovenijo«. Lepo. Najlepše pa je v njegovem življenju to, da ga ni uspelo zlomiti. Padel je pod največja totalitarizma stotletja, se izpod obeh pobral in ostal zvest sebi in svojemu prepričanju, svojim najbližjim, slovenski dediščini in slovenskim planinam.

Gornji spominski zapis sem napisal na povabilo urednika dnevnika Delo in je bil objavljen v soboto, 6. maja 2006, dan po pogrebu. V njem sem zagrešil vsaj eno netočnost. Zapisal sem namreč: »V slovenskih dachavskih zaporih pa mu niti risati ni bilo mogoče.« To sicer velja za prvi del tega zapora, ki je bil pravo mučenje, v zadnjih letih, ko so mu zaporniški režim omilili, pa je lahko tudi delal. V svojih zaporih ob Ljubljani (na da-

perorisb za jeseniške gorske reševalce.« Tako urednik France Malešič v predgovoru v Kopačevi knjigi Iverj z Grintovcev, 2006, str. 13–14. Ta ponatis in pripis je torej zato, da bo resnici zadoščeno; tudi Udbi ne smemo delati krivice.

Zdaj pa še film

V letu 2023, ko je minilo že 110 let od Kopačevega rojstva, smo dobili še film o njegovem življenju in delu. Naredili so ga v Medobčinskem muzeju Kamnik, avtorici sta Janja Železnikar in Andreja Humar Gruden. Prva projekcija je bila 26. oktobra na gradu Zaprice, druga pa 23. novembra v Kinu Svoboda v Žireh. Slednje sem videl tudi sam in bil nad filmom navdušen. O Kopaču smo vedeli že veliko, v filmu pa je mogoče ugledati še marsikaj. Gre tudi za moč tega medija. Prej smo ga poznali predvsem iz tiskanih in likovnih medijev (razstave). Gibljive podo-

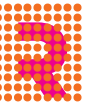

Osemdesetletni Vlasto Kopač pred svojo rojstno hišo v Žireh, 2003 / Foto: Franc Temelj

našnji Povšetovi) je Udba organizirala pravi projektiivni biro, v katerem so zaprti inženirji in tehniki risali zanj potrebne načrte. »Štiri leta in pol je bil zaprt v Ljubljani. Tam je za Planinsko zvezo narisal zemljevid Julijske Alpe in Karavanke, Kamniške Alpe in soseščina, v merilu 1 : 75.000, najboljša te vrste, ter nekaj

be pričarajo več kot le besede in mirujoče slike, fragmente povežejo v celoto. Odlično je vezno besedilo, dobra montaža, dobra bralna interpretacija. Ekipe, ki je naredila film, napoveduje tudi počastitev tega moža v letu 2026, ko bo minilo 20 let od njegove smrti. Knjiga, razstava, simpozij in najbrž še kaj. Se že veselimo.

Najboljše v življenju Vlasta Kopača je to, da ga nikomur ni uspelo zlomiti. Padel je pod največja totalitarizma 20. stoletja, se izpod obeh pobral in ostal zvest sebi in svojemu prepričanju, svojim najbližjim, slovenski dediščini in slovenskim planinam.

HUMOR, HOROSKOP

HOROSKOP

TANJA

Oven (21. 3.–21. 4.)
Morda boste nekaj izvedeli, lahko pa boste vi tisti, ki boste delili pomembno informacijo. Kakor koli že bo, s svojimi komunikacijskimi sposobnostmi boste razsvetlili marsikoga v svoji bližini, ki si je predolgo zatiskal oči.

Bik (22. 4.–20. 5.)
Vse se bo vrtelo okoli financ. Ali boste dobili nepričakovan priliv, lahko boste napredovali, kar se bo seveda poznalo tudi v denarnici, lahko pa boste denar nekam vložili in se vam bo še zelo dolgo dobro obrestovalo.

Dvojčka (21. 5.–21. 6.)
Zagotovo je to čas, ko postavite na prvo mesto sebe. Nikar si ne delajte utvar, da ste dobra duša, ki izpolnjuje svojo karmo tako, da skrbi za druge. Življenje je namenjeno temu, da rastemo, in z izčrpanjem ne boste dosegli ničesar.

Rak (22. 6.–22. 7.)
Nekaj, česar še niste zaključili, vam bo zaposlovalo misli in vas oviralo pri nadaljnjem delovanju. Življenje je narejeno tako, da včasih dokler ne zaključite neke stvari, ne morete začeti novega obdobja. In tokrat je pri vas tako.

Lev (23. 7.–23. 8.)
Ne gre drugače, kot da sklonite glavo in se prebijete skozi vse te zaplete, ki so se vam zvrstili pred nosom. Zavedajte se, da boste dosegli svoj cilj, samo tokrat ne na svoj osvajačiči način, temveč bolj po ovinkih in z več napora.

Devica (24. 8.–23. 9.)
Tudi vas bo zajela čistilna mrzlica, ki je verjetno posledica bližajočega se novega leta. Lahko boste preurejali, pospravljali ali pa samo razmišljali, kdo, kako in zakaj ni več primeren, da je v vašem ožjem krogu prijatelj.

Tehtnica (24. 9.–23. 10.)
Pogovor, ki ga boste imeli, bo bodisi spremenil vaše poglede in posledično tudi predrugačil vaše cilje ali pa boste samo prejeli novice, ki vam bodo olajšale rešitev neke zadeve, lahko tudi na poslovnem področju, kjer boste lažje dosegli cilj.

Škorpion (24. 10.–22. 11.)
Vse, kar ste v bližnji preteklosti začeli, se bo izkazalo za odlične projekte, ki potekajo v pozitivno smer. Zato je mogoče čas, da pregledate preostale življenjske zadeve in se odločite, ali res potrebujete vse te zadeve, kajti niste čarodej.

Strelec (23. 11.–21. 12.)
Ne glede na to, ali ste vezani ali samski, bo prišlo do spremembe v partnerskem odnosu. Samski lahko najdete nekoga ali pa se spremeni vaše dožemanje partnerskega odnosa, vezani pa lahko zvezo še utrdite in poglobite – ali pa se razidete.

Kozorog (22. 12.–20. 1.)
Spremenite rutino, sicer ne boste zadovoljni, saj imate občutek, da stagnirate. Ko boste to opravili, se lotite zasledovanja svojih ciljev, ki ste jih malce zanemarili. Tokrat vam bo lažje, saj se bodo energije spremenile, in sicer na boljše za vas.

Vodnar (21. 1.–19. 2.)
Vezani boste poskušali z boljšo polovico oživiti strast in romantiko, za katero se vam zdi, da je malce zamrta. Samski boste ljubosumni na vezane, saj se vam bo zdelo, da jim je prekrasno, medtem ko vi samevate. Živahno bo.

Ribi (20. 2.–20. 3.)
Bliža se zaključek leta, zato vas bo zajela mrzlica, da mora biti vse po predpisih. Bodisi boste pospravljali omaro, prenavljali stanovanje ali se distancirali od določenih ljudi, za katere ste ugotovili, da ne sodijo več v vaše življenje.

TA JE DOBRA

Sošolca z gimnazije

Miha po mnogih letih sreča sošolko z gimnazije.
»Ej, Milena, kako si kaj? Je kaj novega pri tebi?«
»Živim v Nemčiji, kjer sem se poročila, imam dva otroka. Tudi posel nam gre dobro ... Skratka – nimam se kaj pritoževati. Pa ti?«
»A jaz? Nič, grem plačat položnico za elektriko.«
»Aha ... No, pa drugače?«
»Drugače mi jo bodo izklopili.«

Zimska oprema

Policist ustavi avto in vpraša voznika: »Kaj imate od zimske opreme?«
Voznik: »Dolge gate.«

Na izpitu

»Lukec, kako je bilo na izpitu?« vpraša oče sina.
»Precej pobožno,« ta odgovori.
»Kako to misliš – pobožno?«
»Profesor mi je postavil vprašanje, pa sem se pokrižal. Ko sem odgovoril, se je pa pokrižal profesor.«

Veverice igrajo nogomet

Pri zdravniku.
»Doktor, vsako noč sanjam, kako veverice igrajo nogomet.«
»Se zgodi. Predpisal vam bom tabletko in vzemite eno vsak večer pred spanjem,« ga potolaži zdravnik.
»Hvala, gospod zdravnik. Jih lahko začnem jemati šele jutri? Danes zvečer je ravno finale.«

LAŽJI SUDOKU

7	8		4	1			2	3
5				7	6	9	4	
	3					1		
2	1					8	3	
3			6		2			5
	6	4					7	9
		8					9	
	5	3	1	2				4
9	7			5	4		6	

Rešitev:

1	9	5	8	2	7	8	6	4
7	8	7	2	1	6	9	5	3
2	6	5	9	7	8	7	1	7
6	7	1	6	5	7	9	9	8
5	1	7	9	9	7	6	6	6
9	6	7	7	6	5	1	2	7
1	2	9	6	7	9	6	9	9
5	9	1	9	6	7	6	5	1
8	7	9	7	6	1	2	2	2
6	2	9	5	1	7	9	6	7

TEŽJI SUDOKU

2								4
		6	5				7	
				6		2		5
	5				3	4		
		1	9		2	5		
		8	6				3	
7		4		9				
	6				4	8		
9								7

Rešitev:

1	7	1	5	5	8	2	7	8
2	6	8	7	2	1	6	9	5
9	5	9	6	2	7	1	7	7
6	7	5	1	9	9	7	2	7
8	9	2	7	6	1	2	6	6
1	2	9	6	2	6	9	9	9
5	9	1	9	6	7	6	5	1
6	7	8	1	2	5	9	7	9
6	1	9	2	5	9	7	9	9
6	2	9	5	1	7	9	6	7

Navodilo za reševanje: v kvadrate vpišete števila od 1 do 9 tako, da se ne bo nobeno število ponovilo ne v vrstici ne v koloni ne v enem izmed odebeljenih devetih kvadratov. Pripravil B. F.

NAGRADNA KRIŽANKA

ZAVOD ZA TURIZEM IN KULTURO KRANJ, GLAVNI TRG 2, KRANJ

		GORENJSKI GLAS	PES. KI LAJA, LAJAČ	OBLEKA, ODEVA (KNJIŽNO)	UČENEC	KAROL PAHOR	GRŠKA GORA BOGOV	HITER TEK	OPIS. OČRT	LAGODJE (KNJIŽNO)	FINSKO JEZERO, ENARE	REKA V ANGLJI, NENE	SLIKAR MAVEC
DOLINA NA NOT-RANJSKEM					12								
POSVOJENEC, ADOPTAT								16					
JELKA (NAREČNO)						ZAČIMBA ZA PICO NIŽAVJE						7	
PREDUJEM									USTNI SPRH, SOOR			SKLA-DATELJ KOGOJ	POLŽAJ V JOGI
POLOPICA Z MADA-GASKARJA							HLAPLJIVA TEKOCINA	PADAR	TEMNO SI-VA KRAVA	PODZEMNA ŽIVAL			
EVA LONGORIA					LIČINKA, ZRKA			3				ANDREJ STARE	RJAVO-LASKA
IZDELOVALEC COPAT		19										MESTO V SEVERNI ITALJI	UMAZANEC
GORENJSKI GLAS		PRAVNI PREDPIS		ZELEN MINERAL									
SLEPILO, PRIVID										IGRALEC ALEKSIC			
RALNA ZEMLJA		14					KEMIJSKI ELEMENT (J)	ZDRAVLJIVA RASTLINA					MAFUSKI ŠEF
LIK IZ ENEIDE							NEKDANJI DRŽAVNI URADNIK	OZEBLINA				11	
DRAGO TRŠAR						OPERATER							
TOLOVAJ, RAZBOJNIK					15					ATLANTSKI PAKT			
IGRALEC RANER							ČRN PRAH V DIMNIKU REJNICA					EDO MURIC	21
GORENJSKI GLAS		NOŽU PODOBNO REZILO		ZELENICA							NAPITEK IZ ORANŽ		
TEŽKA KOVINA (Cu)				DEČEK S CUDEŽNO SVETILKO							REKA V SRBLJI		GLAVNO MESTO KAZAH-STANA
SL. PESNIK (JOZE)								NABIRALKA MEDU					
PRISTAŠ DARKERJEV					24							GALATEJIN LJUBIMEC	
FILMSKI APARAT												TROPSKO DREVO	
SESTAVIL: F. KALAN		POSODA ZA ZALIVANJE VRTA	VETRNI JOPIČ	RIMSKI CESAR	GREŇČICA	VODNI HLAPI	UGO TOGNAZZI	DEL KROŽNICE	TRASIRANA SMER	GORENJSKI GLAS	BARTOLOV ROMAN	BANJA	
LANSIRNI MOST ZA RAKETE					9							GRANIT Z AVALE	1
LUTKAR												LIMONIN NAPITEK	
DRŽAVNI PRAVNIK						BORILNA VEŠČINA	MANJŠI VIR VODE				18	ŠOLSKO SPRICE-VALO	GLAS, ZVOK
GEORGE RAINER				GLASBENI STIL				REDKA KOVINA (Sm)	TRUP				
IGRALEC BIZOVICAR						JAPONSKA LUKA	MERSKA KOLIČINA			4		NORD, BO-ZANSTVA	
SKAND. MOSKO IME			2			LIK PRI ČETVORKI	TRAVA TRET-JE KOŠNJE	SPIKERKA ROŠ	PEVEC DRA-GoJEVIČ			KLAVDIJ TUTTA	
AVENTURIN IBERT MONOLOG OTARU RATINE		DUŠEVNOST	SAMO-GOVOR	KNJIŽNA POLICA								TEMA, MRAKOBA	8
DIPLOMAT-SKI PRAVIL-NIK MED OBISKOM DRŽAVNIKA								VARUŠKA (ZASTAR.)	ZELENICA V PUŠČAVI			NOGOMETAS DŽEKO	13
SODNI ZBOR			20				FIGURA	FR. SKLAD. (JACQUES)	BABICA PO MEŠČANSKO				KITAJSKO BRENKALO
IVAN GROHAR				VOTEL VODNIK								MATEMAT. NEZNANKA	
GLASBENIK RONCEVIC				RAFKO IRGOLIČ									5
SL. MA-NEKENKA (ŠPELA)													
												IZOLACIJA PRI SUMU OKUŽBE	10

Prešerni december

3.-31. 12. Praznični sejem

3. 12. ob 17^h Prižig luči, Moon Time Quartet in Ledena kraljica5. 12. ob 17^h Prihod sv. Miklavža, mini koncert Glasbene šole Kranj8. 12. ob 19^h Joške v'n, 20 let9. 12. ob 19^h Sem slišal peti IV, srečanje oktetov in malih vokalnih skupin15. 12. ob 19^h Dixie šok16. 12. ob 11^h Tuba božički16. 12. ob 19^h Le Serpentine22. 12. ob 19^h Sprejem športnikov Kranja, Vazz28. 12. ob 19^h Žur Radia Kranj29. 12. ob 17^h Prihod Dedka Mraza29. 12. ob 19^h HELP! A Beatles Tribute30. 12. ob 19^h Županov koncert: Petar Grašo31. 12. ob 22^h Silvestrovanje: Miran Rudan inDesignZdružimo moči v humanitarni akciji
V Kranju dobro v srcu mislimo: 1. 12.-15. 1.

Rešitev križanke – geslo na kuponu – lahko pošljete po pošti na naslov Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, Kranj, ali jo oddate v nabiralnik na tem naslovu. Lahko pa rešitev pošljete tudi po elektronski pošti. To storite tako, da z mobilnim telefonom fotografirate kupon z geslom in ga pošljete na naslov krizanke@g-glas.si. V elektronsko sporočilo ne pozabite napisati svojih osebnih podatkov. Rok za oddajo je torek, 12. december 2023.

Nagrade:

2 x vstopnica za ogled SOS Proteus + 2 x kuhanček na Glavnem trgu
2 x vstopnica za ogled SOS Proteus + 2 x kuhanček na Glavnem trgu
1 x vstopnica za ogled SOS Proteus + 1 x kuhanček na Glavnem trgu

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24

S prižigi lučk začetek prazničnega decembra

Ta konec tedna bo marsikje po Gorenjskem znova zasijala praznična osvetlitev, kar bo uvod v praznični december, poln zanimivih prireditev.

S. Š., V. S., M. A., S. K.,
A. S., M. L., A. B., A. Š., N. T.

Gorenjska – Danes se v Škofji Loki začne letošnji festival Loka v snegu. Ob 17. uri bo na Mestnem trgu, ob koncertu zasedbe Popgaraž, zasijala praznična osvetlitev. Na dogodku se bo moč okrepčati s toplimi napitki in hrano, ki jih bodo postregli na praznično okrašenih stojnicah. Že jutri bo v mestu potekalo srečanje z vinarji, ki bo ponudilo različna vina, unikatne izdelke in izdelke domače obrti, primerne tudi za obdarovanje. Na Mestnem trgu 38 bo jutri tudi delavnica Izdelovanje adventnih venčkov.

Danes prižig luči še v ...

Tudi v Radovljici se danes ob 17. uri s slovesnim prižigom lučk na Linhartovem trgu začne praznični december. Prižig lučk bosta pospremila lokalna artista Kreaktiv z ulično predstavo in skupina Help! A Beatles Tribute Band. Kot vsako leto bo istočasno potekal zaključni dogodek meseca lokalne kulinarike. Prvi decembrski konec tedna bo postregel z bogateno Radolško tržnico v soboto ter z nedeljskim Miklavževim rokodelskim sejmom v Radovljiški graščini. Radolško tržnico bodo obiskali tudi pravljčni konji, nedeljski sejem pa Miklavž. Dogajanje se bo do konca meseca nadaljevalo s prazničnim sejemom vsak konec tedna, ki ga bodo spremljale delavnice za otroke,

ulične predstave in nastopi. V ospredju okrasitve Radovljice je okrasje iz naravnih materialov. Tudi letos vhod v mesto krasi velik božični venec, delo floristke dr. Sabine Šegula.

V središču Šenčurja bodo danes ob 15.30 postavili in blagoslovili božično-novoletno drevo, ki ga letos podarjajo krajanje skupnosti Visoko - Milje.

Jutri in v nedeljo pa ...

V središču Preddvora okrasitev z žarečimi rdečimi srci ostaja, z Grajskim Preddvorom pa bodo v praznični december zaradi slabe vremenske napovedi vstopili jutri, in ne danes, kot je bilo najprej načrtovano. Jutri bo tako začetek večini gostil grad Dvor, in sicer med 16. in 19. uro. Potekal bo adventni sejem, na grajskem dvorišču pa bodo lučke na novoletnem drevesu, ki so ga letos postavili krajanje Tupalič, slavnostno zasvetile med 16. in 17. uro. Ob 17.45 načrtujejo ognjeno predstavo Lučka v temni deželi priljubljene žonglerske in ognjene skupine Čupakabra, ob 19. uri pa bo v gradu Dvor pogovorni večer Ivke Sodnik. Gostila bo jezuitskega patra Jožeta Robleka, ki bo predstavil tudi svojo novo knjigo Starost je lepa. Grajski Preddvor bo do 29. decembra, ko se bo na gradu zgodil veliki prednovoletni koncert, gostil še kopico zanimivih prazničnih dogodkov.

Prižig prazničnih luči in s tem odprtje Alpske vasice v

Kranjski Gori bo jutri ob 18. uri, nastopil bo Marko Vozelj z Mojstri.

V Železnikih bodo praznične luči prižgali jutri ob 17. uri v sklopu Andrejevega sejma na trgu pred župnijsko cerkvijo. Sejem se bo začel ob 14. uri, od 15. ure dalje bosta potekala delavnica izdelovanja adventnih venčkov in glasbeni program, ob 17.30 pa načrtujejo še obisk Miklavža s spremstvom.

Na Jezerkem so letos skoraj podvojili število novoletnih lučk – snežink na javni razsvetljavi po celotnem naselju, izvemo na občini. V Županov kot na prižig lučk na božičnem drevescu vabijo v nedeljo ob 17. uri. Prižig lučk bosta spremljala tudi kratek kulturni program in skromna pogostitev.

V Kranju, ki je že odet v praznično podobo kot pretekla leta, bodo praznične lučke prvič zasvetile v nedeljo ob 17. uri, ko se bo pred Prešernovim gledališčem začel program z Moon Time Quartetom in Ledeno kraljico. Praznično razsvetljavo v mestu dopolnjujeta novoletni smreki na Glavnem trgu in pred Prešernovim gledališčem, kot že nekaj let pa tudi verzi dr. Franceta Prešerna, ki bodo žareli vse do Prešernovega dne 8. februarja. Do konca leta bo v mestnem jedru potekal praznični sejem (od četrta do nedelje, izjemoma tudi 5. decembra, ko bo pred Prešernovim gledališčem Miklavžev sprevid s koncertom Glasbene šole Kranj). Ob koncu tedna se bo zvrstilo tudi dvanaest

Tudi v starem delu Kranja (fotografija je od lani) bodo praznično osvetlitev prižgali ta konec tedna. / Foto: Tina Dokl

koncertov, tri otroške prireditve ter sprejem kranjskih športnikov. Prešerni december se bo končal s silvestrovanjem z Miranom Rudanom na Glavnem trgu.

Prihodnji teden

Praznično vzdušje se bo v Kamniku začelo že danes, ko bodo otroci tamkajšnjih vrtcev in šol okrasili božična drevesca na Šutni. Nato bodo v ponedeljek ob 16. uri odprli drsališče na Glavnem trgu ter ob tem pripravili novoletni bazar. Ob 18. uri bodo otroci prižgali novoletne lučke, ki bodo zasvetile na drevescu in v središču mesta. Že v torek bo sledil prihod Miklavža, pestro praznično dogajanje pa se bo nadaljevalo skozi ves december.

Tudi na Jesenicah bo v decembru veselo. Božično-novoletno praznovanje

se bo začelo v torek, 5. decembra, ko bo ob 17. uri v Kinu Železar za najmlajše na sporedu Miklavževanje s Čarodejem Janom, sledil pa bo slavnostni prižig prazničnih lučk na Trgu Toneta Čufarja. Čez celoten december se bodo v občini zvrstili različni dogodki, od Miklavževega sejma zdravja, adventne tržnice, koncerta Yugo Nostalgie in P. Valiaka pa do obilske Dedka Mraza in velikega silvestrskega večera, na katerem bo na odru zasijala Helena Blagne, kasneje pa tudi The West Band.

Prižig lučk bo v Naklem 8. decembra ob 16.30 na parkirišču Mladinskega športnega parka, 14. decembra ob 17.30 pa bo pred galerijo Dupljanske graščine odprtje božično-novoletne razstave Biotehniškega

centra Naklo, ki se bo začela z nastopom kolednikov Folklorne skupine Društva upokojencev Naklo. Že danes popoldne pa bodo uradno odprli pokrito drsališče v Mladinskem športnem parku. Brezplačno drsanje bo vsak dan od 14. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa od 9. do 19. ure. Od 19. do 21. ure bo omogočena rekreacija za skupine, ki si želijo igranja hokeja. Dopoldne bo čas za šole in vrtce, za športne dneve in za organizirane skupine. »Ob odprtju drsanja bo postavljen tudi Božičkov nabiralnik, v katerega bodo naši otroci lahko metali svoja pisma, ki bodo potem romala k Božičku na severni tečaj. Nabiralnik bo stal ob gostinskem lokalu pri drsališču,« je povedal nakelski župan Ivan Meglič.

Sanje brez cilja so samo sanje

V radovljiški Linhartovi dvorani so v četrtek premierno predvajali film z naslovom Milimeter po milimeter. Film mladega režiserja Jakoba Remarja govori o doživetjih svetovnega prvaka v najtežjem gasilskem tekmovanju in gasilca operativca Patrika Štefelina.

MARJANA AHAČIČ

Radovljica – »Sanje brez cilja so samo sanje,« je v uvodu v kratki dokumentarni film preprosto povedal 22-letnik, ki je gasilec že od mladih nog, s tekmovanji najvišjega ranga pa se je začel ukvarjati pred šestimi leti, ko je občudoval podobne podvige svojega predhodnika, gasilca Domna Pavliča iz Begunj.

Prvič je na tem najtežjem gasilskem tekmovanju na svetu rezultat pod magičnima dvema minutama, 1:56, dosegel leta 2016. Dve leti

kasneje se je pridružil slovenski ekipi v Sacramentu v ZDA, kjer mu je uspelo priti v elitni klub gasilcev, ki jim z zahtevno progo uspe opravi v času pod 1:40. Tekmovanje, ki se ga večinoma udeležujejo poklicni gasilci iz ZDA in Kanade, je takrat zaključil kot 29. med več kot štiristo udeleženci.

Oktober letos pa se je v ameriškem mestu Stuart na Floridi udeležil 32. svetovnega tekmovanja Firefighter Combat Challenge, kjer je v tandemu s Poljakom Rafalom Berezo s časom 1:06,72 osvojil tudi naslov

svetovnega prvaka. Da bi prekosila svetovni rekord, jima je zmanjkalo dobre pol sekunde. Kot je na premieri filma povedal Štefelin, načrtuje, da mu bo to uspelo prihodnje leto.

Režiser Jakob Remar je v pogovoru po premierni uprizoritvi pojasnil, da so s filmom po eni strani želeli pokazati, kakšno je delo prostovoljnih gasilcev, po drugi pa zabeležiti Štefelinove priprave na najtežja tekmovanja. In sporočilo o tem, kako uspeti? »Postaviti si je treba cilj in stati za svojimi dejanji. Veliko delati in

upati, da se na koncu izide, tako kot se mora,« pravi Patrik Štefelin.

Sicer pa Štefelin pravi, da najvišja mogoča fizična in psihična pripravljenost še zdaleč nista namenjeni zgolj doseganju najboljših rezultatov na najzahtevnejših tekmovanjih, temveč mu to predvsem omogoča najboljšo pripravljenost takrat, ko je to najbolj pomembno – na intervencijah.

»Če mi je bilo v začetku gasilstvo bolj ko ne hobi in možnost druženja z vrstniki, mi zdaj predstavlja poslanstvo, priložnost, da

Patrik Štefelin (v sredini) in režiser Jakob Remar (na desni), v pogovoru z voditeljem večera / Foto: PGD Radovljica

pomagam drugim,« je povedal.

Pri nastajanju filma so sodelovali tudi prijatelji, ki prav tako večinoma prihajajo iz gasilskih vrst, kot direktor fotografije je sodeloval

Janez Jakob Dremelj, s četrtrkovno premierno uprizoritvijo pa so se zaključile tudi aktivnosti ob praznovanju 140-letnice PGD Radovljica, katerega član je Patrik Štefelin.

GG naročnine

E-POŠTA: narocnine@g-glas.si, TELEFON: 04 201 42 41

www.gorenjskiglas.si

Nagrajenka

Vstopnici za Aktualov 16. rojstni dan, ki bo danes v Stožicah, prejme **Katja Dovžan** iz Tržiča. Čestitke!

Me PZ Vrelec pri DU Škofja Loka in gostujoči ženski zbor Novosadske Šmizle iz Srbije vabita na koncert PESEM NAS ZDRUŽUJE, v soboto, 9. 12. 2023, ob 19. uri v Sokolski dom v Škofji Loki.

Po koncertu vas vabimo na pogostitev in druženje z nami. **Vstop prost.**

DRUŠTVO UPOKOJENCEV ŠKOFJA LOKA, PARTIZANSKA CESTA 1C, ŠKOFJA LOKA

NOVO

Medtem, ko so piškoti v pečici, Miklavž poišče svojo slavnostno opravo in ugotovi, da mora nujno zloščiti še čevlje. A glej ga zlomka, to ga tako zaposli, da pozabi na dobrote v pečici ...

Trda vezava, dimenzije: 28 x 23,5 cm, 26 strani

12,90
EUR

* poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poština zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Bliža se čas
obdarovanj

Podarite naročnino na časopis Gorenjski glas!

Podarite naročnino na časopis Gorenjski glas! Svoje najbližje boste razveselili vsak torek in petek, ko jih bo časopis Gorenjski glas pričakal v poštnem nabiralniku. Za vse možnosti naročnin pokličite 04/201 42 41 vsak delavnik od 8. do 15. ure, pišite na narocnine@g-glas.si ali kliknite na www.gorenjskiglas.si/prijavanoveganarocnika

Naj bodo letos prazniki še posebno čarobni.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

HALO-HALO GORENJSKI GLAS

telefon: 04 201 42 00

Naročila za objavo sprejemamo po telefonu 04/201 42 00 ali osebno na Nazorjevi ulici 1 v Kranju oz. po pošti – od ponedeljka do četrta do 11. ure! Cene oglasov in ponudb v rubriki so izredno ugodne.

ROZMAN BUS, T: 04 531 52 49, 041 855 630, www.rozmanbus.si

TRST: 29. 11., **ADVENTNI TRST:** 16. 12., **STRUNJAN:** 29. 11.–4. 12., **RADENCI:** 26.–29. 12., **BANJA VRUČICA S TERAPIJAMI:** 11.–18. 12.,

AKCIJA 2024: BANJA VRUČICA S TERAPIJAMI, JANUAR: 10.–17. 1., 12.–19. 1., 19.–26. 1., **FEBRUAR:** 5.–12. 2., **MAREC:** 2.–9. 3., 9.–16. 3., 12.–19. 3., 14.–21. 3., 19.–26. 3., 21.–28. 3.

Obvestila o dogodkih objavljamo v rubriki Kažipot brezplačno samo enkrat, pošljete jih lahko na e-poštni naslov kazipot@g-glas.si.

PIREDITVE

Dobrodelni večer BC Naklo

Strahinj – V športni dvorani Biotehniškega centra Naklo v petek, 1. decembra, ob 17. uri dijaki z mentorji pripravljajo 15. dobrodelni večer Ko sobivam, svet odkrivam.

Ta veseli dan kulture

Spodnji Brnik – Kulturni klub Liberius Cerklje in KUD Krvavec Spodnji Brnik v nedeljo, 3. decembra, ob 15. uri vabita na prireditve Ta veseli dan kulture ob rojstnem dnevu dr. Franceta Prešerna in Frana Milčinskega Ježka. Vstop na dogodek v Gasilskem domu na Spodnjem Brniku bo prost.

Adventni semenj Waldorfske šole

Naklo – V gorenjski enoti Waldorfske šole na Glavni cesti 13 v Naklem bo v nedeljo, 3. decembra, od 10. do 17. ure adventni sejem s pestrim spremljevalnim programom. Obiskovalci bodo lahko ustvarjali, obiskali evritmijsko delavnico, se preizkusili v spretnostnih igrah ..., pripravili bodo tudi dve strokovni predavanji in uprizoritve pravljic.

IZLETI

Kopanje v Bernardinu

Kranj – Društvo bolnikov z osteoporozo Kranj v torek, 5. decembra, vabi na kopanje v Bernardin v Portorož. Popoldne sledi kosilo na barki in ogled novoletnega Kopra. Vabljeni tudi nečlani. Informacije in prijave na 041 424 768.

Izlet v neznano

Kranj – Društvo upokojencev Kranj bo v četrtek, 7. decembra, popeljala po znanih in neznanih poteh. Odhod izpred Globusa s posebnim avtobusom bo ob 8. uri, vstopna postaja bo še Kokrici. Hoje bo največ dve uri, obvezna pa je visoka obutev, v primeru snega tudi dereze. Prijave sprejemajo v društveni pisarni do ponedeljka, 4. decembra.

OBVESTILA

Sejem smučarske opreme

Škofja Loka – Člani SK Alpetour Škofja Loka 2. in 3. decembra v Športni dvorani Poden organizirajo tradicionalni sejem

smučarske in druge zimske opreme – rabljene in nove. Oba dneva bo odprt od 8. do 19. ure. Vstop je brezplačen.

Dobrodelni srečelov

Škofja Loka – Župnijska karitas Škofja Loka v nedeljo, 3. decembra, prireja dobrodelni srečelov. Potekal bo v župnijskih cerkvah v Škofji Loki, Stari Loki in pri bratih kapucinih po dopoldanskih svetih mašah.

Tombola

Preddvor – V torek, 5. decembra, ob 17. uri se v prostorih Društva upokojencev Preddvor lahko pridružite igralcem tombole. Obvezne so prijave do zasedbe mest na mck-prijave@luniverza.si ali 04 280 48 25.

Srečanje harmonikarjev v Ljubnem

Ljubno – V petek, 8. decembra, ob 19. uri bo v Domu športnega društva Ljubno na Gorenjskem jubilejno deseto srečanje harmonikarjev samoukov na frajtonarici.

KONCERTI

Podoknica MePZ Petra Liparja

Kranj – Mešani pevski zbor Petra Liparja pri Društvu upokojencev Kranj v soboto, 2. decembra, ob 18. uri vse ljubitelje tradicionalnih Podoknic vabi pred Prešernovo hišo v Kranju, kjer bodo s pesmijo počastili obletnico Prešernovega rojstva in praznik Mestne občine Kranj.

To so bili časi

Slovenski Javornik – Skupina godcev pri KUD Triglav Suhe hruške skupaj z gosti OFS Jabčki in Tuba evfonij iz Glasbene šole Kranj v nedeljo, 3. decembra, ob 17. uri vabijo na koncert z naslovom To so bili časi, ki bo v dvorani Kulturnega doma Julke in Albina Pibernika na Slovenskem Javorniku.

RAZSTAVE

Valovite ravnice

Slovenski Javornik – V petek, 1. decembra, ob 18. uri bodo v Kulturnem domu Julke in Albina Pibernika na Slovenskem Javorniku odprli razstavo Valovite ravnice članice Fotografskega društva Jesenice Barbare Toman. Izbor fotografij bo na ogled do 15. decembra, in sicer od torika do petka in ob nedeljah od 16. do 20. ure.

Strašni parkeljni – starodavni demoni

Kranjska Gora – V Muzeju Kranjska Gora bo v soboto, 2. decembra, ob 15. uri etnološka delavnica peke parkljev v krušni peči, ob 17. uri pa odprtje razstave fotografij, ki so nastale na Ognjenem spektaklu 2019. Poleg sodobnih parkeljnov, ki jih je v objektiv ujel Jasim Suljanovič, bodo predstavili bogato paleto šeg in navad ob sv. Miklavžu v Gornjesavski dolini.

PREDSTAVE

Jutri začnem

Dovje – KUD Jaka Rabič Dovje Mojstrana v nedeljo, 3. decembra, ob 18. uri vabi v Aljažev prosvetni dom na Dovjem na monokomedijo Dese Muck Jutri začnem v izvedbi Mateje Mlačnik. Vstopnine ni, le prostovoljni prispevki. Prosijo za pravočasni prihod.

OBVESTILO NAROČNIKOM

Račune lahko prejmete tudi po elektronski pošti

- Če želite račune prejemanj po e-pošti, nam na e-naslov narocnine@g-glas.si sporočite točno ime in priimek ter naslov, da vas bomo našli na seznamu.
- Na e-naslov, s katerega nam boste poslali osebne podatke, bomo poslali račun v obliki pdf, ki bo povsem enak položnici v tiskani izdaji.
- Sodobna tehnologija omogoča tudi hitro in preprosto plačevanje računov s pomočjo mobilnega telefona in QR kode.

Prepričani smo, da boste zadovoljni.

Gorenjski Glas | www.gorenjskiglas.si

PETKOVA PRIREDITEV
Izjaja: **Lutkovna skupina Bobek DEBELA REPA**
Petek, 1. december 2023, ob 17.30
OKC Krice Krace, Tomšičeva 14

SOBOTNA MATINEJA
Izjaja: **Gledališče iz desnega žepka GOSPA PEHTRA**
Sobota, 2. december 2023, ob 10.00
Prešernovo gledališče Kranj

www.pgk.si

MALI OGLASI

T: 201 42 47
E: malioglas@g-glas.si

Male oglase sprejemamo:
za objavo v petek do srede do 14. ure in za objavo v torek do petka do 14. ure!

Delovni čas:
ponedeljek, torek, četrtek, petek neprekinjeno od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprti.

NEPREMIČNINE

STANOVANJA

ODDAM

STANOVANJE v Kranju, moškemu z redno službo, tel.: 064/136-719

ZA daljše časovno obdobje oddajam v mesecu aprilu in maju 2024 polovico hiše v Naklu odgovornemu paru ali družini z enim otrokom. Stanovanje se nahaja v pritličju. Možnost ogleda v decembru, tel.: 00491742070711

fesst
FESST, d. o. o., nepremičninska družba, Koroška c 2, Kranj, Telefon: 236 73 73 Faks: 236 73 70 E-pošta: info@fesst.si Internet: www.fesst.si

IŠČEM

ZOBOZDRAVNICA, stara 49 let, in njen bodoči mož, učitelj voznje, star 58 let, najmeta stanovanje na Gorenjskem ali v Ljubljani, tel.: 031/254-429, Marina in Bogdan

MOTORNA VOZILA

AVTOMOBILI

PRODAM

CITROEN Xsara HDi 2.0, zelo ohranjena, 1. lastnik, ugodno, tel.: 041/612-032

OPEL Meriva, bencin, letnik 2015, 40.500 km, 1. lastnik, redno servisiran, tel.: 031/746-308

OPEL Insignia, letnik 2013, dobro ohranjen, modre barve, veliko opreme, tel.: 068/605-994

DRUGA VOZILA

PRODAM

POČITNIŠKA prikolica Adria, l. 93, reg. do 2027, wc, tuš, gretje, v odličnem stanju, 3.900 EUR, tel.: 071/381-410

MOTORNA KOLESA

PRODAM

SKUTER 49 kub., samo 3.000 km, 40 –60 hitrost, kot nov, cena 800 EUR, tel.: 041/758-972

KAWASAKI 500 ER, l. 98, ugodno, cena 1.200 EUR, tel.: 041/758-972

STAVBNO POHIŠTVO

KUPIM

MANJŠE strešno okno, kompletno, rabljeno, nižji cen. razred ali lino, Križe, tel.: 051/819-044

KURIVO

PRODAM

DRVA, metrska ali razžagana, možnost dostave, tel.: 041/718-019

5 m³ suhih okroglic (rajkelnov), hrast in gaber, razžaganih, s prevozom 250 EUR, tel.: 031/229-151

SUHA bukova in mešana drva, bukovne butare ter rajkeljne – okroglice, tel.: 031/826-621

SUHA bukova in smrekova drva, 8 m³ po ceni 350 EUR, tel.: 040/835-505

SUHA bukova drva, tel.: 040/532-320

STANOVANJSKA OPREMA

POHIŠTVO

PODARIM

KAVČ dolžine 250 cm, dobro ohranjen, Preddvor, lasten prevoz, tel.: 040/206-167

OGREVANJE, HLAJENJE

PRODAM

PLINSKI gorilec D-EMC-M 24 MI, letnik 2017, tel.: 031/676-447

HOBII

KUPIM

ODLIKOVANJA, medalje, značke, razglednice, kovance, bajonete, sablje, čelade, uniforme, tel.: 051/740-430

ZNAČKE zbiram, pokličite, če jih imate, tel.: 041/890-840

IŠČEM

ODLIKOVANJA, značke, kovance, slike, bižuterijo, luči in druge stvari, tel.: 068/173-293

STARINE

KUPIM

STARINE: mizarški ponk, poslikane skrinje, manjšo kaščo, drobnarije, kipe ..., tel.: 051/258-936

MEDICINSKI PRIPOMOČKI

OČALA kot na napatnico s popustom do 101 EUR. Olandia Kranj, Olandia Kamnik, Deteljica Tržič, Spar center Jesenice. Kliči brezplačno 080 1331, www.optika-aleksandra.si

KMETIJSKI STROJI

PRODAM

KULTIVATOR širine 180 cm, tel.: 040/532-320

MOLZNI stroj na dve enoti in ventilator za seno, tel.: 031/223-102

KUPIM

MEŠALNIK za prašičjo krmo, tel.: 041/250-205

MOTOKULTIVATOR Gorenje Muta, traktor in kmetijske priključke, tel.: 041/540-364

ODKUP traktorjev in kmetijske mehanizacije, v kakršnemkoli stanju, tel.: 041/255-834

PRIDELKI

PRODAM

JEDILNI in krmni krompir, beli in rdeči, tel.: 041/971-508

KRMNI krompir, tel.: 031/223-102

VINO teran odlični, pred prazniki dostavim na dom, tudi manjše količine, tel.: 041/614-862

VZREJNE ŽIVALI

PRODAM

KOKOŠI – nesnice, jarkice, rjave, pred nesnostjo. Pripeljemo na dom, Matej Bulovec, s.p., Mlakarjeva ul. 45, Šenčur, tel.: 041/710-113

BIKCA ČB in ČB/RJ, stara 3 tedne, tel.: 041/254-711

KAMERUNSKES ovce, breje, cena 60 EUR/kos, tel.: 041/758-972

MEŠANE liščke – zajce in zajklye za pleme ali zakol – meso, lahko tudi nekaj sena v kockah, tel.: 040/845-860

OVNA JS pasme za zakol ali rejo, tel.: 041/589-194

PRAŠIČA, krmljenega z domačo krmo, tel.: 041/971-508

TELIČKO simentalko, vajeno planinske paše, tel.: 031/615-456

KUPIM

BIKCE in teličke, od 14 dni do 300 kg, ter pašno kravo, tel.: 051/372-468

ODKUP ŽIVINE – KOGLER. Plačilo v 3 dneh, eko plus. V rejo oddamo pittance – teličke, bikce. Kogler Franz A., d.o.o., Parmova 53, Ljubljana, naročila na tel. tel.: 064/130-081

PLEMENSKEGA kunca lisca ali orjaka, starega od 9 do 12 mesecev, Križe, tel.: 051/819-044

OSTALO

PRODAM

ULEŽAN hlevski gnoj, možna dostava, tel.: 031/676-235

ZAPOSLOTITVE (M/Ž)

IŠČEM

GOSPOD Jože, 80 let, blizu Celovca, išče gospo za pomoč v hiši, tel.: 0043 6764408440

STORITVE

NUDIM

SENČILA ASTERIKS, d.o.o., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lalnelne zavese, plise zavese, komarniki, markize, www.asteriks.net

RADIO KRANJ 97.3
pisan kot jesen
radio-kranj.si

Radio Sora
Vedno blizu. 91.1 / 89.8 / 96.3
RADIO SORA, D.O.O., KAPUCINSKI TRG 4, ŠKOFJA LOKA

Radio Triglav
Radio Triglav Jesenice, d.o.o., Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice
Gorenjska 96 MHz
RADIO ZA RADOVEDNE

ADAPTACIJE – vsa gradbena dela od temeljev do strehe, fasade, škarpe, urejanje dvorišč, tlakovanje, asfalt, ograje, dimniki, izolacija, krovstvo, tesarstvo – po zelo ugodni ceni. Leard, d.o.o., Pivka 11, Naklo, tel.: 041/583-163

PEČARSTVO, lončene peči, zidani kamini, kmečke peči, obnova, popravilo, izdelava, izris. Trgovina Kamin, Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska cesta 2, Radovljica, tel.: 040/364-636

SANACIJE, obnove dimnikov z inox cevmi, povrtavanje, rušenje, pozidava, montažni dimniki, dimniške kape. Garancija 10 let. Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska 2, Radovljica, tel.: 041/229-246

RAZNO

PRODAM

MIZO 80 x 120, TV Grundig, ekran 65 cm, tel.: 040/705-145

LOTO
Loto rezultati – žrebanje 29. 11. 2023
11, 19, 20, 24, 33, 37 in 30
Loto PLUS: 24, 26, 29, 35, 39, 42 in 10
Joker 6: 6 0 2 7 0 6
Predvideni sklad 3. 12. 2023 za Šestico: 430.000 EUR
Predvideni sklad 3. 12. 2023 za 6 plus: 240.000 EUR
Največji dobitek za Joker 6: 300.000 EUR

radio GORENC | *Širim veselje!*
Osrednje slovenska 93,8 MHz | Jesenice 92,1 MHz | Tržič 95,1 MHz

NOVO
Moja hitra peciva
Pred vami je edinstvena zbirka receptov, namenjena vsem, ki nimate dovolj časa za pripravo sladkih zalogajev. Vsebuje 200 enostavnih in hitrih receptov za okusne slaščice, ki se jim nihče ne more upreti.
14⁹⁰ EUR
Vezava: špirala, dimenzije: 20 x 15 cm, 216 strani
Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.
Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštnina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.
Gorenjski Glas www.gorenjski-glas.si

OSMRNICA
Sporočamo žalostno vest, da nas je zapustil
VASILIJ KOBAL
Zoisova ul. 46, Kranj
Pogreb pokojnika bo v soboto, 2. decembra 2023, ob 12. uri na pokopališču v Kranju.
Vsi njegovi žalujoči

OSMRNICA
V 82. letu se je od nas poslovil dragi mož, ati, ata in tast
ANTON SKOK
po domače Pišk v Ljubljanske ceste v Škofji Loki
Pogreb z mašo bo v ponedeljek, 4. decembra 2023, ob 15. uri na Mestnem pokopališču v Škofji Loki. Od 11. ure dalje bo žara v tamkajšnji poslovilni vežici.
Žalujoči: žena Mari, sin Dorče, hčerka Polonca, vnukinja Klara in zet Simon

ZAHVALA
V 51. letu starosti nas je mnogo prežgodaj zapustil naš dragi sin, brat, stric, bratranec in prijatelj
ŠTEFAN VEHOVEC
iz Voklega
Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in vsem, ki ste sočustvovali z nami, za ustna in pisna sožalja ter objeme in stiske rok. Hvala vsem za podarjene sveče, cvetje ter darove za svete maše in finančno pomoč. Zahvaljujemo se tudi sodelavcem podjetja Sava Goodyear, ekipi PC Alfa, kolektivu Luznar in gostilni Ančka. Zahvaljujemo se osebju na oddelku CIT in nevrokirurgiji v UKC Ljubljana za oskrbo in pomoč. Hvala g. župniku Urbanu Kokalju za lep pogrebni obred in pogrebni službi Navček, pevcem ter trobentaču. Iskrena hvala vsem, ki ste se od njega poslovili in ga pospremili na njegovi zadnji poti.
Žalujoči vsi njegovi: mama Silva in sestre Brigita, Nataša in Darinka z družinami
Voklo, 16. novembra 2023

Pravi buhtelj je marmeladni

V svetu raznolikih okusov in dobre hrane kuhanje postaja več kot le nujnost vsakdana. Postaja pravo doživetje, ki združuje ljudi v skupnosti okoli kuhinjske mize. Tega se prav dobro zavedajo na Ljudski univerzi Jesenice, kjer že dlje časa potekajo kulinarne delavnice.

NIKA TOPORIŠ

Jesenice – Obiskali smo delavnico, na kateri so pod vodstvom z Vijoleto Smolej pripravljali slastne marmeladne buhtlje. Kot je pojasnila Lea Mozetič z Ljudske univerze Jesenice, delavnice organizirajo preko Večgeneracijskega centra vsaj enkrat mesečno. »Vijoleta je kot prostovoljka z nami že več let in veseli smo sodelovanja. Običajno zaradi prostorske stiske dopuščamo udeležbo do dvanajst ljudi, danes jih je z nami sicer malenkost več. Prednosti tovrstnih delavnic so zagotovo usmerjene v družbeno udeležbo, izmenjavo izkušenj, deljenje mnenj in spoznavanje jedi,« je dejala Lea Mozetič in dodala, da izbiro jedi največkrat prepustijo kar Vijoleti, vsekakor pa je ta večkrat povezana tudi z aktualnim dogajanjem. V decembru bodo tako kulinarne delavnice posvetili prazničnemu duhu.

Veselje do peke

V kuhinji se je nabrala množica udeležencev, ki so prišli po nova znanja in stara poznanstva. Vijoleta ni ničesar prepustila naključju, za zbrane je namreč pripravila natančen recept, da se bodo izdelave buhtljev lahko lotili

Spretno roke Vijolete Smolej so poskrbele, da je bil vsak buhtelj natančno tak kot prejšnji.

/ Foto: Tina Dokl

tudi doma. Čeprav so udeleženci na vprašanje o tem, kaj je najbolj pomembno za izvrstne buhtlje, dejali, da zagotovo pravilno pripravljeno testo, pa se Vijoleta s tem ni povsem strinjala. »Najprej sta potrebni dobra volja in ljubezen. Če ne ustvarjamo z veseljem, potem nič ne uspe. Takrat je bolje, da počnemo kaj drugega, kot pa da se smukamo po kuhinji,« je dejala glavna za kahalnico. Kot je povedala, posebni triki ne obstajajo, vselej je treba natančno slediti receptu, ki ji ga je predala stara mama. Poudarila

je, da so kulinarne delavnice koristne zaradi izmenjave izkušenj, obujanja starejših receptov in seveda kvalitetnega druženja.

Poznana jed, a drugačna priprava

Še preden je kuhinjo napolnil vonj po sveže pečeni buhtljih, smo poklepetali tudi z udeleženci, ki so že komaj čakali, da bodo lahko pokusili pečene izdelke. Metod Fajfar iz Cerklj na Gorenjskem ni bil prvič na delavnici, saj se, kot je poudaril, vsakič kaj novega naučijo. »Vidiš malo drugačne

načine priprave, kako drugi delajo. Buhtlje sem doma že večkrat delal, ampak Vijoleta ima malo drugačno pripravo. Bomo videli, kakšni bodo potem na koncu.« Tudi Jeseničanka Marina Svetina se delavnici udeleži, kadar se le more. »Ni pomembno, ali je sladko ali slano, zelo rada pridem, saj mi je všeč, da se obujajo in ohranjajo stari, tradicionalni recepti,« je dejala in dodala, da se je pred leti sicer že lotila izdelave buhtljev, vendar ji bo udeležba zagotovo pomagala, da dobi kakšno novo idejo, najbolj pa jo je zanimala izdelava testa.

Posebni triki ne obstajajo, vselej je treba natančno slediti receptu. / Foto: Tina Dokl

Ob koncu je bilo treba pokusiti, kaj so pripravili udeleženci.

/ Foto: Tina Dokl

Kulturni večer odet v tradicijo

Na Brezjah pri Trziču je bilo pred dnevi vse v znamenju plesa, petja in tradicionalne hrane. Pripravili so slovenski kulturni večer.

NIKA TOPORIŠ

Brezje pri Trziču – Društvo Sveta Neža za ohranjanje kulture in razvoj kraja je v sodelovanju s Folklorno skupino Naklo prejšnji teden pripravilo prav poseben kulturni večer. V Domu družbenih organizacij Brezje pri Trziču so namreč organizirali slovenski večer, na katerem se je poleg dobrih tradicionalnih jedi uživalo tudi v zanimivi predstavi

zato se nam zdi pomembno, da se to ohranja in da ponesemo naprej tisto, na kar so bili naši predniki tako ponosni. Poleg tega želimo ljudem ponuditi nekaj novega, nekaj drugačnega, dogodek pa je tudi priložnost za dobro druženje in zabavo,« je pojasnil in ob tem dodal, da jih v društvu izredno veseli sodelovanje otrok, ki po njegovih besedah povezujejo društvo in pa skupnost v celoti.

Uživati je bilo mogoče v različnih slovenskih tradicionalnih jedeh. / Foto: Tina Dokl

tvi slovenskih plesov in pesmi. Folklorna skupina Naklo je občinstvo s plesom popeljala po različnih slovenskih regijah, predstavila tradicionalne noše in s pevskimi nastopi opomnila na pozabljene pesmi. Kot je pojasnil predsednik društva Miroslav Dežman, se v društvu, ki obstaja že skoraj 20 let, močno trudijo, da bi kraj zaživel in da bi se skupnost še bolj povezala. »Glavni namen današnjega kulturnega večera je zagotovo ohranjanje tradicije in obujanje slovenske zavesti. Mogoče v zadnjem času tradicionalni plesi in petje malo zamirajo,

Za organizacijo kulturnih večerov, nedavno so pripravili že makedonskega, v prihodnosti pa bodo poznavanje tujih, predvsem balkanskih dežel, širili dalje, je bila zaslužna predvsem Marina Dežman, ki je tudi tokrat občinstvu ponudila veliko zanimivih dejstev iz različnih slovenskih pokrajin. Kot se za pravi slovenski večer spodobi, se je dogodek končal ob druženju in dobri hrani. Vaške gospodinje so namreč pripravile vrsto tradicionalnih jedi in mizo obogatile s klobaso, zaseko, potico, jabolčnim zavitkom in drugimi dobrotami.

Čar adventa in Miklavžev sejem

Cerklje – Danes in jutri bodo v Petrovčevi hiši v Cerkljah na ogled adventni venčki in drugi unikatni izdelki: mojstrovine iz stekla, ki jih ustvarja Marjan Česen, adventni svečniki kovškega mojstra Janeza Globočnika, leseni izdelki Ivana Kropivnika, čipke klekljarske skupine Lastovke ... Danes popoldne, ko bo v sosednji Hribarjevi vili in cerkljanski osnovni šoli tudi Miklavžev sejem, bo razstava odprta od 15. do 19. ure, jutri od 9. do 13. ure. Z glasbo in plesom bosta petkov utrip zaokrožila Godba in Folklor Cerklje.

NA GLAS

aforizem

Jaz se pa lahko pohvalim, da sem v zadnjih treh letih čisto zares pojedel vso pamet tega sveta. V jedilnici psihiatrične bolnišnice.

Milan Fridauer - Fredi

vremenska napoved

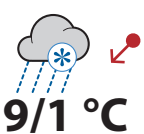
Danes bo oblačno in deževno. Topleje bo. Jutri bo oblačno s padavinami, meja sneženja se bo dopoldne od severa začela spuščati. Popoldne bo tudi po nižinah dež večinoma prešel v sneg. Pihal bo severovzhodnik. V nedeljo se bo zjasnilo.

PETEK

5/9 °C

SOBOTA

9/1 °C

NEDELJA

-1/2 °C

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

